

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR PROCESO INSTITUTAS**

RENATA ŽEMAITĖ

Baudžiamosios teisės ir kriminologijos studijų programa

**SMURTINIŲ NUSIKALTIMŲ AUKŲ
VIKTIMOLOGINĖ CHARAKTERISTIKA**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė

Prof. dr. G. Babachinaitė

VILNIUS, 2012

SMURTINIŲ NUSIKALTIMŲ AUKŲ VIKTIMOLOGINĖ CHARAKTERISTIKA

TURINYS

Įvadas	3
1. Nusikalstamo smurto samprata.....	5
2. Smurtinio nusikaltimo aukos samprata.....	9
3. Bendra statistinė sunkiausių smurtinių nusikaltimų ir jų aukų padėtis Lietuvoje.....	14
4. Pagrindinių smurtinių nusikaltimų aukų socialiniai demografiniai bruožai.....	19
4.1. Nužudymų aukų socialiniai demografiniai bruožai.....	19
4.2. Sunkių sveikatos sutrikdymų aukų socialiniai demografiniai bruožai.....	32
4.3. Išžaginių ir seksualinių prievartavimų aukų socialiniai demografiniai bruožai.....	40
5. Smurtinių nusikaltimų aukų ir nusikaltėlių interakcijos bendra charakteristika.....	53
6. Smurtinių nusikaltimų viktimologinės prevencijos galimybės (bruožai).....	61
Išvados ir rekomendacijos.....	65
Literatūros sąrašas.....	67
Santrauka	71
Santrauka anglų kalba.....	72
Priedas.....	73

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Smurtas, kaip socialinis reiškinys, egzistavo visais laikais, visose visuomenėse ir valstybėse bei teisės sistemose. Skiriasi tik šio reiškinio mastai, formos, „kovos“ su juo būdai bei priemonės. Istorijos bei kriminologijos šaltiniai liudija apie nesiliaujančius žmonijos tarpusavio karus, civilių žmonių, tarp jų – vaikų žudymus, įvairias vergovės ir kitos socialinės, ekonominės bei politinės prievartos formas, prekybą žmonėmis, vaikų grobimą ir išnaudojimą, priverstinę prostituciją, terorizmą, smurtinį nusikalstamumą ir apie įvairias kitas smurto ir prievartos apraiškas. Smurto ir prievartos reiškiniai gausu ne tik visuomenėje, bet ir nemažoje dalyje šeimų, auginančių vaikus.

Smurtas dažnai pasitaiko artimais ryšiais susijusių asmenų, t.y. sutuoktinių, partnerių, tėvų ir vaikų, brolių ir seserų santykiuose (Straus, Geller, Steinmetz, 1980). Daugelyje šalių smurtas vertinamas kaip žmogaus teisių pažeidimas, nes pagrindiniai smurto padariniai yra sužalojimai, mirtis, vaikų iš jų namų ir mokyklų perkėlimas kitur, smurto aukų patiriamas emocinis stresas ir t.t.

Smurtas, ypač šeiminis – tai viena didžiausių problemų visame pasaulyje. Smurto padariniai yra labai skaudūs, o jo keliama fizinė, moralinė ir finansinė žala – milžiniška. Nepaisant to, mūsų visuomenė vis dar nemoka tinkamai su juo kovoti. Beveik visais atvejais šeiminio smurto aukomis tampa moterys ir/arba vaikai. Labiausiai neapsaugoti mūsų visuomenės nariai – vaikai. Jie yra pažeidžiami ne tik todėl, kad patys dažniausiai negali apsiginti, bet ir dėl to, kad jų likimas yra suaugusiųjų rankose, o, kaip rodo praktika, suaugusieji (pavyzdžiui motinos) patys nemokėdami ar nesugebėdami apsiginti nuo smurto, neapsaugo nuo jo ir savo vaikų. Prievarta prieš moteris šeimoje tėra viena problemos pusė. Kitoje pusėje – tokiose šeimose augantys vaikai. Jie taip pat gali patirti fizinę ar seksualinę prievartą, tačiau dažniausiai kenčia nuo emocinės prievartos.

Smurtas yra grubus žmogaus teisių pažeidimas. Lietuvos Respublikos įstatymai draudžia smurtą, todėl yra numatyta baudžiamoji atsakomybė už smurtinius nusikaltimus. Šie nusikaltimai yra patys pavojingiausi, nes yra pažeidžiamos pačios didžiausios žmogaus vertybės – gyvybė, sveikata, seksualinio apsisprendimo laisvė ar neliečiamumas. Smurtiniai nusikaltimai sukelia žmonėms kančias, socialinius padarinius, taip pat padaro ekonominius nuostolius. Smurtas – tai fizinės ir emocinės kančios sukėlimas, sužalojimas naudojant jėgą, turint tikslą ką nors fiziškai ar psichologiškai paveikti.

Smurtinių nusikaltimų grupei priskiriamos visos nusikaltimų rūšys, susijusios su smurto naudojimu. Kaip teigia R. Žukauskienė (2006), smurtas yra neteisėtas jėgos naudojimas. Todėl prie smurtinių nusikaltimų galima priskirti nužudymus, sunkius sveikatos sutrikdymus, išžaginimus ar kitokią seksualinę prievartą.

Pasak G. Babachinaitės (2008) smurtiniam nusikalstamumui priskiriami tyčiniai sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai fiziniam asmeniui - tai yra nužudymai, sunkūs sveikatos sutrikdymai ir išžaginimai.

Nusikaltimų, taip pat ir smurtinių, aukomis laikomi asmenys arba asmenų grupės, kurių viktimizacijos procesas tiesiogiai susijęs su nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo padarymu (Uscila 2005).

Tyrimo objektas yra Lietuvos Respublikoje užregistruotų smurtinių nusikaltimų aukų viktimologinė charakteristika.

Tyrimo hipotezė: smurtinių nusikaltimų aukomis dažniausiai tampa vyrai. Sprendžiant iš platesnės viktimologijos literatūros, mokslinių viktimologinių tyrimų įvairiose šalyse matyti, kad smurtinių nusikaltimų aukomis dažniausiai tampa vyrai.

Tyrimo tikslas - išanalizuoti smurtinių nusikaltimų aukomis tampančių asmenų viktimologinę charakteristiką Lietuvos Respublikoje bei pateikti išvadas.

Tyrimo uždaviniai:

1. išanalizuoti mokslinę literatūrą, taip pat nacionalinius ir tarptautinius teisės aktus, susijusius su nusikalstamo smurto, smurtinio nusikaltimo aukos, nekentėjusiojo, interakcijos sampratomis;
2. pateikti smurto, smurtinio nusikaltimo, aukos, nukentėjusiojo, interakcijos sampratas;
3. išanalizuoti Lietuvos Respublikos oficialius 2004 – 2011 metų statistinius duomenis apie smurtinius nusikaltimus bei jų aukas;
4. pateikti smurtinių nusikaltimų aukų ir nusikaltėlių interakcijos bendrą charakteristiką.

Darbe taikyti tyrimo metodai:

- *teorinis:* statistinio tyrimo mokslinės literatūros, nacionalinių ir tarptautinių teisės aktų, artimų pasirinktai temai, analizė, lyginimas ir apibendrinimas;
- *duomenų analizės:* Lietuvos Respublikos 2004 – 2011 metų oficialių statistinių duomenų rinkimas bei analizė. Atliekant analizę buvo renkami atitinkami duomenys, atskleidžiantys smurtinio nusikaltimo aukos viktimologinę charakteristiką, leidę padaryti apibendrinimus bei pateikti išvadas.
- *atrankinis:* autorės padaryta ekspertinė apklausa viktimologinės prevencijos problemos tema. Buvo apklausta 10 asmenų. Apklausos rezultatai pateikti paskutinėje šeštojoje dalyje.

1. NUSIKALSTAMO SMURTO SAMPRATA

Smurtas ir prievarta lydi visą žmonijos istoriją. Priklausomai nuo kultūros ir laikmečio smurtas ir prievarta buvo vertinami labai skirtingai. Šiais laikais smurtas laikomas nusikalstamu elgesiu, už kurį yra numatytos tam tikros baudžiamosios priemonės, tačiau smurtas vis dar labai paplitęs visame pasaulyje.

Teisės literatūroje smurtas yra apibrėžiamas įvairiai¹. Smurtu laikomas prievartinis aktas, kurio rezultatas yra mirtis, rimta fizinė ar emocinė žala, seksualinė skriauda arba išnaudojimas; aktas, kuris neišvengiamai susijęs su vienokia ar kitokia žala. R. Žukauskienė (2006) pateikia tokią smurto sampratą: smurtas² – tai šturkšti prievarta, fizinės ir emocinės kančios, kurių tikslas – priversti savo auką kentėti ir taip įgyti jos atžvilgiu ypatingą galią. „Smurtas – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą“³. Smurtas plačiąja prasme reiškia fizinę, psichologinę, seksualinę prievartą, žmogaus nepriežiūrą⁴.

Jungtinės Tautos 1993 m. priėmė „Smurto prieš moteris panaikinimo deklaraciją“⁵, kurioje smurtas prieš moteris reiškia „bet kokį smurto aktą prieš lytį, kuris sukelia arba gali sukelti moters fizinę, lytinę ar psichologinę žalą bei kentėjimą, taip pat reiškia grasinimus atlikti tokius veiksmus, prievartą arba despotiškai atimti laisvę tiek visuomeniniame, tiek privačiame gyvenime“.

Kriminologijos literatūroje nurodomi tokie pagrindiniai smurto požymiai:

-) gėdingas, savavališkas ir neteisėtas veiksmas;
-) veika padaryta prieš kieno nors valią, svetimos valios primetimas, laisvo valios išreiškimo praradimas;
-) vieno žmogaus fizinis poveikis kitam žmogui, padarant jam fizinės, psichinės ar socialinės žalos⁶;
-) neteisėtas jėgos panaudojimas, prievartinis, t.y. prieš kito asmens valią, poveikis jam⁷;

---

¹ Žr., pvz., Namų advokatas. - Vilnius., 2002.-P. 733. Dabartinės lietuvių kalbos žodyne smurtas apibrėžiamas kaip „šturkšti prievarta“, o prievarta apibrėžiama kaip „jėgos vartojimas, vertimas ką nors daryti“. Žr. Dabartinis lietuvių kalbos žodynas.- Vilnius., 2000.- P. 718,603).

² R.Žukauskienė. Kriminalinio elgesio psichologija. - Vilnius., 2006. – P. 429.

³ Lietuvos Respublikos „Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas“// Valstybės žinios, 2011-06-14, Nr. 72-3475.

⁴ Smurtas prieš moteris ir vaikus Lietuvoje. Moterų studijų centras, VU.– Vilnius., 1997. – P. 7.

⁵ Jungtinių Tautų „Smurto prieš moteris panaikinimo deklaracija“, 1993 m. Prieiga prie interneto: <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>; prisijungimo laikas 2009-02-02.

⁶ H.J.Schneider. Einführung in die Kriminologie. – Berlin, New York, 1993. – P. 85.

⁷ Насильственная преступность. – М., 1997. – P. 49.

●) agresija, jos ekstremali forma ir pan. V. Justickis, rašydamas apie smurtinius nusikaltimus ir nusikalstamą prievartą, smurtą ir kriminalinę prievartą laiko sinonimais⁸.

Baudžiamosios teisės doktrinoje akcentuojami tokie smurto požymiai:

●) aktyvi, sąmoninga veika, (veiksmas, elgesys), tiesiogiai nukreipta prieš laisvą valios išreiškimą;

●) kaltininko prievarta daromas fizinis ar psichinis poveikis kitam asmeniui, pažeidžiantis šio asmens neliečiamumą, ir pan.

Literatūros analizė leidžia daryti išvadą, kad teisės moksluose sąvokos „smurtas“, „prievarta“, „agresija“ dažniausiai laikomos sinonimais. Taigi esminiai smurto požymiai yra:

a) neteisėtumas;

b) tyčinis pobūdis;

c) nukreiptas į kitą žmogų;

d) fizinis ar psichinis poveikis jam.

Pritariame autoriams, teigiantiems, kad smurtinis nusikaltimas gali būti padaromas tik tyčia (tiesiogine ar netiesiogine, apibrėžta ar neapibrėžta). Neatsargaus nužudymo ar sveikatos sutrikdymo smurtiniais nusikaltimais nelaiko ir teisės teoretikai⁹.

Nagrinęjant smurtinio nusikaltimo sampratą, iškyla problema: ar smurtas gali būti tik fizinis ar ir psichinis. Kriminologijos, baudžiamosios teisės literatūros analizė leidžia teigti, kad smurtas kaip nusikaltimo požymis gali būti ir fizinis, ir psichinis. Pavyzdžiui, vokiečių kriminologas S. Lamnek (1996) teigia, kad smurtas apima fizinį poveikį žmogui, dėl kurio jam padaroma fizinės, psichinės ar socialinės žalos¹⁰. G. Babachinaitė (2008) pateikia tokią smurtinio nusikaltimo sampratą: smurtiniai nusikaltimai – tai nusikaltimai fiziniam asmeniui panaudojant įvairų smurtą: nužudymai, sunkūs sveikatos sutrikdymai ir išžaginimai¹¹.

Kriminologinėje literatūroje teigiama, kad smurtinių nusikaltimų padarymas susijęs su fizinio ar psichinio smurto panaudojimu ar grasinimu juos panaudoti¹², kad pagrindinis skiriamasis požymis šios kategorijos nusikaltimų yra fizinis (psichinis) smurtas prieš nukentėjusįjį (auką) arba grasinimas jį panaudoti¹³.

⁸ V. Justickis. Kriminologija. Vadovėlis. 1 dalis. - Vilnius., 2001. – P. 411.

⁹ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. 1 knyga. – Vilnius., 2001. – P. 179.

¹⁰ S.Lamnek, Gewaltkriminalität. – Eichstat., 1996. – P. 4.

¹¹ G.Babachinaitė. Smurtiniai nusikaltimai Lietuvoje//Jurisprudencija. Mokslo darbai 12(4). Lietuvos teisės akademija. – Vilnius., 1999. – P. 97.

¹² Российская криминологическая энциклопедия. – Москва., 2000. – P. 593.

¹³ Насильственная преступность. – Москва, 1997. – P. 6.

Smurtas yra grubus žmogaus teisių pažeidimas. Lietuvos Respublikos įstatymai draudžia smurtą, todėl yra numatyta baudžiamoji atsakomybė už smurtinius nusikaltimus. Lietuva 2008 m. priėmė „Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo pakeitimo įstatymą“¹⁴, kuriame pateikė smurtinio nusikaltimo sampratą: smurtinis nusikaltimas – baudžiamajame kodekse numatyto nusikaltimo požymių turinti veika, kuria buvo tyčia atimta žmogaus gyvybė arba sunkiai ar nesunkiai sutrikdyta jo sveikata, arba apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo žmogaus laisvei, seksualinio apsisprendimo laisvei ar neliečiamumui požymių turinti veika. Smurtiniu nusikaltimu nelaikoma baudžiamajame kodekse numatyto nusikaltimo požymių turinti veika, kuria žmogui buvo sukeltas fizinis skausmas, kuria žmogus buvo nežymiai sužalotas ar trumpam susargdintas.

Yra daug nusikaltimų, susijusių su smurto panaudojimu. Smurtas gali pasireikšti įvairiomis formomis, kurios nebūtinai yra numatytos baudžiamajame kodekse. Smurtas yra fizinės ar psichinės jėgos panaudojimas priverčiant auką elgtis ir reaguoti taip, kaip paranku pačiam smurtautojui. Tam tikras smurtinis elgesys yra kriminalizuojamas ir užtraukia baudžiamąją atsakomybę. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas¹⁵ numato tokius smurtinius nusikaltimus: nužudymus (LR BK 129-131 str.), sveikatos sutrikdymus (LR BK 135, 136, 138 str.), išžaginimus (LR BK 149 str.) ir seksualinius prievartavimus (150 str.). Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas reglamentuoja ir daugiau nusikalstamų veikų, kurių pagrindinis ar kvalifikuojantis požymis yra fizinis ar psichinis smurtas, pvz., genocidas (LR BK 99 str.), kėsinimasis į Lietuvos Respublikos Prezidento gyvybę (LR BK 115 str.), fizinio skausmo sukėlimas ar nežymus sveikatos sutrikdymas (LR BK 140 str.), grasinimas nužudyti ar sunkiai sutrikdyti žmogaus sveikatą arba žmogaus terorizavimas (LR BK 145 str.), privertimas lytiškai santykiuoti (LR BK 151 str.), riaušės (LR BK 283 str.) ir pan. Nužudymai, sunkūs sveikatos sutrikdymai, išžaginimai ir seksualiniai prievartavimai yra būdingiausi smurtiniam nusikalstamumui. Jie geriausiai atskleidžia smurtinio nusikalstamumo specifiką, todėl ir pasirinkti kaip kriminologinio tyrimo dalykas.

G. Babachinaitės (1999) teigimu, literatūroje prie smurtinių nusikaltimų chuliganizmas santykinai priskiriamas todėl, kad jis dažnai padaromas panaudojant smurtą¹⁶. Tačiau naujasis baudžiamasis kodeksas nebeįrašė analogiškos nusikaltimo sudėties, o baudžiamojo kodekso 284 str. viešosios tvarkos pažeidimo sudėtis negali būti laikoma smurtine, kadangi neatitinka visų smurtinio

---

¹⁴ Lietuvos Respublikos Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2008 m. lapkričio 14 d. Nr. X-1843 (V. Ž., 2005, Nr. 85-3140).

¹⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. // Valstybės žinios, 2002-04-09, Nr. 37-1341.

¹⁶ G. Babachinaitė. Smurtiniai nusikaltimai Lietuvoje // Jurisprudencija. Mokslo darbai 12(4). Lietuvos teisės akademija. – Vilnius., 1999. – P. 98.

nusikaltimo požymių (ne visais atvejais veikia nukreipta prieš kitą žmogų ir pasižymi fiziniu ar psichiniu poveikiu jam).

Prie smurtinių nusikaltimų nėra priskiriami plėšimai, viešosios tvarkos pažeidimai, kadangi jų pasikėsینimo objektas nėra asmens sveikata, gyvybė ar seksualinio neliečiamumo laisvė, o atitinkamai nuosavybė arba viešoji tvarka. Tačiau kriminologas V. Justickis turto prievartavimą ir plėšimus priskiria prie smurtinio nusikalstamumo apraiškų¹⁷. Šių nusikaltimų tikslas yra turtinė nauda, kurios siekiama panaudojant smurtą kaip veikimo būdą.

Taigi šiame darbe nagrinėjami šie Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse numatyti tyčiniai smurtiniai nusikaltimai: nužudymai (BK 129-131 str.), sunkūs sveikatos sutrikdymai (135-136 str.), išžaginimai (BK 149 str.), seksualiniai prievartavimai (BK 150 str.). Šių nusikaltimų atveju smurtas asmeniui yra ne tik nusikaltimo padarymo būdas, bet ir tikslas¹⁸. Yra išskiriami du pagrindiniai elementai, kurie apibrėžia smurtinį nusikaltimą: tai – „1) smurtas kaip veikimo būdas; 2) specifiniai šio smurto padariniai yra tikslas, kurio siekiama¹⁹“.

Sekančioje darbo dalyje aptariamos nukentėjusiojo, nukentėjusio asmens, smurtinio nusikaltimo aukos sampratos, apžvelgiant literatūrą, tarptautinius ir Lietuvos teisės aktus.

---

¹⁷ V. Justickis. Kriminologija. 1 dalis. – Vilnius., 2001. – P. 415,416.

¹⁸ Kriminologija. Moksliniai redaktoriai G. Babachinaitė, A. Kiškis. – Vilnius., 2010. – P. 391.

¹⁹ Ten pat.

2. SMURTINIO NUSIKALTIMO AUKOS SAMPRATA

Smurtiniai veiksmai visada yra nukreipti prieš kitą asmenį, kuris nukenčia nuo jų. Asmenys, nukentėję nuo nusikalstamos veikos, atskirų valstybių teisės aktuose, teisės literatūroje bei kasdieniame gyvenime įvardijami nevienodai: „nukentėjusieji“, „asmenys, nukentėję dėl nusikaltimo“, „nusikaltimo aukos“.

Aukos samprata yra plačiai diskutuojama. Analizuojant tarptautinius teisės aktus bei mokslinę literatūrą galima pateikti pačią aukos sampratą. Aukos samprata viktimologijoje apima visas įmanomas asmenų kategorijas, kurie patyrė neigiamus socialinius padarinius. Taigi, auka – tai asmuo, kuris patiria socialinę žalą, nuostolių dėl neigiamo poveikio jo sveikatai, turtui bei aplinkai²⁰.

Tarptautiniai dokumentai, kuriuos yra priėmusi ir ratifikavusi Lietuva, pateikia būtent nusikaltimo aukos sampratą. Europos Sąjungos Taryba 2001 m. gegužės 12 d. sprendime²¹ „Dėl nusikaltimo aukų padėties baudžiamajame procese“ pateikė tokią nusikaltimo aukos sąvoką: „nusikaltimo auka – tai asmuo, kuris tiesiogiai arba dėl neveikimo patyrė fizinę, psichinę žalą, emocinius išgyvenimus ar ekonominius nuostolius, saugomus valstybių – narių baudžiamaisiais įstatymais“. Be to, 1985 m. lapkričio 29 d. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja priėmė deklaraciją²² „Dėl pagrindinių teisingumo principų nusikaltimų ir piktnaudžiavimo valdžia aukoms“ ir pirmame šios deklaracijos straipsnyje nurodė, jog nusikaltimo auka – tai asmuo, kuriam individualiai arba kolektyviai, pažeidžiant galiojančius valstybių narių nacionalinius baudžiamuosius įstatymus, veikimu ar neveikimu buvo padaryti nuostoliai (kūno sužalojimai, moralinė žala, emociniai išgyvenimai, materialinė žala).

Nusikaltimo auka taip pat vadinamas asmuo, patyręs žalą dėl nusikalstamos veikos. Tai asmenys arba atitinkamos asmenų grupės, kurių viktimizacijos procesas (-ai) tiesiogiai susiję su nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo padarymu²³.

Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijoje²⁴ (2006 m.) „Dėl pagalbos nukentėjusiesiems nuo nusikaltimų“ nukentėjusysis apibūdinamas kaip fizinis asmuo, kuris patyrė žalą,

²⁰ R.Uscila. Viktimologijos pagrindai. – Vilnius, 2005. - P. 37.

²¹ Council Framework Decision of 15 March 2001 on the standing of victim in criminal proceeding. 2001/220/JHA.//Official Journal L082, 22/03/2001 P. 1-4.

²² United Nation Declaration (29 November 1985) of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power. Centre for International Crime Prevention//Guide for Policy Makers. – New York,1999.- P. 15.

²³ Uscila R. Viktimologijos pagrindai. – Vilnius, 2005, P. 38.

taip pat ir fizinę arba psichinę, emocines kančias ar ekonominius nuostolius, kuriuos sukėlė veikimas arba neveikimas, kurie yra nusikalstamos veikos pagal valstybės narės baudžiamuosius įstatymus. Nukentėjusiojo terminas taip pat apima nukentėjusiojo artimiausią šeimą arba tiesiogiai nuo nukentėjusiojo priklausančius išlaikytinius.

Baudžiamojoje teisėje tokia sąvoka kaip auka nėra naudojama. Čia auka apibrėžiama kaip nukentėjusysis. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso²⁵ 28 str. 1 d. pateikiama nukentėjusiojo sąvoka. Nukentėjusiuoju pripažįstamas fizinis asmuo, kuriam nusikalstama veika padarė fizinės, turtinės ar moralinės žalos. Asmuo pripažįstamas nukentėjusiuoju ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo nutartimi.

Nukentėjusiuoju gali būti pripažintas ne vien tik nuo nusikalstamos veikos tiesiogiai nukentėjęs asmuo, bet ir kiti asmenys. Pavyzdžiui, nukentėjusiajam mirus nuo nusikalstamos veikos, jo šeimos nariams ir artimiesiems giminaičiams padaroma moralinė (dvasiniai išgyvenimai) ir turtinė (gydymo, laidojimo išlaidos) žala. Išvardyti asmenys atitinka Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 28 str. nurodytus požymius. Todėl „kai nuo nusikalstamos veikos tiesiogiai nukentėjęs asmuo miršta, tokie asmenys pripažįstami nukentėjusiais“²⁶.

Pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 248 str. 1 d. artimaisiais giminaičiais laikomi tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai, seserys, seneliai ir vaikaičiai. Taip pat minėto straipsnio antroje dalyje nurodoma, kad šeimos nariai yra kartu gyvenantys „tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai, seserys ir jų sutuoktiniai, taip pat nusikaltimą padariusio asmens sutuoktinis arba asmuo, su kuriuo nusikaltimą padaręs asmuo bendrai gyvena neįregistravęs santuokos (partnerystės), sutuoktinio tėvai“²⁷.

Tačiau atlikus teisinės bei mokslinės literatūros analizę, matyti, kad vartojami ir kiti terminai, pavyzdžiui, „nukentėjęs asmuo“²⁸, „nukentėjęs fizinis (juridinis) asmuo“, kuriais taip pat apibrėžiami asmenys, kurie dėl nusikalstamos veikos patyrė turtinės, moralinės ar fizinės žalos.

Nusikaltimo auka baudžiamajame procese egzistuoja tik kaip „nukentėjusysis“, o jos teisių, teisėtų interesų užtikrinimas, poreikių tenkinimas tiesiogiai siejamas su proceso dalyvio teisiniu

---

²⁴ Pagrindinės Europos Tarybos rekomendacijos baudžiamojo proceso srityje/Iš anglų kalbos vertė ir parengė Jurka R., Randakevičienė I., Melničenko S.-Vilnius, 2006.- P. 79-83.

²⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, patvirtintas 2002 m. Kovo 14 d. įstatymu Nr. IX-785. // Valstybės žinios, 2002-04-09, Nr. 37-1341.

²⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-550/2005. 2005 m. lapkričio 22 d.

²⁷ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, patvirtintas 2002 m. Kovo 14 d. įstatymu Nr. IX-785. // Valstybės žinios, 2002-04-09, Nr. 37-1341.

²⁸ Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo pakeitimo įstatymas 2 str. 2 d., 2008 m. lapkričio 14 d. Nr. X-1843 (V. Ž., 2005, Nr. 85-3140); Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymas Nr. IV-160 2003 m. gegužės 8 d. „Dėl nusikalstamų veikų, jas padariusių asmenų bei nukentėjusių asmenų centralizuotos apskaitos instrukcijos patvirtinimo“ (skelbta: V. ž., 2003 05 23, Nr. 50).

statusu. Nukentėjusiojo statusą fizinis asmuo įgyja esant dviems pagrindams: faktiniam pagrindui ir juridiniam pagrindui. Nagrinėjant faktinį nusikaltimo aukos pripažinimo nukentėjusiuoju pagrindą, nekyla ypatingų problemų, t. y. reikia paties fakto, kai nusikalstama veika asmeniui padaryta fizinė, turtinė arba moralinė žala²⁹.

Juridinį pagrindą, dėl kurio asmuo pripažįstamas nukentėjusiuoju, sudaro atitinkamas teisėsaugos institucijos pareigūno ar teisėjo priimtas sprendimas (nutarimas ar teismo nutartis). Tik nuo oficialaus dokumento įforminimo momento nusikaltimo auka įgyja nukentėjusiojo statusą ir įgyja visas teises ir pareigas, numatytas Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse. Taigi neatlikus šių veiksmų iš esmės prarandamas nusikaltimo aukos efektyvios teisinės apsaugos pagrindas.

Nukentėjusiojo ir nukentėjusio asmens sąvokos nėra tapačios pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 28 str. apibrėžimą. Tai pažymi ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kolegija kasacinėje byloje Nr. 2K-372/2004. Nukentėjusiuoju laikomas asmuo, kuris tiesiogiai nukentėjo nuo nusikalstamos veikos.

Nukentėjęs asmuo – tai „fizinis arba juridinis asmuo, kuriam baudžiamaisiais įstatymais uždrausta veika padaryta turtinė ar/ir neturtinė žala, įskaitant asmens, kuriam baudžiamaisiais įstatymais uždrausta veika atimta gyvybė, išlaikytinius³⁰“. Nukentėjusiais asmenimis laikomi ir išlaikytiniai, kurie patyrė žalą, tai yra, nepilnamečiai vaikai, nedarbingi sutuoktiniai, tėvai ir kiti faktiniai nedarbingi išlaikytiniai, taip pat mirusiojo vaikas, gimęs po jo mirties. Visi šie asmenys turi teisę į neturtinės žalos, padarytos baudžiamaisiais įstatymais uždraustos veikos, atlyginimą, jei nukentėję asmenys dėl tos veikos patyrė fizinį skausmą, dvasinius išgyvenimus, nepatogumus, dvasinį sukrėtimą, emocinę depresiją, pažeminimą, reputacijos pablogėjimą, bendravimo galimybių sumažėjimą ir kita.

Lietuvos Respublikos seimo 2008 m. lapkričio 14 d. priimtame „Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo pakeitimo įstatymo“ 2 str. 2 d. pateikiama nukentėjusiojo asmens nuo smurtinio nusikaltimo sąvoka. Šiame straipsnyje nurodoma, kad nukentėjęs asmuo yra „Lietuvos Respublikos pilietis, kitos Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, kitas Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje teisėtai nuolat gyvenantis asmuo, o Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse numatytais atvejais – kitas asmuo, kuriems padarytas smurtinis nusikaltimas“. Šiame straipsnyje nukentėjusiuoju asmeniu laikomas tik tiesiogiai nuo smurtinio nusikaltimo nukentėjęs asmuo. Tačiau šio įstatymo 2 str. 3 d. pateikiamas ir kitas sąrašas

²⁹ Uscila R. Viktimologijos pagrindai. – Vilnius, 2005. - P. 40.

³⁰ Lietuvos Respublikos baudžiamaisiais įstatymais uždrausta veika padarytos žalos atlyginimo įstatymas// Valstybės žinios, 2002-10-07, Nr. IXP-130(3).

asmenų, kurie netiesiogiai yra nukentėję nuo smurtinio nusikaltimo ir jie turi teisę gauti kompensaciją už patirtą žalą. Minėtame straipsnyje pateikiamas šis aukų, nukentėjusių nuo smurtinio nusikaltimo, sąrašas: tai nukentėjusio asmens išlaikytiniai – „nukentėjusiojo asmens nepilnamečiai vaikai, įvaikiai, sutuoktinis, nedarbingi ar iš dalies darbingi tėvai arba kiti faktiniai nedarbingi ar iš dalies darbingi asmenys, kurie buvo nukentėjusiojo asmens išlaikomi arba turėjo teisę gauti iš jo išlaikymą jo mirties dieną, taip pat po nukentėjusiojo asmens mirties gimęs jo vaikas“.

Kompensaciją už smurtiniu nusikaltimu padarytą žalą nukentėjęs asmuo ar jo išlaikytiniai gali gauti pateikę prašymą dėl turtinės ir neturtinės žalos. Turtinės žalos dydis negali viršyti³¹:

- 1) 100 minimaliųjų gyvenimo lygių (MGL), jei smurtiniu nusikaltimu atimta žmogaus gyvybė;
- 2) 80 MGL, jei smurtiniu nusikaltimu sunkiai sutrikdyta žmogaus sveikata;
- 3) 60 MGL, jei padarytas kitas smurtinis nusikaltimas.

Neturtinės žalos dydis negali viršyti:

- 1) 120 MGL, jei smurtiniu nusikaltimu atimta žmogaus gyvybė;
- 2) 100 MGL, jei smurtiniu nusikaltimu sunkiai sutrikdyta žmogaus sveikata;
- 3) 80 MGL, jei padarytas kitas smurtinis nusikaltimas.

Pasak K. Jovaišo (2009) smurto auka yra „konkreti asmenybė su savo gyvenimo pozicija, mentalitetu, charakterio ypatumais ir elgesio stereotipais, kurie lemia jos vaidmenį konflikto metu“.³²

K. Jovaišas smurtą patiriančias moteris apibūdina kaip „skirtingų tipų terorizuojamas moteris“. Jis suskirsto moteris į tris grupes³³:

- 1) moterys pačios yra ne be kaltės (pačios išprovokuoja smurtą);
- 2) grynosios aukos nuolankiai priima likimo smūgius ir tiesiogine, ir perkeltine prasme;
- 3) netoleruoja prievartos ir nesitaiksto su smurto, ypač brutalaus, apraiškomis.

Vystantis viktimologijai, buvo nemažai bandymų klasifikuoti aukas. Žymiausi mokslininkai, kurie bandė klasifikuoti aukas buvo H. Von Henting, B. Mendelsohn, M. Wolfgang, R. A. Silvermen, E. Fattah ir kt.

Išanalizavus aukščiau apžvelgtą literatūrą ir teisės aktus, apibrėžus smurto ir smurtinio nusikaltimo aukos sampratą, galima pateikti smurtinio nusikaltimo aukos sampratą: smurtinio nusikaltimo auka laikomas asmuo, kuris nukentėjo nuo apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo, kuris patyrė fizinę, psichinę ar kitokią žalą, ir kuriam nusikaltimu tyčia buvo atimta

³¹ Lietuvos Respublikos Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2008 m. lapkričio 14 d. Nr. X-1843 (V. Ž., 2005, Nr. 85-3140).

³² K. Jovaišas. Smurto šeimoje prevencija: iliuzijų anatomija. Eugrimas. – Vilnius., 2009. – P. 186,187.

³³ K. Jovaišas. Smurto šeimoje prevencija: iliuzijų anatomija. Eugrimas. – Vilnius., 2009. – P. 16.

nukentėjusiojo gyvybė arba sunkiai ar nesunkiai sutrikdyta jo sveikata, arba pasikėsinta į seksualinio apsisprendimo laisvę ar neliečiamumą.

Sekančioje darbo dalyje aptariama sunkiausių smurtinių nusikaltimų (nužudymų, sunkių sveikatos sutrikdymų, išžagirimų ir seksualinių prievartavimų) ir jų aukų padėtis Lietuvoje, jų tendencijos.

3. BENDRA STATISTINĖ SUNKIAUSIŲ SMURTINIŲ NUSIKALTIMŲ IR JŲ AUKŲ PADĖTIS LIETUVOJE

Remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis smurtiniai nusikaltimai bendro nusikalstamumo struktūroje sudaro apie 1,2 proc., o 2009 metais – tik 0,9 proc.

Sunkiausių smurtinių nusikaltimų tarpusavio struktūra pavaizduota 1 lentelėje. Analizuojant oficialius Lietuvos Respublikos statistinius duomenis pastebima, kad nužudymai per tiriamą 2004 – 2011 metų laikotarpį, smurtinių nusikaltimų struktūroje sudaro apie 30,2 proc., sunkūs sveikatos sutrikdymai apie 31,8 proc., išžaginimai apie 21,7 proc., o seksualiniai prievartavimai apie 16,3 proc. Tačiau 2010 metais seksualiai nusikaltimai (išžaginimai ir seksualiniai prievartavimai) sudarė net 45,1 proc. smurtinių nusikaltimų struktūroje, tai yra daugiau nei trečdalį (žr. 1 lentelę.).

Sunkiausių smurtinių nusikaltimų tarpusavio struktūra (2004 -2011 m.)³⁴.

Metai	Nužudymai (LR BK 129-131 str.)		Sunkūs sveikatos sutrikdymai (LR BK 135-136 str.)		Išžaginimai (LR BK 149 str.)		Seksualiniai prievartavimai (LR BK 150 str.)	
	Iš viso	Nuo šių smurt. nusikalt. proc.	Iš viso	Nuo šių smurt. nusikalt. proc.	Iš viso	Nuo šių smurt. nusikalt. proc.	Iš viso	Nuo šių smurt. nusikalt. proc.
2004	345*	29.1	454	38.2	260*	21.9	128	10.8
2005	391*	30.2	407	31.4	265*	20.5	232	17.9
2006	294*	27.3	340	31.6	253*	23.5	189	17.6
2007	280*	31.1	287	31.9	200*	22.3	132	14.7
2008	303*	35.2	252	29.2	164*	19.0	143	16.6
2009	259*	33.7	220	28.7	149*	19.4	140	18.2
2010	217*	25.8	245	29.1	210*	25.0	169	20.1
2011	212*	26.5	207	25.9	191*	23.9	189	23.7

*Nužudymų ir išžaginių 2004 – 2011 m. statistiniai duomenys pateikti su pasikėsinimais.

Nagrinėjamų smurtinių nusikaltimų tendencijos yra skirtingos (žr. 1 pav.).

³⁴ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie užregistruotas nusikalstamas veikas (Forma_1Ž)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/h2004_file.phtml?metai=2004&menuo=12&ff=1Z&fnr=1;
prisijungimo laikas: 2011-05-23.

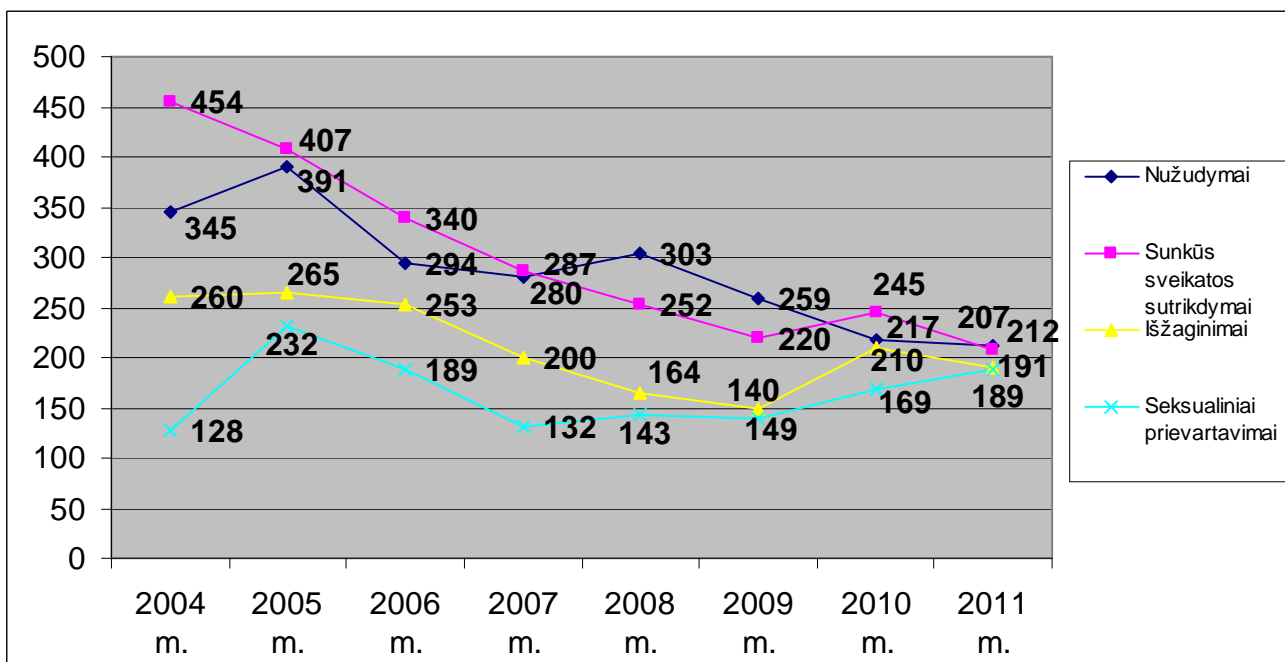
Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotas nusikalstamas veikas (Forma_3Ž-ITI)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-3z-iti-200612.data.txt&ff=<!--\[3Z-ITI|1|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotas nusikalstamas veikas \(Forma_3Ž-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-3z-iti-200612.data.txt&ff=<!--[3Z-ITI|1|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotas nusikalstamas veikas (Forma_3Ž-ITI);)
prisijungimo laikas: 2011-05-23;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-3z-iti-200812.data.txt&ff=<!--\[3Z-ITI|1|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotas nusikalstamas veikas \(Forma_3Ž-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-3z-iti-200812.data.txt&ff=<!--[3Z-ITI|1|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotas nusikalstamas veikas (Forma_3Ž-ITI);)
prisijungimo laikas: 2011-05-23;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-3z-iti-201012.data.txt&ff=<!--\[3Z-ITI|1|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotas nusikalstamas veikas \(Forma_3Ž-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-3z-iti-201012.data.txt&ff=<!--[3Z-ITI|1|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotas nusikalstamas veikas (Forma_3Ž-ITI);)
prisijungimo laikas: 2011-05-23;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-3z-iti-201112.data.txt&ff=<!--\[3Z-ITI|1|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotas nusikalstamas veikas \(Forma_3Ž-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-3z-iti-201112.data.txt&ff=<!--[3Z-ITI|1|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotas nusikalstamas veikas (Forma_3Ž-ITI);)
prisijungimo laikas: 2012-10-21.

1 pav. Sunkiausių smurtinių nusikaltimų tendencijos (2004 – 2011 m.).

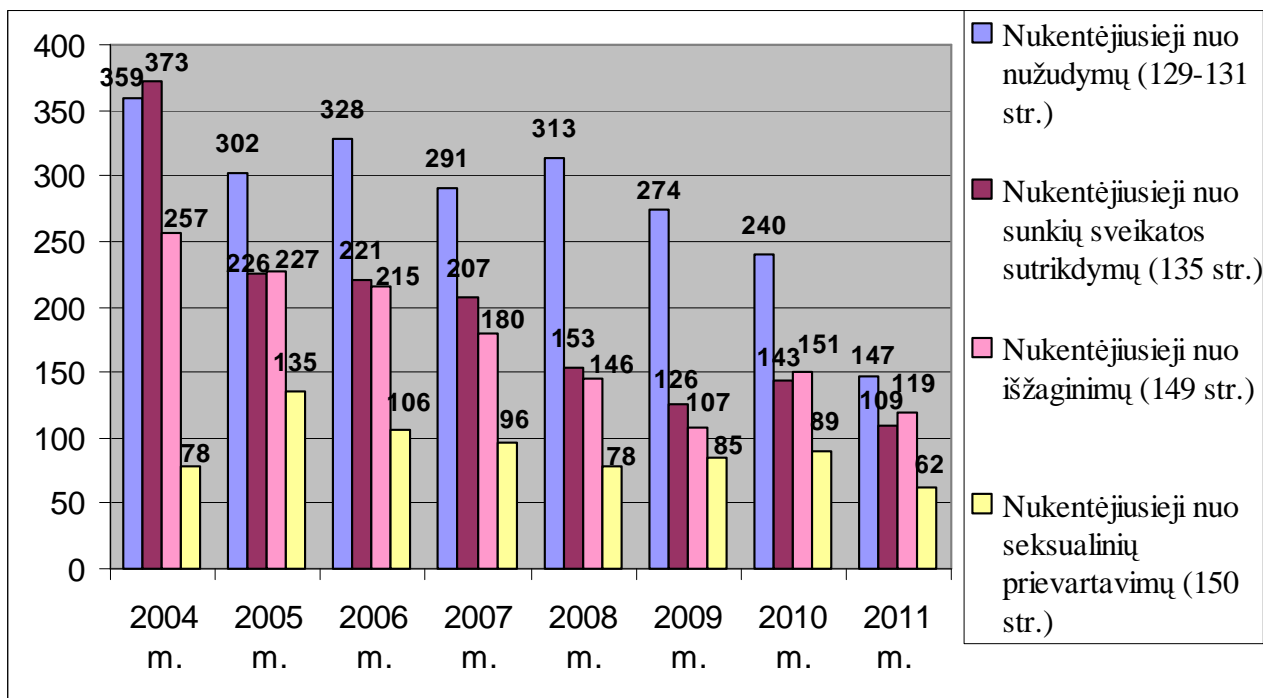
Analizuojant oficialius Lietuvos Respublikos 2004-2011 metų statistinius duomenis stebima nužudymų, sunkių sveikatos sutrikdymų ir išžaginimų mažėjimo tendencijos. Tiriamuoju laikotarpiu iš viso nužudymų buvo užregistruota 2301. Nužudymų užregistruota 38,6 proc. mažiau, lyginant su 2004 m. Sunkių sveikatos sutrikdymų iš viso buvo užregistruota 2412. Palyginus su 2004 m., minėtų nusikaltimų užregistruota 54,4 proc. mažiau. Išžaginimų iš viso buvo užregistruota 1692. Minėtų nusikaltimų užregistruota 26,5 proc. mažiau, lyginant su 2004 m. Seksualinių prievartavimų atvirkščiai nei nužudymų, sunkių sveikatos sutrikdymų ir išžaginimų, pastebima didėjimo tendencija. Tiriamuoju laikotarpiu seksualinių prievartavimų iš viso užregistruota 1322. Šių nusikaltimų užregistruota 32,3 proc. daugiau, palyginus su 2004 m.

Smurtinio nusikaltimo aukomis tampa maža dalis nukentėjusiųjų. Analizuojant oficialius 2004-2011 metų statistinius duomenis, matyti, kad šie asmenys sudaro tik apie 1,6 proc. visų nukentėjusių asmenų nuo nusikalstamų veikų. Toliau analizuojami nuo sunkiausių smurtinių nusikaltimų nukentėjusių asmenų duomenys.

Remiantis oficialiais Lietuvos Respublikos statistiniais 2004 – 2011 m. laikotarpio duomenimis, nukentėjusiųjų nuo nužudymų asmenų iš viso buvo užregistruota 2254. Šių asmenų užregistruota daugiausiai, palyginus su kitais sunkiausiais smurtiniais nusikaltimais. Nukentėjusiųjų nuo nužudymų sumažėjo 59 proc., lyginant su 2004 m. Asmenų, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, iš viso užregistruota 1558. Minėtų asmenų sumažėjo 70,1 proc., lyginant su 2004 m. Išžagintų

moterų ir mergaičių iš viso buvo užregistruota 1402. Palyginus su 2004 m., nuo išžaginių nukentėjusiųjų sumažėjo 53,7 proc. Asmenų, nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų, iš viso buvo užregistruota 729. Minėtų asmenų sumažėjo 20,5 proc., lyginant su 2004 m. (žr. 2 pav.).

2 pav. Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo sunkiausių smurtinių nusikalstamų veikų (2004 – 2011 m.)³⁵.

³⁵ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų Lietuvos Respublikoje (Forma_50)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2004&menuo=12&regionas=0&id3=1,F50A11,F50A12,F50A13, prisijungimo laikas: 2011-05-23.

Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50-ITI)“.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto: Prieiga prie interneto:

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50-iti-200612.data.txt&ff=<!--\[50-ITI|15|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+asmenis,+nukentėjusius+nuo+nusikalstamų+veikų+</B>\(remiantis+išankstiniais+duomenimis\)+<B>\(Forma_50-ITI\)“](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50-iti-200612.data.txt&ff=<!--[50-ITI|15|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+asmenis,+nukentėjusius+nuo+nusikalstamų+veikų+</B>(remiantis+išankstiniais+duomenimis)+<B>(Forma_50-ITI)“); prisijungimo laikas: 2011-05-23.

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50-iti-200612.data.txt&ff=<!--\[50-ITI|16|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+asmenis,+nukentėjusius+nuo+nusikalstamų+veikų+</B>\(remiantis+išankstiniais+duomenimis\)+<B>\(Forma_50-ITI\)“](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50-iti-200612.data.txt&ff=<!--[50-ITI|16|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+asmenis,+nukentėjusius+nuo+nusikalstamų+veikų+</B>(remiantis+išankstiniais+duomenimis)+<B>(Forma_50-ITI)“); prisijungimo laikas: 2011-05-23;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50-iti-200612.data.txt&ff=<!--\[50-ITI|17|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+asmenis,+nukentėjusius+nuo+nusikalstamų+veikų+</B>\(remiantis+išankstiniais+duomenimis\)+<B>\(Forma_50-ITI\)“](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50-iti-200612.data.txt&ff=<!--[50-ITI|17|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+asmenis,+nukentėjusius+nuo+nusikalstamų+veikų+</B>(remiantis+išankstiniais+duomenimis)+<B>(Forma_50-ITI)“); prisijungimo laikas: 2011-05-23.

Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50-ITI)“.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50-iti-200812.data.txt&ff=<!--\[50-ITI|15|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+asmenis,+nukentėjusius+nuo+nusikalstamų+veikų+</B>\(remiantis+išankstiniais+duomenimis\)+<B>\(Forma_50-ITI\)“](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50-iti-200812.data.txt&ff=<!--[50-ITI|15|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+asmenis,+nukentėjusius+nuo+nusikalstamų+veikų+</B>(remiantis+išankstiniais+duomenimis)+<B>(Forma_50-ITI)“); prisijungimo laikas: 2011-05-23.

Išanalizavus pateiktus duomenis apie nukentėjusius asmenis, stebima asmenų, kurie nukentėjo nuo nužudymų, sunkių sveikatos sutrikdymų, išžagininimų ir seksualinių prievartavimų mažėjimo tendencijos.

Sekančioje darbo dalyje aptariamai nužudymų aukų socialiniai demografiniai bruožai.

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50-ITI|16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-ITI\); prisijungimo laikas: 2011-05-23.](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50-ITI|16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI); prisijungimo laikas: 2011-05-23.)

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-ITI\); prisijungimo laikas: 2011-05-23.](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI); prisijungimo laikas: 2011-05-23.)

Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50-ITI)“.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50-ITI|15|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-ITI\); prisijungimo laikas: 2011-05-23.](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50-ITI|15|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI); prisijungimo laikas: 2011-05-23.)

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50-ITI|16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-ITI\); prisijungimo laikas: 2011-05-23.](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50-ITI|16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI); prisijungimo laikas: 2011-05-23.)

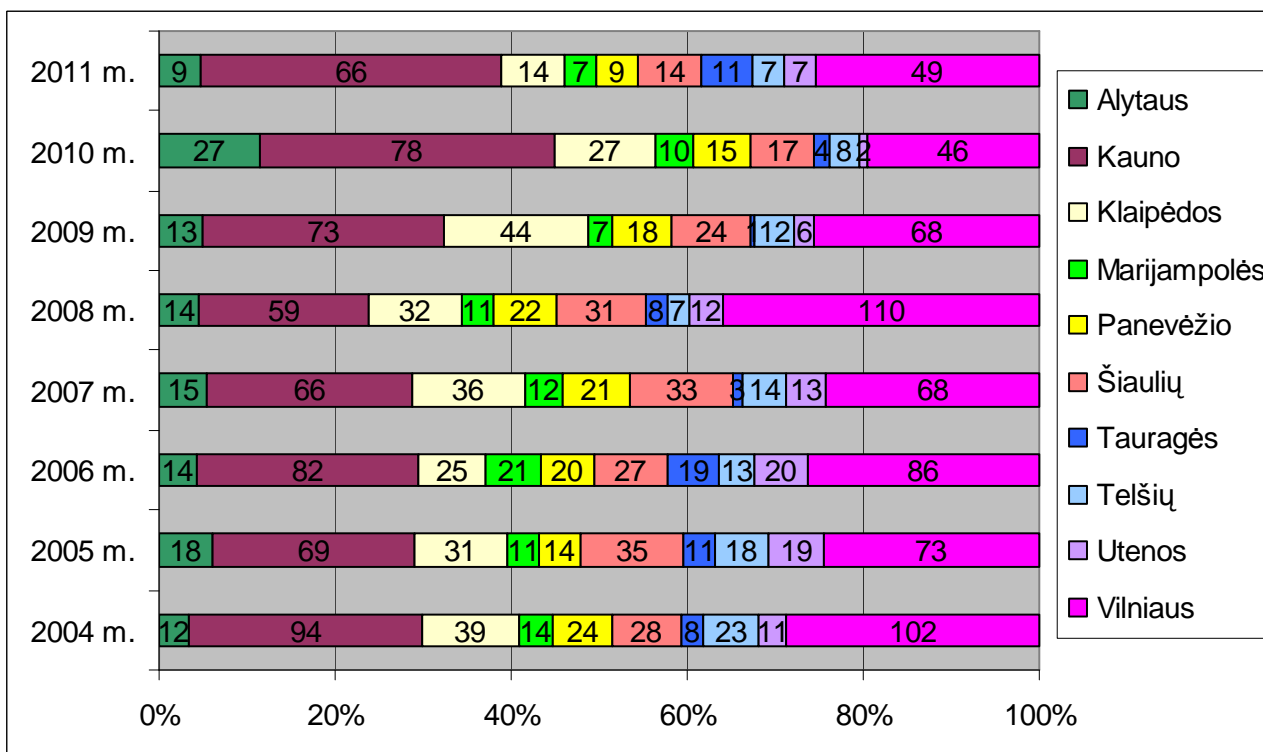
[18](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI); prisijungimo laikas: 2011-05-23; >http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI); prisijungimo laikas: 2011-05-23; >http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=20129/f-50-iti-20129.data.txt&ff=<!--|50-ITI|15|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI); prisijungimo laikas: 2012-10-21; >http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=20129/f-50-iti-20129.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI); prisijungimo laikas: 2012-10-21; >http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-50-iti-201112.data.txt&ff=<!--|50-ITI|16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI); prisijungimo laikas 2012-10-21. >http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-50-iti-201112.data.txt&ff=<!--|50-ITI|16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI); prisijungimo laikas 2012-10-21.</p></div><div data-bbox=)

4. PAGRINDINIŲ SMURTINIŲ NUSIKALTIMŲ AUKŲ SOCIALINIAI DEMOGRAFINIAI BRUOŽAI

4.1. NUŽUDYMŲ AUKŲ SOCIALINIAI DEMOGRAFINIAI BRUOŽAI

Šiame skyriuje nagrinėjami 2004 - 2011 metų oficialūs Lietuvos Respublikos Informatikos ir ryšių departamento prie vidaus reikalų ministerijos statistiniai duomenys apie nužudymų aukas bei jų socialinius demografinius bruožus. Šie bruožai charakterizuoja asmenis, kurie tampa nužudymų aukomis. Čia aptariami šie nužudymų aukų socialiniai demografiniai bruožai: nukentėjusiųjų nužudymo vieta, aukų lytis, amžius, tautybė, išsilavinimas, užimtumas.

Statistinių duomenų analizė parodė, kad per tiriamą 8 m. laikotarpį daugiausiai nužudytų asmenų buvo užregistruota Vilniaus apskrityje. Šioje apskrityje iš viso užregistruoti 602 nukentėję asmenys. Vilniaus apskrityje nužudytų asmenų sumažėjo 25 proc., lyginant su 2004 m. Kiek mažiau nukentėjusių asmenų buvo užregistruota Kauno apskrityje, 587 asmenys. Šioje apskrityje, palyginus su 2004 m., nukentėjusiųjų sumažėjo 29,8 proc. Nukentėjusiųjų Klaipėdos apskrityje iš viso buvo užregistruota 248. Šioje apskrityje nužudytųjų sumažėjo 64,1 proc., palyginus su 2004 m. Kiek mažiau nei Klaipėdos apskrityje, nužudytų asmenų buvo užregistruota Šiaulių apskrityje, 209. Šioje apskrityje nužudytų asmenų sumažėjo 50 proc., lyginant su 2004 m. Panevėžio apskrityje iš viso buvo užregistruoti 143 nužudyti asmenys. Šioje apskrityje nužudytų asmenų, palyginus su 2004 m., sumažėjo 62,5 proc. Alytaus apskrityje iš viso buvo užregistruota 122 nužudyti asmenys. Šioje apskrityje nužudytų asmenų sumažėjo 25 proc., palyginus su 2004 m. Telšių apskrityje iš viso buvo užregistruoti 102 nužudyti asmenys. Minėtoje apskrityje nužudytų asmenų sumažėjo 69,6 proc., lyginant su 2004 m. Marijampolės apskrityje iš viso buvo užregistruoti 93 nužudyti asmenys. Šioje apskrityje nukentėjusiųjų asmenų sumažėjo 50 proc., lyginant su 2004 m. Trimis nužudytais asmenimis mažiau nei Marijampolės apskrityje buvo užregistruota Utenos apskrityje, tai yra 90 asmenų. Nužudytų asmenų šioje apskrityje sumažėjo 36,4 proc., lyginant su 2004 m. Mažiausiai nužudytų asmenų užregistruota Tauragės apskrityje. Šioje apskrityje iš viso buvo užregistruoti 65 nužudyti asmenys. Nužudytų asmenų Tauragės apskrityje padaugėjo 27,3 proc., lyginant su 2004 m. (žr. pav. 3).

3 pav. Užregistruotų nužudytų asmenų (LR BK 129 str. – 130 str.) pasiskirstymas pagal apskritis (2004 – 2011 m.)³⁶.

Pažymėtina, kad per tiriamą 2004 - 2011 m. laikotarpį Tauragės apskrityje stebima nužudytų asmenų didėjimo tendencija, atvirkščiai nei visų kitų apskričių.

Remiantis pateiktais statistiniais duomenimis apie nužudytų asmenų pasiskirstymą pagal lytį, matyti, kad tarp nukentėjusių asmenų dominuoja vyrai. Iš viso per tiriamą 2004 – 2011 m. laikotarpį

³⁶ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_50-ITI)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2005&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=2#Atas,F50A15; prisijungimo laikas: 2011-05-26;

Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50-ITI)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

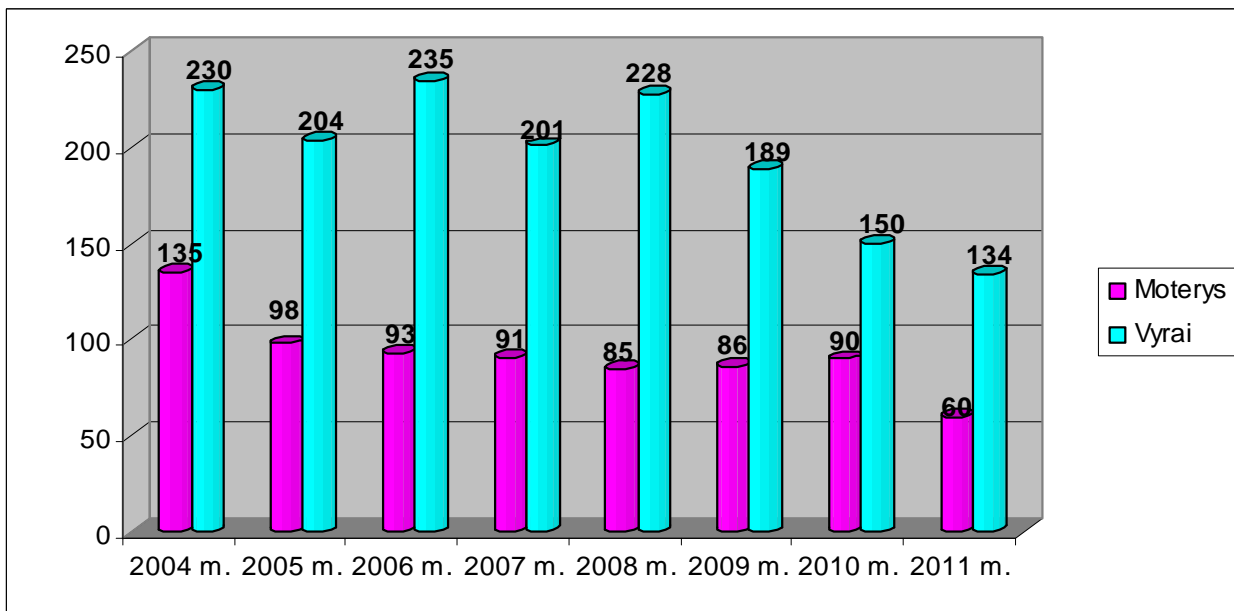
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50-iti-200612.data.txt&ff=<!--|50-ITI|15|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50-iti-200612.data.txt&ff=<!--|50-ITI|15|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-05-26;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50-ITI|15|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50-ITI|15|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-05-26;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50-ITI|15|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50-ITI|15|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-05-26;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-50-iti-201112.data.txt&ff=<!--|50-ITI|15|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-50-iti-201112.data.txt&ff=<!--|50-ITI|15|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI);) prisijungimo laikas: 2012-10-21.

užregistruotas 1571 nužudytas vyras (68 proc.), o moterų 738 (32 proc.). Nužudytųjų vyrų sumažėjo 41,7 proc., lyginant su 2004 m. Nužudytų moterų sumažėjo 55,6 proc., palyginus su 2004 m. (žr. 4 pav.)

4 pav. Užregistruotų nužudytų asmenų pasiskirstymas pagal lytį (2004 – 2011 m.)³⁷.

Pažymėtina, kad per tiriamą 8 metų laikotarpį stebima nukentėjusių aukų tiek vyrų, tiek moterų mažėjimo tendencijos.

Analizuojant pateiktus oficialius statistinius duomenis, matyti, kad daugiausiai nuo nužudymų nukentėjusių asmenų yra vyresnio amžiaus: 41-45 m. ir 61 metų bei vyresnio amžiaus. Per tiriamą 2004 - 2011 m. laikotarpį daugiausiai nužudytų asmenų buvo užregistruota 61 metų amžiaus ir vyresnių. Šio

³⁷ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie nužudymus (Forma_NUŽ)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto: http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2005&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=2#Atas,F1294; prisijungimo laikas: 2011-05-26.
Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50-IT)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto: [http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200712/f-nuz-200712.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus \(Forma_NUŽ\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200712/f-nuz-200712.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus (Forma_NUŽ);) prisijungimo laikas: 2011-05-26.
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200912/f-nuz-200912.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus \(Forma_NUŽ\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200912/f-nuz-200912.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus (Forma_NUŽ);) prisijungimo laikas: 2011-05-26.
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-nuz-201012.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus \(Forma_NUŽ\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-nuz-201012.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus (Forma_NUŽ);) prisijungimo laikas: 2011-05-26;
[http://wwwold.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=20129/f-nuz-20129.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus \(Forma_NUŽ\);](http://wwwold.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=20129/f-nuz-20129.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus (Forma_NUŽ);) prisijungimo laikas: 2012-10-21;
[http://wwwold.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=20129/f-nuz-20129.data.txt&ff=<!--|NUZ|5|-->&tt=Duomenys apie nužudymus \(Forma_NUŽ\);](http://wwwold.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=20129/f-nuz-20129.data.txt&ff=<!--|NUZ|5|-->&tt=Duomenys apie nužudymus (Forma_NUŽ);) prisijungimo laikas: 2012-10-21.

amžiaus nužudytų asmenų iš viso užregistruota 406. 61 m. ir vyresnio amžiaus asmenų sumažėjo net 72,3 proc., palyginus su 2004 m. Nužudytų asmenų 41-45 metų amžiaus iš viso buvo užregistruota 291. Minėtų asmenų sumažėjo 59,2 proc., lyginant su 2004 m. Iš viso buvo užregistruota 274 asmenys 46-50 m. amžiaus, kurie buvo nužudyti. Palyginus su 2004 m., nukentėjusių asmenų sumažėjo net 72,5 proc. 36-40 metų amžiaus iš viso užregistruota 230 nužudytų asmenų. Nukentėjusiųjų minėto amžiaus asmenų sumažėjo 41,9 proc., lyginant su 2004 m. Iš viso buvo užregistruoti 229 nužudyti asmenys 51-55 metų amžiaus. Palyginus su 2004 m., šio amžiaus asmenų sumažėjo 41 proc. 31-35 metų amžiaus iš viso užregistruoti 209 nužudyti asmenys. Nukentėjusiųjų minėto amžiaus asmenų sumažėjo 56,3 proc., lyginant su 2004 m. Iš viso užregistruoti 175 nužudyti asmenys, kurių amžius 56-60 m. Palyginus su 2004 m., nukentėjusių asmenų sumažėjo 30 proc. Kiek mažiau užregistruota nužudytų asmenų, kurių amžius 26-30 m., iš viso 137. Palyginus su 2004 m., nukentėjusių minėto amžiaus asmenų sumažėjo 55 proc. Iš viso buvo užregistruoti 135 nužudyti asmenys, kurių amžius 21-25 m. Nukentėjusiųjų minėto amžiaus asmenų sumažėjo 61,9 proc., lyginant su 2004 m. Iš viso mažiausiai užregistruota asmenų, kurie buvo nužudyti, 18-20 metų amžiaus – 67. Nukentėjusiųjų minėto amžiaus asmenų sumažėjo net 78,6 proc., lyginant su 2004 m. (žr. lentelė 2).

2 lentelė

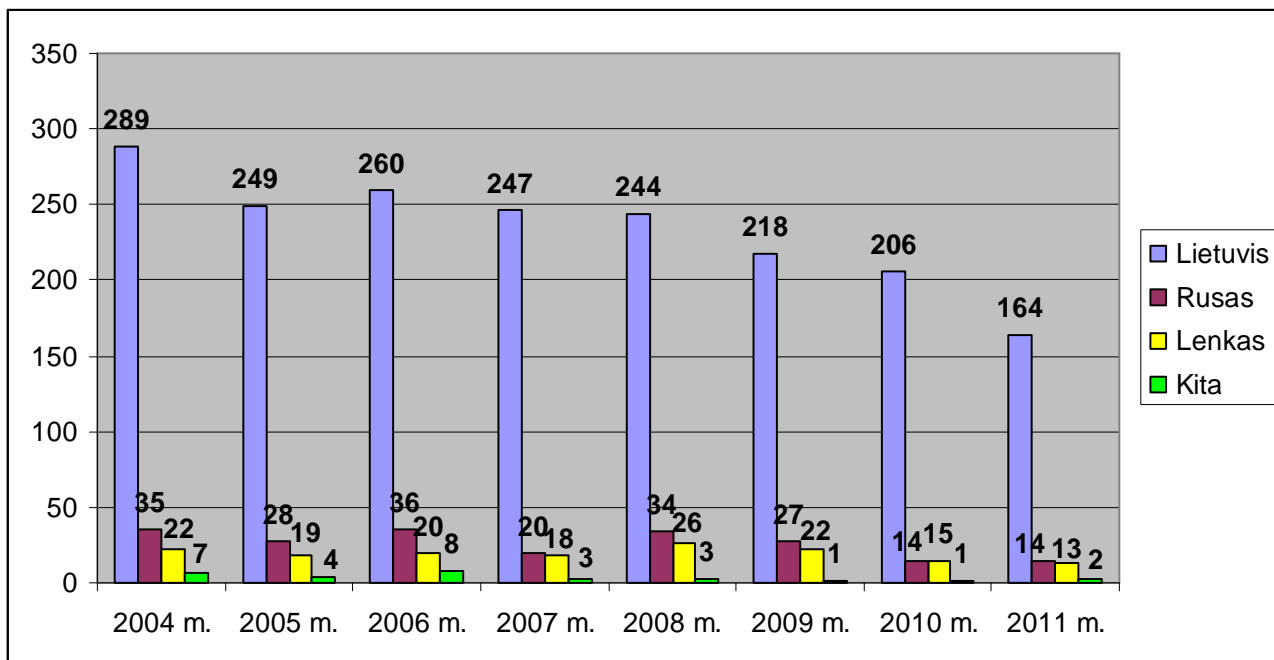
Užregistruotų nužudytų asmenų pasiskirstymas pagal amžių (2004-2011 m.).³⁸

Amžius	18-20 m.	21-25 m.	26-30 m.	31-35 m.	36-40 m.	41-45 m.	46-50 m.	51-55 m.	56-60 m.	61 m. ir daugiau
2004	14	21	20	32	30	49	51	39	20	65
2005	12	23	12	33	29	41	45	23	15	62
2006	10	14	28	33	42	38	37	30	30	53
2007	7	15	15	21	38	40	38	33	21	54
2008	7	22	22	25	26	39	39	36	24	60
2009	8	14	15	31	26	36	25	28	28	48
2010	6	18	16	20	25	28	25	17	23	46
2011	3	8	9	14	14	20	14	23	14	18

Statistinių duomenų analizė parodė, kad per tiriamą 8 metų laikotarpį tarp visų nužudytų asmenų daugiausia buvo užregistruota lietuvių. Jie sudaro apie 82,7 proc. visų nužudytųjų. Rusai sudaro apie 9,2 proc., lenkai – apie 6,8 proc., kitos tautybės asmenys apie - 1,3 proc. nužudytų asmenų. Iš viso užregistruota 1877 lietuvių tautybės nužudytų asmenų. Palyginus su 2004 m., lietuvių nužudyta 43,3 proc. mažiau. Iš viso užregistruoti 208 rusų tautybės nužudyti asmenys. Šių asmenų sumažėjo 60 proc., lyginant su 2004 m. Kiek mažiau nei rusų, užregistruota lenkų tautybės asmenų, iš viso 155.

³⁸ Žr. 37 nuorodą.

Palyginus su 2004 m., nukentėjusių lenkų sumažėjo 40,9 proc. Mažiausiai iš visų nukentėjusių buvo užregistruota kitos tautybės asmenų, tai yra 29. Nukentėjusiųjų kitos tautybės asmenų sumažėjo 71,4 proc., lyginant su 2004 m. (žr. pav. 5).

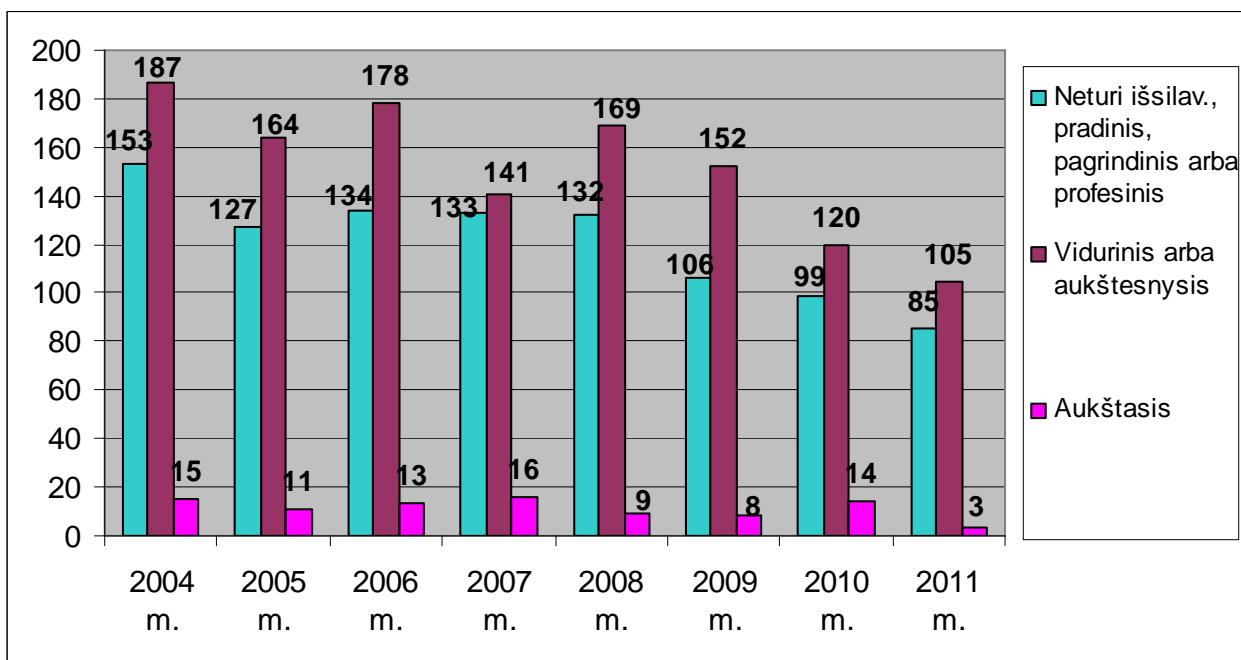

5 pav. Užregistruotų nužudytų asmenų pasiskirstymas pagal tautybę (2004-2011 m.)³⁹.

Pažymėtina, kad 2004 - 2011 m. stebima nužudytų lietuvių, rusų, lenkų ir kitos tautybės asmenų mažėjimo tendencija.

Analizuojant pateiktus oficialius statistinius duomenis matyti, kad per tiriamą 2004 - 2011 m. laikotarpį daugiausia užregistruota nužudytų asmenų, kurių išsilavinimas vidurinis arba aukštesnysis. Tokį išsilavinimą turinčių asmenų iš viso užregistruota 1216. Palyginus su 2004 m., minėtų nukentėjusių asmenų sumažėjo 43,9 proc. Iš viso užregistruoti 969 nužudyti asmenys, priskiriami grupei asmenų, kuri neturi išsilavinimo, jų išsilavinimas pradinis, pagrindinis ar profesinis. Šios grupės asmenų sumažėjo 44,4 proc., lyginant su 2004 m. Mažiausiai užregistruota nužudytų asmenų, kurių išsilavinimas aukštasis. Iš viso užregistruoti 89 nužudyti asmenys, turintys aukštąjį išsilavinimą. Palyginus su 2004 m., nukentėjusių asmenų, kurių išsilavinimas aukštasis, sumažėjo net 80 proc. (žr. pav. 6).

³⁹ Žr. 37 nuorodą.

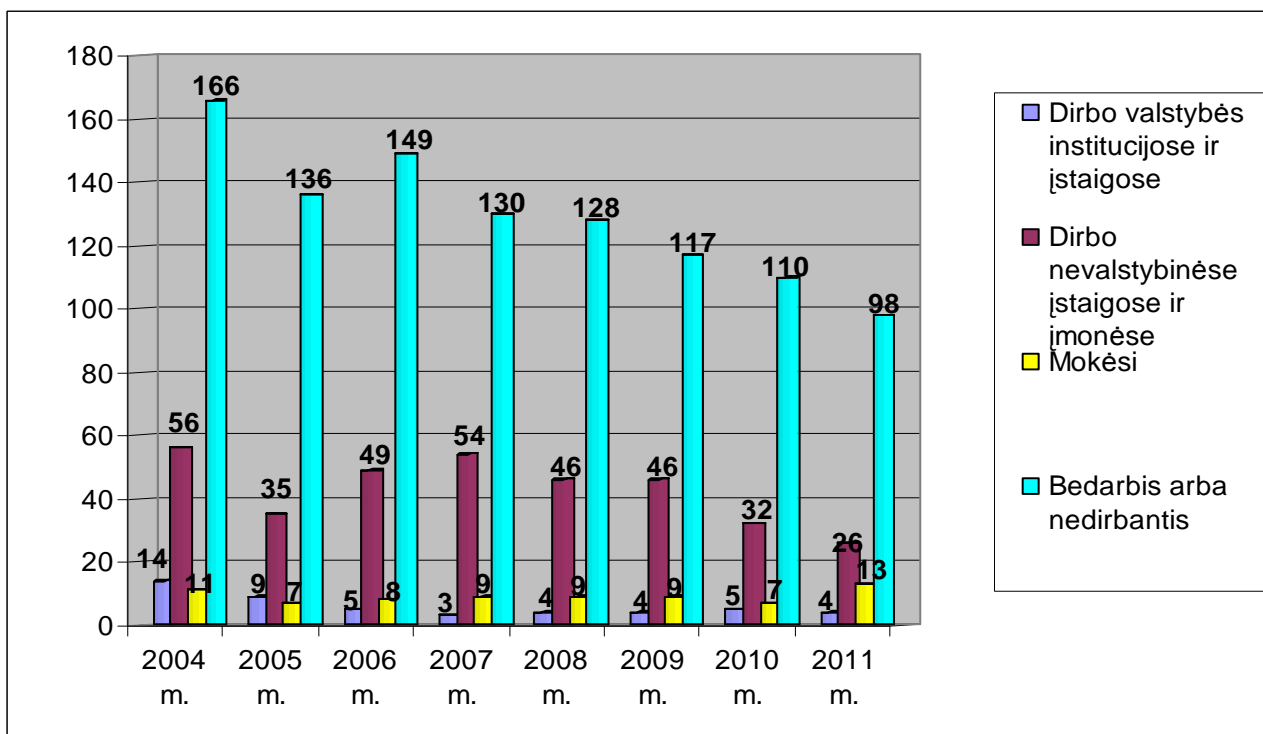
6 pav. Užregistruotų nužudytų asmenų išsilavinimas (2004-2011 m.)⁴⁰.

Pažymėtina, kad 2004 - 2011 m. stebima nužudytų asmenų, priskiriamų grupei neturinčių išsilavinimo arba turinčių pradinį, pagrindinį, profesinį, taip pat vidurinį arba aukštesnį ir aukštąjį išsilavinimą, mažėjimo tendencijos.

Statistinių duomenų analizė parodė, kad per tiriamą 2004 - 2011 m. laikotarpį daugiausiai užregistruota nužudytų asmenų, kurie buvo bedarbiai arba nedirbantys. Šių asmenų iš viso užregistruota 1034. Palyginus su 2004 m., nužudytų bedarbių ar nedirbančių asmenų sumažėjo 40,1 proc. Beveik tris kartus mažiau nei bedarbių ar nedirbančių asmenų, buvo užregistruota nužudytų asmenų, kurie dirbo nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse, tai yra 344. Nukentėjusiųjų asmenų, kurie dirbo nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse, sumažėjo 53,6 proc., lyginant su 2004 m. Nužudytų asmenų, kurie mokėsi, per tiriamąjį 2004-2011 m. laikotarpį, iš viso buvo užregistruota 73. Palyginus su 2004 m., nukentėjusių asmenų, kurie mokėsi, užregistruota 18,2 proc. daugiau. Mažiausiai buvo užregistruota nužudytų asmenų, kurie dirbo valstybės institucijose ir įstaigose. Iš viso jų buvo užregistruota 48. Nukentėjusiųjų asmenų, turinčių minėtą užimtumą, sumažėjo 71,4 proc., lyginant su 2004 m. (žr. pav. 7).

⁴⁰ Žr. 37 nuorodą.

7 pav. Užregistruotų nužudytų asmenų užimtumas (2004-2011 m.)⁴¹.

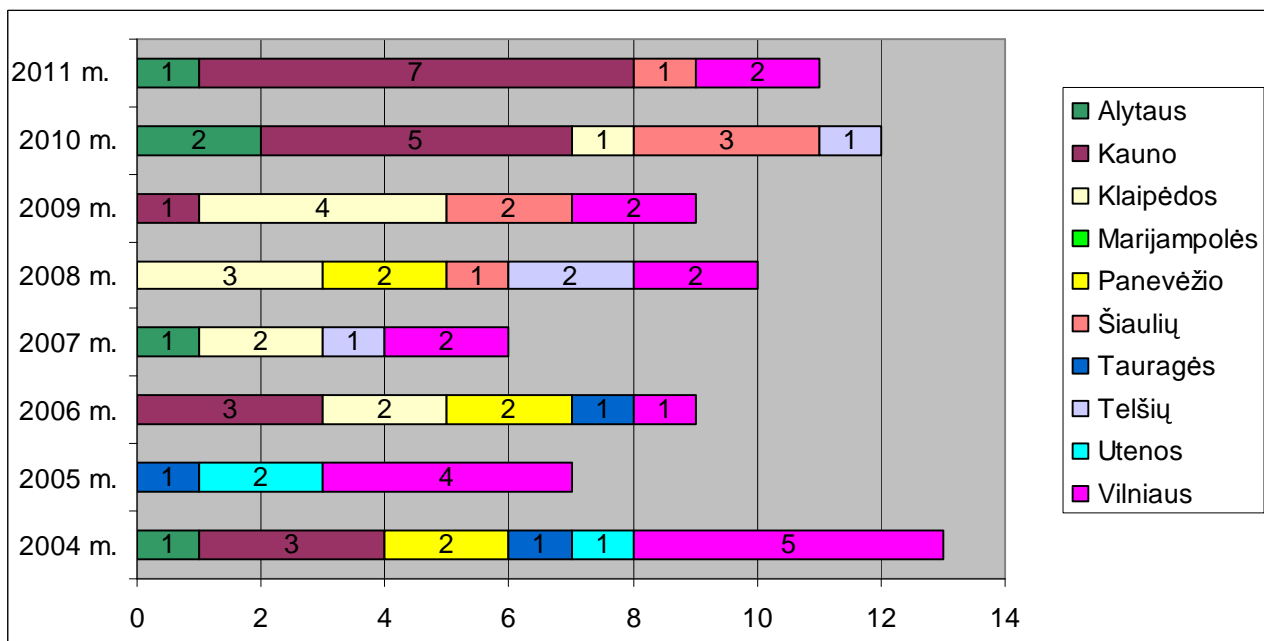
Pažymėtina, kad 2004 - 2011 m. stebima nužudytų asmenų, kurie buvo bedarbiai arba nedirbantys, kurie dirbo nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse arba dirbo valstybės institucijose ir įstaigose, mažėjimo tendencijos. Tačiau stebima nužudytų asmenų, kurie mokėsi, didėjimo tendencija.

Nukentėjusių asmenų iki 18 metų (nepilnamečių) socialiniai demografiniai bruožai pateikiami atskirai.

Statistinių duomenų analizė parodė, kad daugiausiai per 2004 – 2011 m. laikotarpį nužudytų vaikų užregistruota Kauno apskrityje. Minėtoje apskrityje iš viso užregistruota 19 nužudytųjų. Palyginus su 2004 m., Kauno apskrityje nužudytų vaikų padaugėjo 57,1 proc. Vilniaus apskrityje iš viso buvo užregistruota 18 nužudytų vaikų. Šioje apskrityje nužudytų vaikų sumažėjo 60 proc., palyginus su 2004 m. Klaipėdos apskrityse iš viso užregistruota 12 nužudytų vaikų. Šiaulių apskrityje nužudytų vaikų iš viso užregistruota 7. Minėtoje apskrityje 2004 m. nužudytų vaikų nebuvo užregistruota, o 2011 m. buvo užregistruotas 1 nužudytas vaikas. Panevėžio apskrityje iš viso užregistruoti 6 nužudyti vaikai. Po 2 nužudytus vaikus Panevėžio apskrityje užregistruota 2004 m., 2006 m. ir 2008 m. Iš viso užregistruoti 5 nužudyti vaikai Alytaus apskrityje. Šioje apskrityje per tiriamą 8 metų laikotarpį nužudytų vaikų skaičius nepakito, išliko toks pat, užregistruota po 1 nužudytą vaiką. Telšių apskrityje iš viso užregistruoti 4 nužudyti vaikai. Po 1 nužudytą vaiką minėtoje apskrityje

⁴¹ Žr. 37 nuorodą.

užregistruota 2007 m. ir 2010 m., o 2 – 2008 m. Tauragės ir Utenos apskrityse iš viso užregistruota po 3 nužudytus vaikus. 2004 m. Tauragės ir Utenos apskrityse užregistruota po 1 nužudytą vaiką, o 2011 m. - nė vieno. Marijampolės apskrityje per 2004-2011 metų laikotarpį nebuvo nužudytas nė vienas vaikas. (žr. pav. 8).

8 pav. Nuo nužudymų (LR BK 129-130 str.) užregistruotų nukentėjusių vaikų iki 18 m. pasiskirstymas pagal apskritis (2004 – 2011 m.)⁴².

Pažymėtina, kad per tiriamą 8 m. laikotarpį, stebima nužudytų vaikų didėjimo tendencija Kauno apskrityje.

Analizuojant pateiktus oficialius statistinius duomenis apie nužudytų nepilnamečių asmenų pasiskirstymą pagal lytį, matyti, kad per tiriamą 2004-2011 metų laikotarpį nužudytų nepilnamečių

⁴² Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (Forma_50N-ITI)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2005&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=2#Atas,F50NEI10; prisijungimo laikas: 2011-05-30.

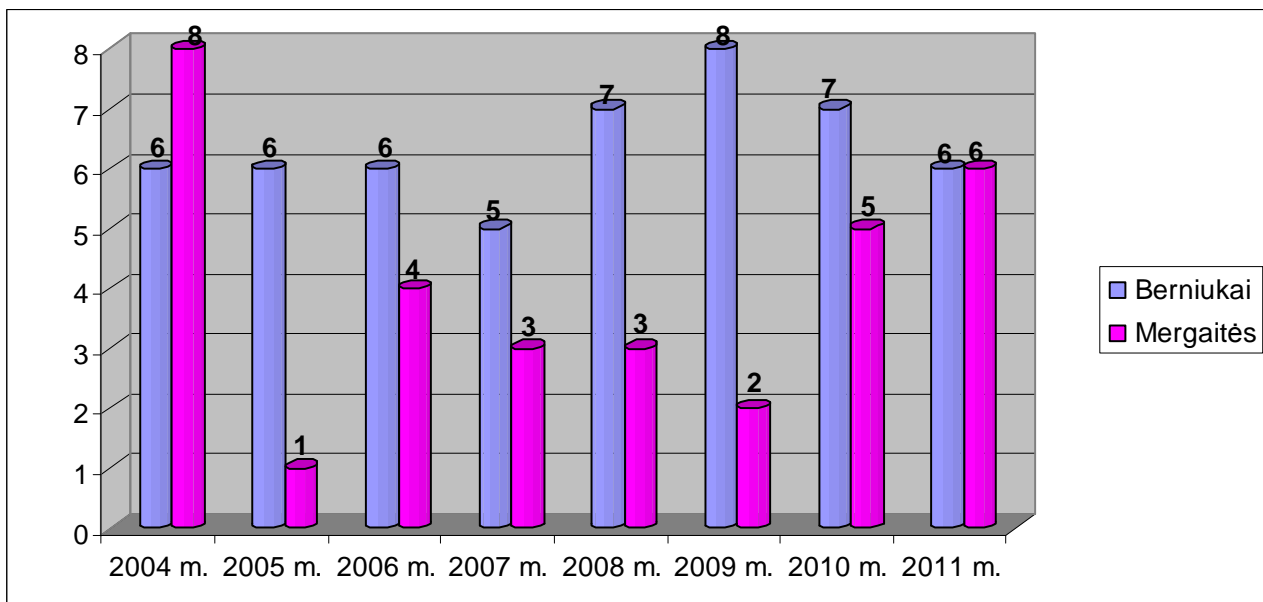
Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50N-ITI)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50n-iti-200612.data.txt&ff=|50N-ITI|10|&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus \(iki 18 metų\) \(remiantis išankstiniais duomenimis\) \(Forma_50N-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50n-iti-200612.data.txt&ff=|50N-ITI|10|&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50N-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-05-30;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50n-iti-200812.data.txt&ff=|50N-ITI|10|&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus \(iki 18 metų\) \(remiantis išankstiniais duomenimis\) \(Forma_50N-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50n-iti-200812.data.txt&ff=|50N-ITI|10|&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50N-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-05-30;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50n-iti-201012.data.txt&ff=|50N-ITI|10|&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus \(iki 18 metų\) \(remiantis išankstiniais duomenimis\) \(Forma_50N-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50n-iti-201012.data.txt&ff=|50N-ITI|10|&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50N-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-05-30.

berniukų iš viso užregistruota 51 (61,4 proc.), o mergaičių 32 (38,6 proc.). Nužudytų nepilnamečių berniukų per tiriamą laikotarpį skaičius išliko toks pat, jų užregistruota po 6 ir 2004 m., ir 2011 m. Nužudytų nepilnamečių mergaičių sumažėjo 25 proc., lyginant su 2004 m. (žr. pav. 9).

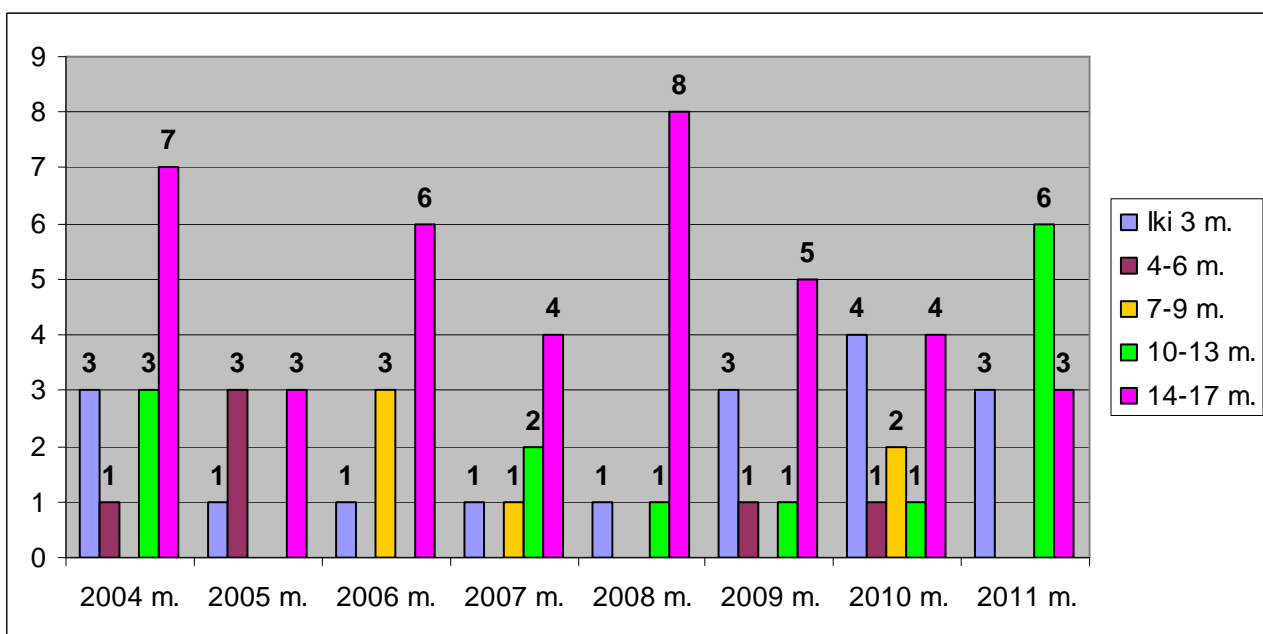
9 pav. Nukentėjusių nuo nužudymų (LR BK 129-131 str. su pasikėsinimais) užregistruotų nepilnamečių (iki 18 m.) pasiskirstymas pagal lytį (2004-2011 m.)⁴³.

Palyginus nužudytų suaugusiųjų ir nepilnamečių asmenų aptartus 2004-2011 m. duomenis pagal lytį, matyti, kad tiek suaugusiųjų, tiek nepilnamečių padėtis yra panaši. Per tiriamą 8 metų laikotarpį suaugusiųjų vyrų nužudyta 68 proc., o nepilnamečių berniukų 61,4 proc., suaugusių moterų 32 proc., o nepilnamečių mergaičių – 38,6 proc. Per 8 metus stebima nepilnamečių mergaičių,

⁴³ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje (Forma_VSDN)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto: http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2004&menuo=12&regionas=0&id3=1, VSDN4; prisijungimo laikas: 2011-06-01.
Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje (Forma_VSDN)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto: prisijungimo laikas: 2011-06-01.
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-vsdn-200812.data.txt&ff=<!--|VSDN|4|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje \(Forma_VSDN\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-vsdn-200812.data.txt&ff=<!--|VSDN|4|-->&tt=Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje (Forma_VSDN);); prisijungimo laikas: 2011-06-01.
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-vsdn-201012.data.txt&ff=<!--|VSDN|4|-->&tt=Duomenys apie itariamus \(kaltinamus\) ir nukentejusius nepilnamecius Lietuvos Respublikoje \(Forma_VSDN\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-vsdn-201012.data.txt&ff=<!--|VSDN|4|-->&tt=Duomenys apie itariamus (kaltinamus) ir nukentejusius nepilnamecius Lietuvos Respublikoje (Forma_VSDN);); prisijungimo laikas: 2011-06-01;
[http://wwwold.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-iti-vsdn-201112.data.txt&ff=<!--|ITI-VSDN|4|-->&tt=Duomenys apie itariamus \(kaltinamus\) ir nukentejusius nepilnamecius \(Forma_VSDN-ITI\)](http://wwwold.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-iti-vsdn-201112.data.txt&ff=<!--|ITI-VSDN|4|-->&tt=Duomenys apie itariamus (kaltinamus) ir nukentejusius nepilnamecius (Forma_VSDN-ITI);); prisijungimo laikas: 2012-10-21.

suaugusiųjų vyrų ir moterų, mažėjimo tendencijos. Nužudytų nepilnamečių berniukų skaičius per tiriamą 2004-2011 m. laikotarpį nepakito, liko toks pats.

Statistinių duomenų analizė parodė, kad daugiausiai per tiriamą 2004 -2011 m. laikotarpį nužudytų nepilnamečių užregistruota 14-17 m. amžiaus, iš viso 40. Palyginus su 2004 m., minėto amžiaus nukentėjusių asmenų sumažėjo 57,1 proc. Iki 3 m. amžiaus iš viso užregistruota 17 nužudytų vaikų. Nukentėjusiųjų asmenų minėto amžiaus skaičius per tiriamą laikotarpį nepakito, išliko toks pat, tai yra ir 2004 m. ir 2011 m. jų užregistruota po 3. 10-13 m. amžiaus iš viso užregistruota 14 nužudytų vaikų. Palyginus su 2004 m., nukentėjusių asmenų padaugėjo net 50 proc. Mažiausiai nukentėjo 4-6 m. ir 7-9 m. amžiaus asmenys, po 6. 4-6 m. amžiaus 2004 m. buvo užregistruotas 1 nužudytas vaikas, o 2011 m – nė vieno. 7-9 m. amžiaus nužudytų vaikų 2004 m. ir 2011 m. nebuvo užregistruota. (žr. pav. 10).

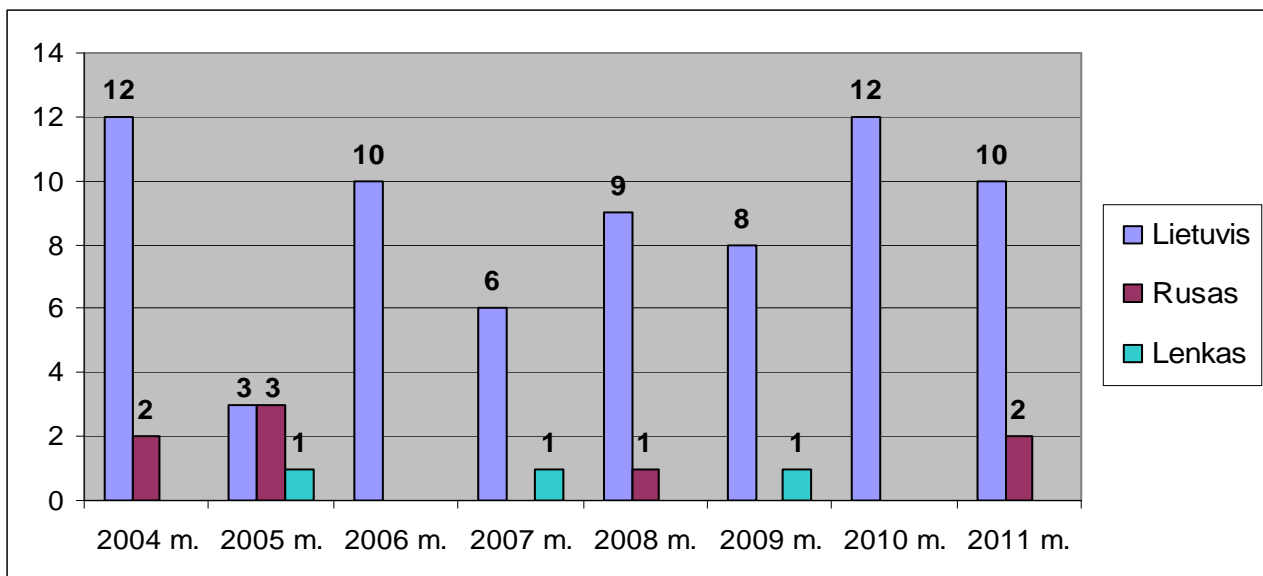
10 pav. Nukentėjusių nuo nužudymų (LR BK 129-131 str. su pasikėsinimais) užregistruotų nepilnamečių (iki 18 m.) pasiskirstymas pagal amžių (2004-2011 m.)⁴⁴.

Pažymėtina, kad per tiriamą 8 m. laikotarpį, stebima 14-17 m. amžiaus nužudytų nepilnamečių mažėjimo tendencija. Nužudytų nepilnamečių 10-13 m. amžiaus stebima didėjimo tendencija.

Statistinių duomenų analizė parodė, kad per tiriamą 8 m. laikotarpį nužudytų nepilnamečių daugiausia užregistruota lietuvių tautybės, jie sudaro apie 86,4 proc. visų nužudytų nepilnamečių. Rusai sudaro apie 9,9 proc., lenkai – apie 3,7 proc. Per 2004 – 2011 m. laikotarpį iš viso užregistruota 70

⁴⁴ Žr. 43 nuorodą.

lietuvių tautybės nužudytų nepilnamečių. Minėtos tautybės nužudytų nepilnamečių skaičius tiriamuoju laikotarpiu sumažėjo 16,7 proc. Iš viso užregistruoti 8 nužudyti rusų tautybės nepilnamečiai. Nukentėjusių minėtos tautybės asmenų 2004 m. ir 2011 m. skaičius nepakito, jų užregistruota po 2. Mažiau nei rusų, užregistruota lenkų tautybės nukentėjusių nepilnamečių, iš viso 3. 2005 m., 2007 m. ir 2009 m. nužudytų nepilnamečių buvo užregistruota po 1. (žr. pav. 11).

11 pav. Užregistruotų nužudytų nepilnamečių (iki 18 m.) pasiskirstymas pagal tautybę (2004-2011 m.)⁴⁵.

Analizuojant pateiktus oficialius statistinius 2004-2011 m. duomenis matyti, kad kartu paėmus daugiausia užregistruota nužudytų nepilnamečių, kurie neturi išsilavinimo, kurių išsilavinimas pradinis, pagrindinis arba profesinis. Šį išsilavinimą turinčių nužudytų asmenų iš viso užregistruota 70. Palyginus su 2004 m., nužudytų nepilnamečių sumažėjo 7,7 proc. Vidurinį arba aukštesnį išsilavinimą turinčių nužudytų asmenų iš viso užregistruota 6. Tokį išsilavinimą turinčių nepilnamečių 2004 m. buvo užregistruotas 1 nepilnametis, o 2011 m. nė vieno. (žr. pav. 12).

⁴⁵ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie nužudymus (Forma_NUŽ)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

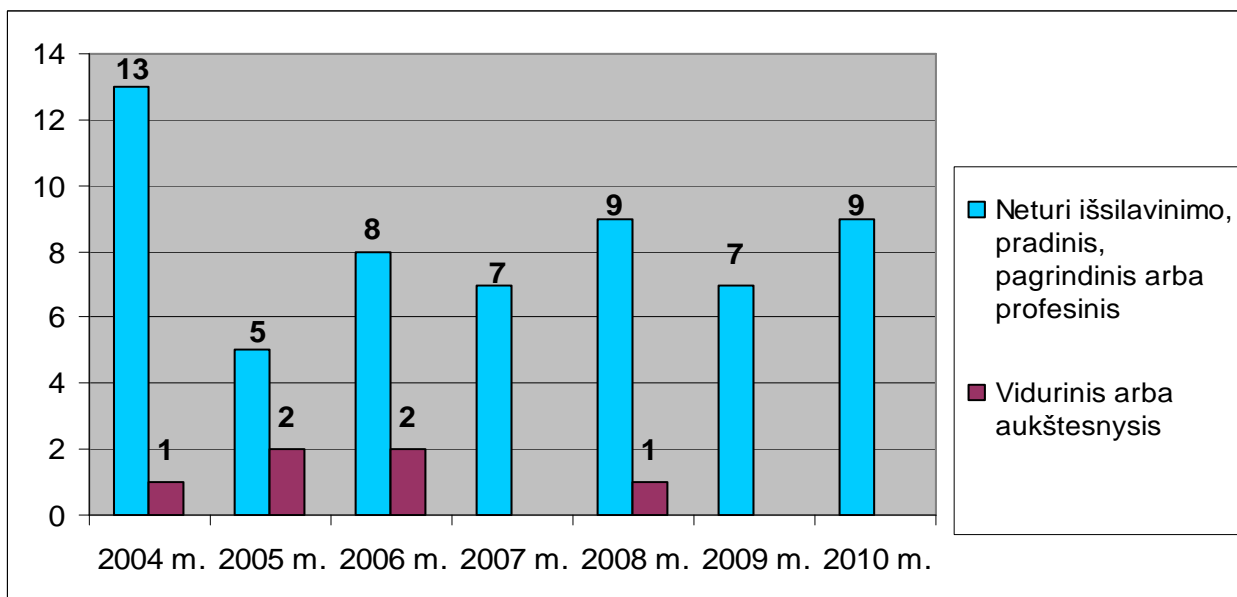
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2005&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=2#Atas, F1294; prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-nuz-200612.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus \(Forma_NUŽ\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-nuz-200612.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus (Forma_NUŽ)); prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-nuz-200812.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus \(Forma_NUŽ\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-nuz-200812.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus (Forma_NUŽ)); prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-nuz-201012.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus \(Forma_NUŽ\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-nuz-201012.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus (Forma_NUŽ)); prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-nuz-201112.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus \(Forma_NUŽ\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-nuz-201112.data.txt&ff=<!--|NUZ|4|-->&tt=Duomenys apie nužudymus (Forma_NUŽ)); prisijungimo laikas: 2012-10-21.

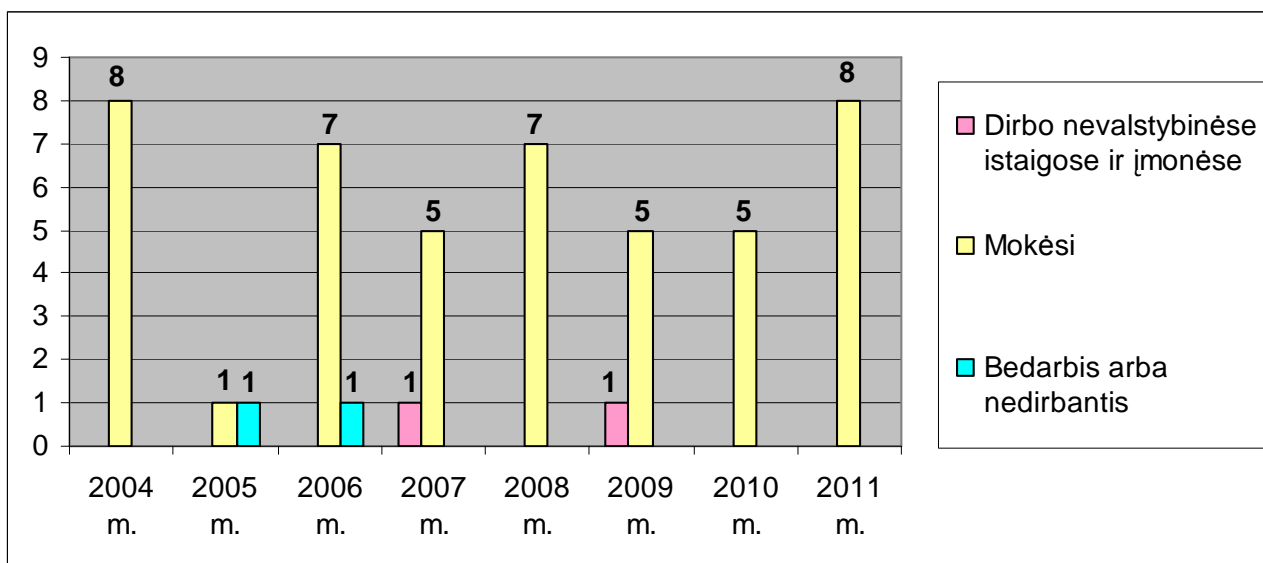
12 pav. Užregistruotų nužudytų nepilnamečių (iki 18 m.) išsilavinimas (2004-2011 m.).⁴⁶

Pažymėtina, kad per tiriamą 8 m. laikotarpį, stebima nužudytų nepilnamečių kartu paėmus, kurie neturi išsilavinimo, kurių išsilavinimas pradinis, pagrindinis arba profesinis, mažėjimo tendencija.

Vaikas iki mokyklinio amžiaus nelanko mokyklos, todėl jis neturi išsilavinimo. Vaikai, kurie lanko mokyklą koreliuoja su amžiumi, todėl jų užregistruota daugiausiai.

Statistinių duomenų analizė parodė, kad per tiriamą 2004-2011 m. laikotarpį nužudytų nepilnamečių daugiausiai užregistruota tų, kurie mokėsi. Šių asmenų iš viso buvo užregistruota 46. Nužudytų nepilnamečių, kurie mokėsi skaičius per tiriamą laikotarpį nepakito ir liko toks pats, 2004 m. ir 2011 m. jų užregistruota po 8. Nuo nužudymų nukentėjusių nepilnamečių, kurie dirbo nevalstybinėse įstaigose ir įmonėse, iš viso buvo užregistruota 2, po vieną 2007 m. ir 2009 m. Bedarbių arba nedirbančių nužudytų nepilnamečių iš viso buvo užregistruota 2, po vieną 2005 m. ir 2006 m. (žr. pav. 13).

⁴⁶ Žr. 45 nuorodą.

13 pav. Užregistruotų nužudytų nepilnamečių (iki 18 m.) užimtumas (2004-2011 m.).⁴⁷

Apibendrinant per 2004-2011 metų laikotarpį Lietuvoje nužudymų aukų daugiausia užregistruota Vilniaus (26,6 proc.) ir Kauno (26 proc.) apskrityse, mažiausiai - Tauragės (2,9 proc.) apskrityje. Išanalizavus statistinius duomenis matyti, kad daugiausiai nužudymo aukomis tampa vyrai (68 proc.). Nužudytų asmenų daugiausia užregistruota vyresnio amžiaus - 41-50 metų (12,9 proc.) ir 61 metų bei vyresni (17,9 proc.), o mažiausiai – 18-20 metų (2,9 proc.). Nužudymų aukomis daugiausiai tampa lietuvių tautybės asmenų (82,7 proc.). Daugiausiai užregistruota nužudytų asmenų, kurių išsilavinimas vidurinis arba aukštesnysis (53,4 proc.), o mažiausiai – aukštąjį išsilavinimą turintys asmenys (4,1 proc.). Daugiausiai užregistruota nužudytųjų, kurie buvo bedarbiai arba nedirbantys (69 proc.), o mažiausiai – dirbė valstybės institucijose ir įstaigose (3,2 proc.).

Apibendrinant per 2004-2011 metų laikotarpį Lietuvoje nužudytų nepilnamečių daugiausiai užregistruota Kauno (24,7 proc.) apskrityje, o Marijampolės apskrityje nebuvo nužudytas nė vienas nepilnametis. Daugiausiai nužudymų aukomis tampa berniukai (61,4 proc.). Nužudytų nepilnamečių daugiausia užregistruota 14-17 metų amžiaus (48,2 proc.), o mažiausiai – 4-6 metų ir 7-9 metų amžiaus (po 7,2 proc.). Daugiausiai nužudytų nepilnamečių užregistruota lietuvių tautybės (86,4 proc.), mažiausiai – lenkų (3,7 proc.). Kartu paėmus daugiausiai nužudytų nepilnamečių užregistruota tos grupės, kurie neturi išsilavinimo, jų išsilavinimas pradinis, pagrindinis arba profesinis (92,1 proc.). Daugiausiai užregistruota nužudytų nepilnamečių, kurie mokėsi (92 proc.).

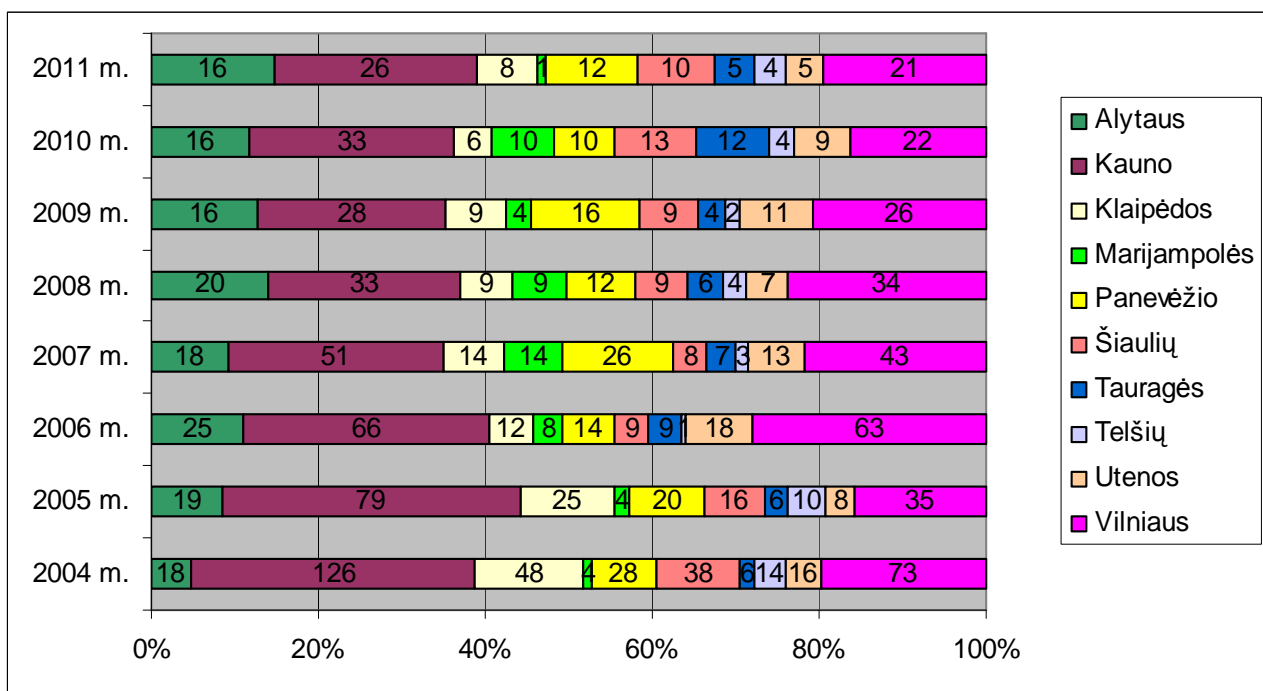
⁴⁷ Žr. 45 nuorodą.

4.2. SUNKIŲ SVEIKATOS SUTRIKDYMŲ AUKŲ SOCIALINIAI DEMOGRAFINIAI BRUOŽAI

Šiame skyriuje nagrinėjami 2004 - 2011 metų oficialūs Lietuvos Respublikos Informatikos ir ryšių departamento prie vidaus reikalų ministerijos statistiniai duomenys apie sunkių sveikatos sutrikdymų aukas bei jų socialinius demografinius bruožus. Šie bruožai charakterizuoja asmenis, kurie tampa sunkių sveikatos sutrikdymų aukomis. Čia aptariami šie sunkių sveikatos sutrikdymų aukų socialiniai demografiniai bruožai: vieta, kurioje nukentėjo suaugusieji, nukentėjusiųjų lytis. Apie nepilnamečius pateikiami šie socialiniai demografiniai bruožai: vieta, kur nukentėjo nepilnametis, nukentėjusiojo lytis ir amžius.

Statistinių duomenų analizė parodė, kad per tiriamą 2004 - 2011 m. laikotarpį daugiausiai nukentėjusių asmenų, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, užregistruota Kauno apskrityje. Minėtoje apskrityje iš viso užregistruota 442 nukentėjusių asmenų. Nukentėjusių, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, minėtoje apskrityje sumažėjo net 79,4 proc., lyginant su 2004 m. Vilniaus apskrityje iš viso užregistruota 317 asmenų, nukentėjusių nuo sunkių sveikatos sutrikdymų. Šioje apskrityje nukentėjusių asmenų sumažėjo net 71,2 proc., lyginant su 2004 m. Alytaus apskrityje iš viso užregistruoti 148 asmenys, nukentėję nuo sunkių sveikatos sutrikdymų. Šioje apskrityje nukentėjusių asmenų sumažėjo 11,1 proc., palyginus su 2004 m. Panevėžio apskrityje iš viso registruoti 138 asmenys, kurie nukentėjo nuo sunkių sveikatos sutrikdymų. Nukentėjusių asmenų minėtoje apskrityje sumažėjo 57,1 proc., lyginant su 2004 m. Klaipėdos apskrityje iš viso užregistruota septyniais nukentėjusiais asmenimis mažiau nei Panevėžio apskrityje, tai yra 131. Klaipėdos apskrityje nukentėjusių asmenų sumažėjo net 83,3 proc., lyginant su 2004 m. Šiaulių apskrityje iš viso užregistruota 112 asmenų, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata. Palyginus su 2004 m., minėtoje apskrityje nukentėjusių asmenų sumažėjo net 73,7 proc. Utenos apskrityje iš viso užregistruoti 87 asmenys, nukentėję nuo sunkių sveikatos sutrikdymų. Nukentėjusių asmenų nuo sunkaus sveikatos sutrikdymo Utenos apskrityje sumažėjo 68,8 proc., lyginant su 2004 m. Tauragės apskrityje iš viso užregistruoti 55 asmenys, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata. Nukentėjusiųjų minėtoje apskrityje sumažėjo 16,7 proc., lyginant su 2004 m. Marijampolės apskrityje iš viso užregistruoti 54 asmenys, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata. Šioje apskrityje nukentėjusių asmenų užregistruota 75 proc. mažiau, lyginant su 2004 m. Telšių apskrityje iš viso užregistruoti 42 asmenys, nukentėję nuo sunkių sveikatos sutrikdymų. Palyginus su 2004 m., nukentėjusių asmenų minėtoje apskrityje sumažėjo net 71,4 proc. (žr. pav. 14).

14 pav. Užregistruotų asmenų, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata (LR BK 135 str.), pasiskirstymas pagal apskritis (2004 – 2011 m.)⁴⁸.

Pažymėtina, kad per tiriamą 2004-2011 m. laikotarpį visose apskrityse stebima asmenų, kurie nukentėjo nuo sunkių sveikatos sutrikdymų, mažėjimo tendencija.

Remiantis pateiktais oficialiais statistiniais duomenimis apie asmenų, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata pasiskirstymą pagal lytį, matyti, kad tarp nukentėjusiųjų dominuoja vyrai. Iš viso per tiriamą 2004 – 2011 m. laikotarpį nukentėjusių vyrų užregistruota 1365 (81 proc.), o moterų 321

⁴⁸ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų Lietuvos Respublikoje (Forma_50)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2005&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=2#Atas,F50A16; prisijungimo laikas: 2011-06-01.

Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50-ITI)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

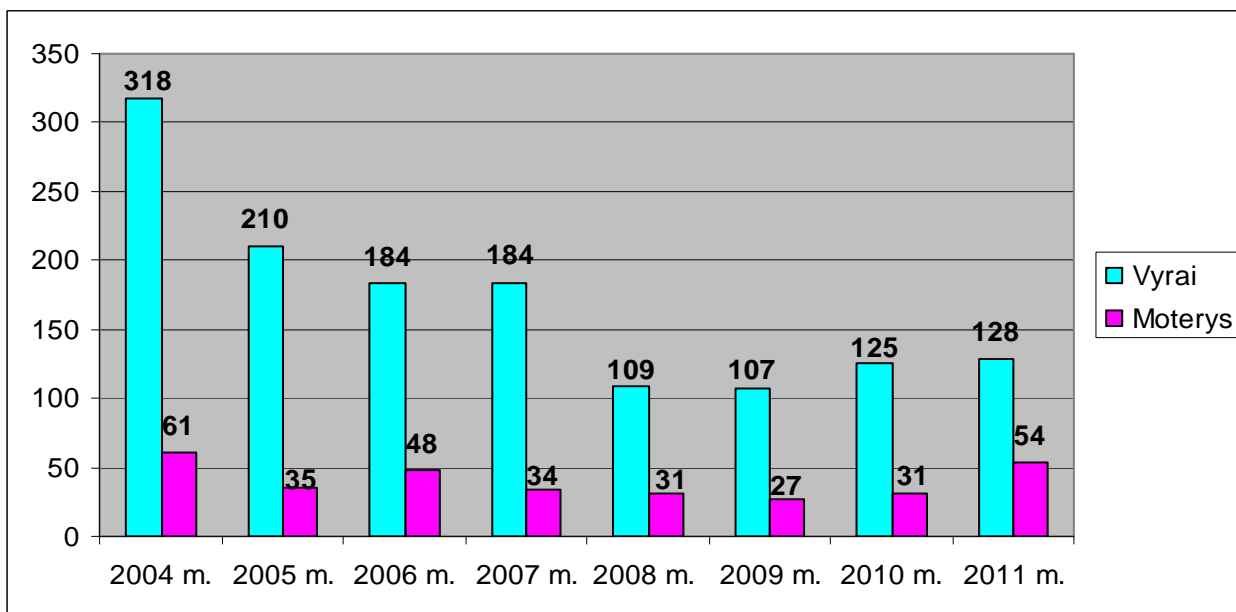
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50-iti-200612.data.txt&ff=<!--\[50-ITI\]16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50-iti-200612.data.txt&ff=<!--[50-ITI]16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50-iti-200812.data.txt&ff=<!--\[50-ITI\]16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50-iti-200812.data.txt&ff=<!--[50-ITI]16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50-iti-201012.data.txt&ff=<!--\[50-ITI\]16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50-iti-201012.data.txt&ff=<!--[50-ITI]16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-50-iti-201112.data.txt&ff=<!--\[50-ITI\]16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-50-iti-201112.data.txt&ff=<!--[50-ITI]16|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-ITI);) prisijungimo laikas: 2012-10-21.

(19 proc.). Vyrų, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, sumažėjo 59,7 proc., moterų sumažėjo 11,5 proc., lyginant su 2004 m. (žr. pav. 15).

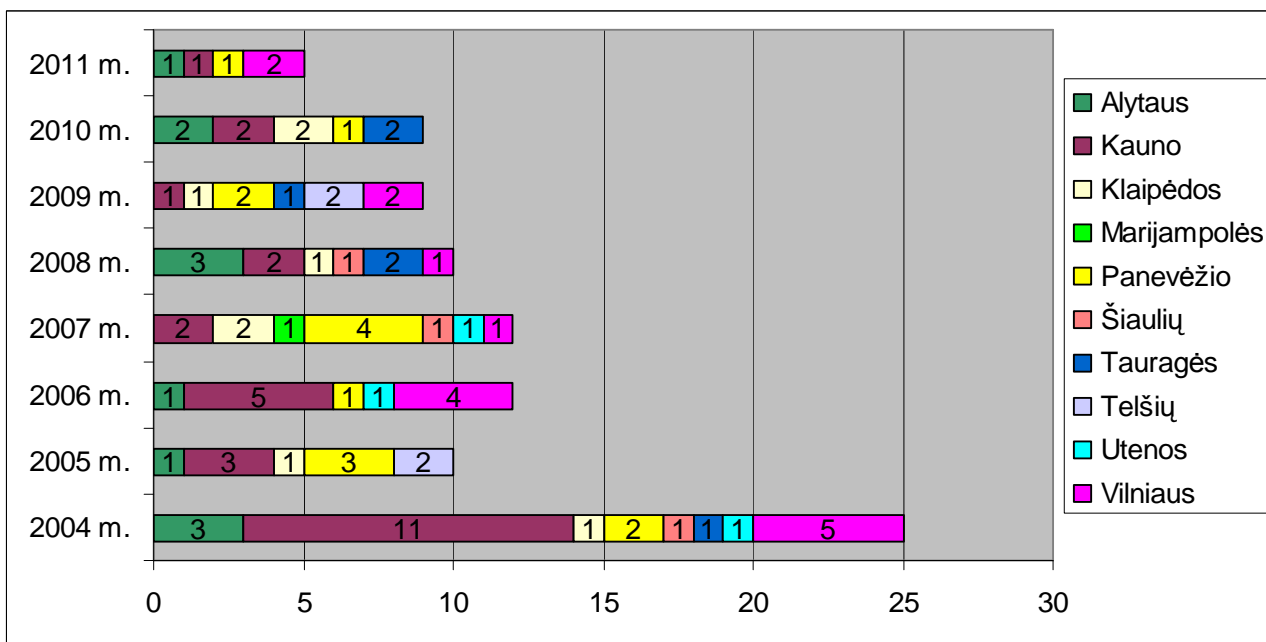

15 pav. Užregistruotų suaugusių asmenų, nukentėjusių nuo sunkių sveikatos sutrikdymų (LR BK 135 - 137 str.), pasiskirstymas pagal lytį (2004-2011 m.)⁴⁹.

Pažymėtina, kad per tiriamą 2004 - 2011 m. laikotarpį, stebima nukentėjusių nuo sunkių sveikatos sutrikdymų vyrų ir moterų mažėjimo tendencija.

⁴⁹ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2004&menuo=12&regionas=0&id3=1,F1G3AN; prisijungimo laikas: 2011-06-01;
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2005&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=1#Atas,F1G3AN; prisijungimo laikas: 2011-06-01;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-1g-a-200612.data.txt&ff=<!--|1G-A|3|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje \(Forma_1G-A\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-1g-a-200612.data.txt&ff=<!--|1G-A|3|-->&tt=Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A);)
 prisijungimo laikas: 2011-06-01;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200712/f-1g-a-200712.data.txt&ff=<!--|1G-A|3|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje \(Forma_1G-A\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200712/f-1g-a-200712.data.txt&ff=<!--|1G-A|3|-->&tt=Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A);)
 prisijungimo laikas: 2011-06-01;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-1g-a-200812.data.txt&ff=<!--|1G-A|3|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje \(Forma_1G-A\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-1g-a-200812.data.txt&ff=<!--|1G-A|3|-->&tt=Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A);)
 prisijungimo laikas: 2011-06-01;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200912/f-1g-a-200912.data.txt&ff=<!--|1G-A|3|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje \(Forma_1G-A\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200912/f-1g-a-200912.data.txt&ff=<!--|1G-A|3|-->&tt=Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A);)
 prisijungimo laikas: 2011-06-01;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-1g-a-201012.data.txt&ff=<!--|1G-A|3|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje \(Forma_1G-A\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-1g-a-201012.data.txt&ff=<!--|1G-A|3|-->&tt=Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A);)
 prisijungimo laikas: 2011-06-01;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-1g-a-201112.data.txt&ff=<!--|1G-A|3|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje \(Forma_1G-A\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-1g-a-201112.data.txt&ff=<!--|1G-A|3|-->&tt=Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A);)
 prisijungimo laikas: 2012-10-21.

Remiantis pateiktais oficialiais statistiniais duomenimis, matyti, kad per tiriamą 2004-2011 m. laikotarpį nukentėjusių vaikų, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, daugiausiai buvo užregistruota Kauno apskrityje. Šioje apskrityje iš viso užregistruoti 27 nukentėję vaikai. Šių vaikų minėtoje apskrityje sumažėjo 59,3 proc., lyginant su 2004 m. Vilniaus apskrityje iš viso užregistruota 15 vaikų, nukentėjusių nuo sunkių sveikatos sutrikdymų. Minėtoje apskrityje nukentėjusių vaikų nuo sunkių sveikatos sutrikdymų sumažėjo 60 proc. palyginus su 2004 m. Panevėžio apskrityje nukentėjusiųjų nuo sunkių sveikatos sutrikdymų vaikų iš viso užregistruota 14. Palyginus su 2004 m. šioje apskrityje nukentėjusių vaikų sumažėjo 50 proc. Alytaus apskrityje iš viso buvo užregistruota 11 vaikų, nukentėjusių nuo sunkių sveikatos sutrikdymų. Šioje apskrityje nukentėjusių vaikų sumažėjo 66,7 proc. Klaipėdos apskrityje iš viso užregistruoti 8 vaikai, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata. Minėtoje apskrityje buvo užregistruotas 1 nukentėjęs vaikas 2004 m., o 2011 m. – nė vieno. Tauragės apskrityje iš viso užregistruoti 6 vaikai, nukentėję nuo sunkių sveikatos sutrikdymų. Tauragės apskrityje 2004 m. buvo užregistruotas vienas nukentėjęs vaikas, o 2011 m. – nė vieno. Iš viso užregistruoti 4 vaikai, nukentėję nuo sunkių sveikatos sutrikdymų Telšių apskrityje. Joje užregistruota po 2 nukentėjusius vaikus 2005 m. ir 2009 m. Utenos ir Šiaulių apskrityse iš viso užregistruota po 3 vaikus, nukentėjusius nuo sunkių sveikatos sutrikdymų. Utenos apskrityje užregistruota po 1 nukentėjusį vaiką 2004 m., 2006 m. ir 2007 m. Šiaulių apskrityje buvo užregistruota po 1 nukentėjusįjį 2004 m., 2007 m. ir 2008 m. Marijampolės apskrityje 2007 m. užregistruotas 1 vaikas, kuriam buvo sunkiai sutrikdyta sveikata. (žr. pav. 16).

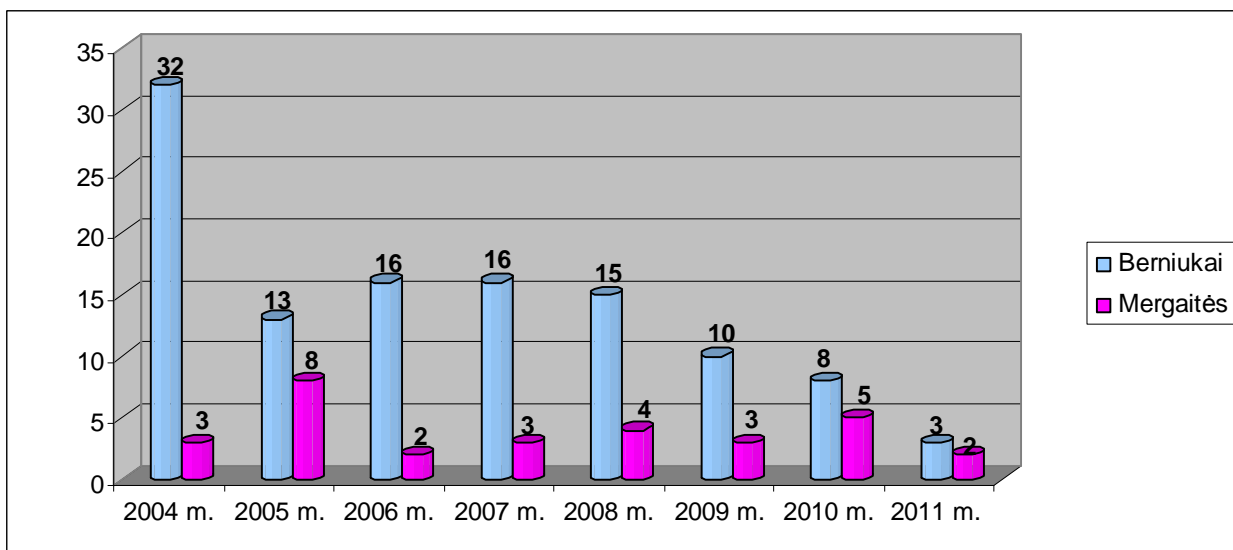
16 pav. Nuo sunkių sveikatos sutrikdymų užregistruotų nukentėjusių vaikų iki 18 m. (LR BK 135 str.) pasiskirstymas pagal apskritis (2004 – 2011 m.)⁵⁰.

Pažymėtina, kad per tiriamą 8 m. laikotarpį, Kauno, Vilniaus, Panevėžio ir Alytaus apskrityse stebima nukentėjusių vaikų iki 18 m., kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, mažėjimo tendencija.

Nagrinęjant pateiktus oficialius 2004-2011 m. statistinius duomenis apie nepilnamečių asmenų, nukentėjusių nuo sunkių sveikatos sutrikdymų, pasiskirstymą pagal lytį, matyti, kad tarp nukentėjusių nepilnamečių dominuoja berniukai. Per tiriamą 8 metų laikotarpį nepilnamečių berniukų, kurie nukentėjo nuo sunkaus sveikatos sutrikdymo, iš viso užregistruota 113 (79 proc.), o mergaičių -

⁵⁰ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (Forma_50N-ITI)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto: http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2005&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=2#Atas,F50NEI11; prisijungimo laikas: 2011-06-01.
 Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50N-ITI)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto: [http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50n-iti-200612.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+\(iki+18+metų\)+</B>\(remiantis+išankstiniais+duomenimis\)+<B>\(Forma_50N-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50n-iti-200612.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+(iki+18+metų)+</B>(remiantis+išankstiniais+duomenimis)+<B>(Forma_50N-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-06-01;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50n-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+\(iki+18+metų\)+</B>\(remiantis+išankstiniais+duomenimis\)+<B>\(Forma_50N-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50n-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+(iki+18+metų)+</B>(remiantis+išankstiniais+duomenimis)+<B>(Forma_50N-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-06-01;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50n-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+\(iki+18+metų\)+</B>\(remiantis+išankstiniais+duomenimis\)+<B>\(Forma_50N-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50n-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+(iki+18+metų)+</B>(remiantis+išankstiniais+duomenimis)+<B>(Forma_50N-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-06-01;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-50n-iti-201112.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+\(iki+18+metų\)+</B>\(remiantis+išankstiniais+duomenimis\)+<B>\(Forma_50N-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-50n-iti-201112.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+(iki+18+metų)+</B>(remiantis+išankstiniais+duomenimis)+<B>(Forma_50N-ITI);) prisijungimo laikas: 2012-10-21.

30 (21 proc.). Nukentėjusių berniukų sumažėjo net 90,6 proc., lyginant su 2004 m. Nukentėjusių nepilnamečių mergaičių sumažėjo 33,3 proc., lyginant su 2004 m. (žr. 17 pav.).

17 pav. Nuo sunkių sveikatos sutrikdymų (LR BK 135-137 str.) užregistruotų nukentėjusių nepilnamečių (iki 18 m.) pasiskirstymas pagal lytį (2004-2011 m.)⁵¹.

Pažymėtina, kad per tiriamą 2004 -2011 m. laikotarpį stebima tiek nepilnamečių mergaičių, tiek nepilnamečių berniukų, nukentėjusių nuo sunkių sveikatos sutrikdymų, mažėjimo tendencija.

Palyginus nuo sunkių sveikatos sutrikdymų nukentėjusių suaugusiųjų ir nepilnamečių asmenų aptartus statistinius duomenis pagal lytį, matyti, kad tiek suaugusiųjų, tiek nepilnamečių nukentėjusiųjų procentinė dalis yra panaši. Suaugusiųjų vyrų per tiriamą 2004 – 2011 m. laikotarpį nukentėjo 81 proc.,

⁵¹ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje (Forma_VSDN)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2004&menuo=12&regionas=0&id3=1, VSDN4; prisijungimo laikas: 2011-06-01.

Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje (Forma_VSDN)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-vsdn-200612.data.txt&ff=<!--|VSDN|4|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje \(Forma_VSDN\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-vsdn-200612.data.txt&ff=<!--|VSDN|4|-->&tt=Duomenys+apie+itariamus+(kaltinamus)+ir+nukentėjusius+nepilnamečius+Lietuvos+Respublikoje+(Forma_VSDN);) prisijungimo laikas: 2011-06-01;

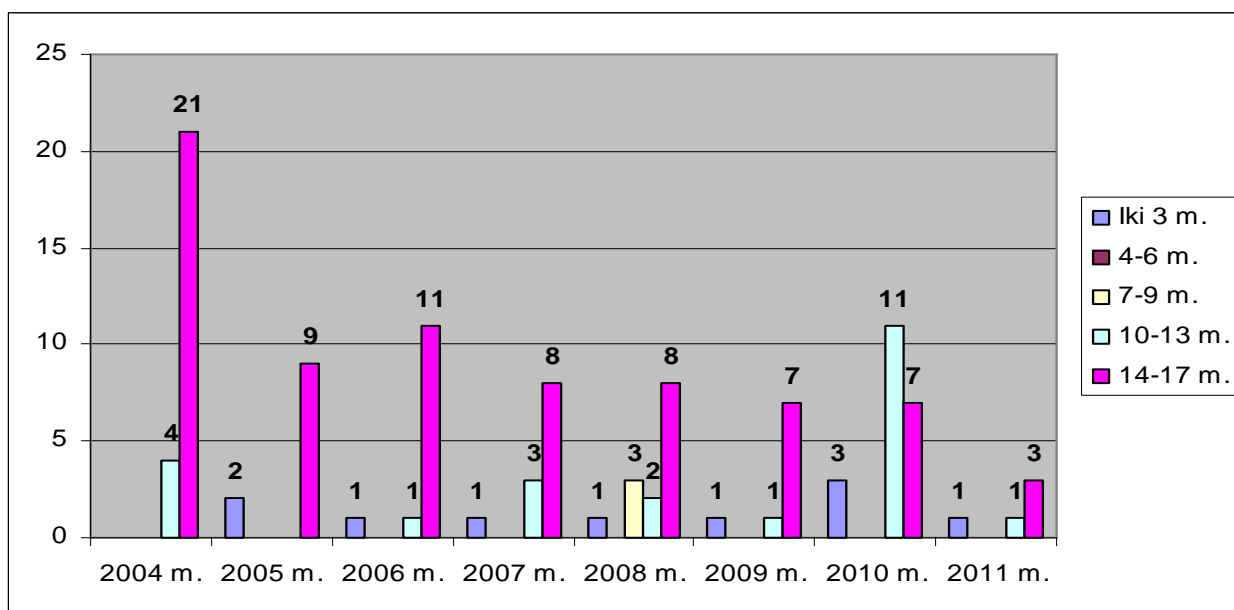
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-vsdn-200812.data.txt&ff=<!--|VSDN|4|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje \(Forma_VSDN\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-vsdn-200812.data.txt&ff=<!--|VSDN|4|-->&tt=Duomenys+apie+itariamus+(kaltinamus)+ir+nukentėjusius+nepilnamečius+Lietuvos+Respublikoje+(Forma_VSDN);) prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-vsdn-201012.data.txt&ff=<!--|VSDN|4|-->&tt=Duomenys apie itariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje \(Forma_VSDN\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-vsdn-201012.data.txt&ff=<!--|VSDN|4|-->&tt=Duomenys+apie+itariamus+(kaltinamus)+ir+nukentėjusius+nepilnamečius+Lietuvos+Respublikoje+(Forma_VSDN);) prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-vsdn-201112.data.txt&ff=<!--|VSDN|4|-->&tt=Duomenys apie itariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje \(Forma_VSDN\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-vsdn-201112.data.txt&ff=<!--|VSDN|4|-->&tt=Duomenys+apie+itariamus+(kaltinamus)+ir+nukentėjusius+nepilnamečius+Lietuvos+Respublikoje+(Forma_VSDN);) prisijungimo laikas: 2012-10-21.

o moterų 19 proc. Tuo tarpu nepilnamečių berniukų, kurie nukentėjo nuo sunkių sveikatos sutrikdymų, iš viso užregistruota 79 proc., o nepilnamečių mergaičių 21 proc.

Statistinių 2004-2011 m. duomenų analizė apie nukentėjusių nepilnamečių nuo sunkių sveikatos sutrikdymų pasiskirstymą pagal amžių rodo, kad daugiausiai nukentėjusių nepilnamečių asmenų yra paaugliai 14-17 metų. Per tiriamą 8 metų laikotarpį iš viso užregistruoti 74 14-17 m. amžiaus nepilnamečiai, nukentėję nuo sunkių sveikatos sutrikdymų. Palyginus su 2004 m., nukentėjusių nepilnamečių sumažėjo net 85,7 proc. 10-13 m. amžiaus iš viso užregistruoti 23 nepilnamečiai, nukentėję nuo sunkių sveikatos sutrikdymų. Palyginus su 2004 m. šių asmenų sumažėjo 75 proc. Iš viso užregistruota 10 nuo sunkių sveikatos sutrikdymų nukentėjusių nepilnamečių iki 3 m. amžiaus. Minėto amžiaus asmenų 2004 m. nebuvo užregistruota, o 2011 m. užregistruotas 1 asmuo. 7-9 m. amžiaus nukentėjusių nuo sunkių sveikatos sutrikdymų vaikų užregistruota 3 2008 m. Kitais nė vienais tiriamais metais šio amžiaus asmenų užregistruota nebuvo. Taip pat tiriamuoju 2004-2011 m. laikotarpiu nebuvo užregistruota nė vieno nuo sunkaus sveikatos sutrikdymo nukentėjusio vaiko 4-6 m. amžiaus. (žr. 18 pav.).

18 pav. Nuo sunkių sveikatos sutrikdymų užregistruotų nukentėjusių nepilnamečių (LR BK 135-136 str.) pasiskirstymas pagal amžių (2004-2011 m.)⁵².

Apibendrinant 2004-2011 metų statistinius duomenis matyti, kad aukų, kurioms buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, daugiausiai užregistruota Kauno (29 proc.) ir Vilniaus (20,8 proc.) apskrityse. Mažiausiai nukentėjusių nuo sunkių sveikatos sutrikdymų buvo užregistruota Telšių apskrityje (2,8 proc.). Daugiausiai nuo sunkių sveikatos sutrikdymų nukentėjusiųjų buvo užregistruota vyrų (81 proc.).

⁵² Žr. 51 nuorodą.

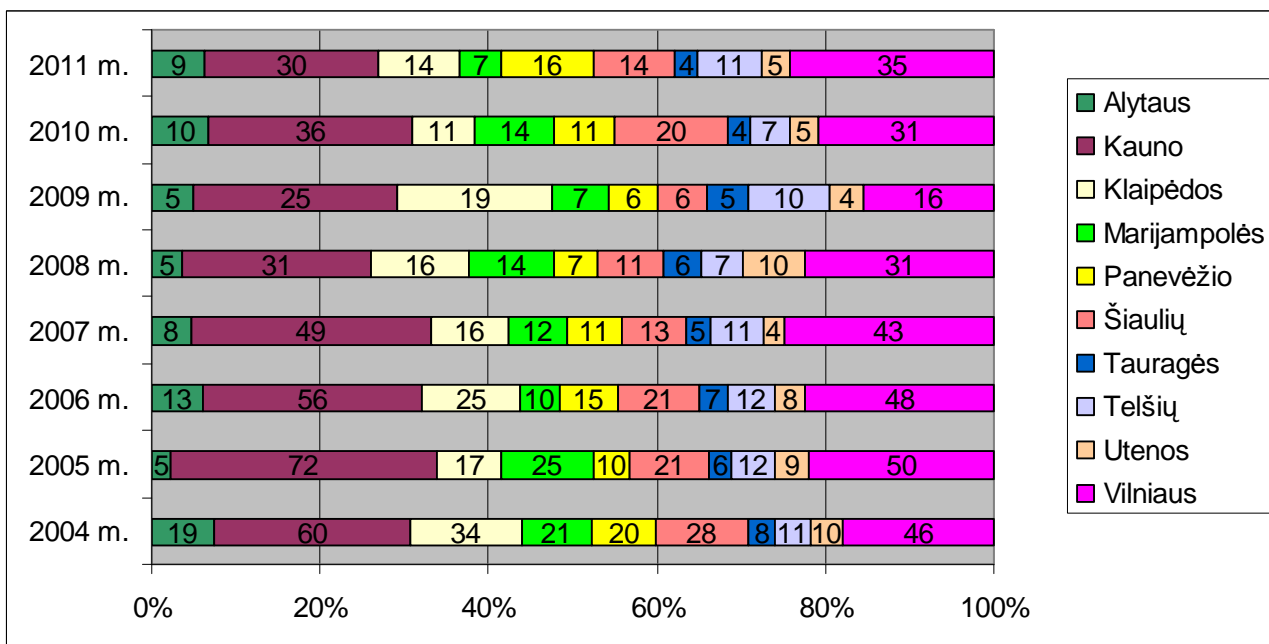
Apibendrinant 2004-2011 metų statistinius duomenis matyti, kad nepilnamečių, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, daugiausiai užregistruota Kauno (29,3 proc.) ir Vilniaus (16,3 proc.) apskrityse, o mažiausiai – Marijampolės apskrityje (1,1 proc.). Daugiausiai nuo sunkių sveikatos sutrikdymų nukentėjo berniukai (79 proc.). Nepilnamečių, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, daugiausiai užregistruota 14-17 metų amžiaus (67,3 proc.).

4.3. IŠŽAGINIMŲ IR SEKSUALINIŲ PRIEVARTAVIMŲ AUKŲ SOCIALINIAI DEMOGRAFINIAI BRUOŽAI

Šiame skyriuje nagrinėjami 2004 - 2011 metų oficialūs Lietuvos Respublikos Informatikos ir ryšių departamento prie vidaus reikalų ministerijos statistiniai duomenys apie išžaginimų ir seksualinių prievartavimų aukas bei jų socialinius demografinius bruožus. Šie bruožai charakterizuoja asmenis, kurie tampa išžaginimų ir seksualinių prievartavimų aukomis. Čia aptariamas tik išžagintų moterų pasiskirstymas pagal vietovę. Taip pat aptariami ir nepilnamečių išžagintų mergaičių šie socialiniai demografiniai bruožai: vieta, kurioje buvo išžagintos mergaitės, ir aukų amžius.

Kaip matyti iš pateiktų statistinių duomenų, per tiriamus 2004 - 2011 metus daugiausiai išžagintų moterų buvo užregistruota Kauno apskrityje, tai yra 359. Minėtoje apskrityje išžagintų moterų užregistruota 50 proc. mažiau, lyginant su 2004 m. Vilniaus apskrityje iš viso užregistruota 300 išžagintų moterų. Palyginus su 2004 m., išžagintų moterų Vilniaus apskrityje sumažėjo 23,9 proc. Klaipėdos apskrityje iš viso užregistruotos 152 moterys, kurios buvo išžagintos. Šioje apskrityje nukentėjusių sumažėjo 58,8 proc., lyginant su 2004 m. Šiaulių apskrityje iš viso buvo užregistruotos 134 išžagintos moterys. Šioje apskrityje išžagintų moterų sumažėjo 50 proc., lyginant su 2004 m. Marijampolės apskrityje iš viso užregistruota 110 išžagintų moterų. Palyginus su 2004 m., išžagintų moterų Marijampolės apskrityje sumažėjo net 66,7 proc. Panevėžio apskrityje iš viso buvo užregistruotos 96 išžagintos moterys. Nuo išžaginimų nukentėjusių moterų Panevėžio apskrityje sumažėjo 20 proc., lyginant su 2004 m. Telšių apskrityje iš viso buvo užregistruota 81 nukentėjusioji moteris, kuri buvo išžaginta. Minėtoje apskrityje išžagintų moterų skaičius tiriamu laikotarpiu nepakito, liko toks pats. Išžagintų moterų Telšių apskrityje ir 2004 m., ir 2011 m. užregistruota po 11. Kiek mažiau nei Telšių apskrityje nuo išžaginimų nukentėjusių moterų buvo užregistruota Alytaus apskrityje, iš viso 74. Palyginus su 2004 m., nukentėjusių Alytaus apskrityje sumažėjo 52,6 proc. Utenos apskrityje iš viso užregistruotos 55 išžagintos moterys. Nukentėjusių nuo išžaginimų šioje apskrityje sumažėjo 50 proc., lyginant su 2004 m. Iš viso mažiausiai išžagintų moterų buvo užregistruota Tauragės apskrityje, tai yra 45. Šioje apskrityje nukentėjusių nuo išžaginimų moterų sumažėjo 50 proc., lyginant su 2004 m. (žr. pav. 19).

19 pav. Užregistruotų nukentėjusių nuo išžaginimų moterų (LR BK 149 str.) pasiskirstymas pagal apskritis (2004 – 2011 m.)⁵³.

Pažymėtina, kad per tiriamą 2004-2011 m. laikotarpį stebima išžagintų moterų mažėjimo tendencija visose apskrityse, tačiau Telšių apskrityje išžagintų moterų skaičius tiriamu laikotarpiu nepakito, liko toks pats.

Asmenys, nukentėję nuo išžaginimų, pasižymi jiems būdingais socialiniais demografiniais bruožais. Pirmiausia tai jų pasiskirstymas pagal lytį. Išžaginimų aukomis išimtinai tampa tik moterys.

⁵³ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (Forma_50-IT)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto: http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2005&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=2#Atas,F50A17; prisijungimo laikas: 2011-06-01.
 Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50-IT)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto: [http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50-iti-200612.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-IT\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-50-iti-200612.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-IT);) prisijungimo laikas: 2011-06-01.
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-IT\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-IT);) prisijungimo laikas: 2011-06-01.
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-IT\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-IT);) prisijungimo laikas: 2011-06-01;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-50-iti-201112.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50-IT\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-50-iti-201112.data.txt&ff=<!--|50-ITI|17|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50-IT);) prisijungimo laikas: 2012-10-21.

Iš viso per tiriamą 2004 – 2011 m. laikotarpį išžagintų moterų buvo užregistruota 782 (100 proc.). Palyginus su 2004 m., išžagintų moterų sumažėjo 38,2 proc.⁵⁴

Lietuvos kriminologas J. Jovaišas (1988) teigė, kad nukentėjusios (aukos) nuo išžaginimų gali būti skirstomos į tris kategorijas⁵⁵:

- a) nukentėjusios be jokios moralinės kaltės, kurios yra tikrai aukos;
- b) nukentėjusios, kurių elgesys, nors objektyviai ir neprieštarauja moralės normoms, tačiau kaltininkų gali būti vertinamas kaip toleruojantis lytinio suartėjimo galimybę;
- c) nukentėjusios, kurių elgesys sąlygoja seksualiai rizikingas situacijas arba tokiose situacijose yra lengvabūdiškas, rizikingas, viktimus.

Taikant aukos palengvinančios nusikaltimo padarymą koncepciją turėjo didžiausios reikšmės tokiais išžaginimų atvejais (tyrimus atliko M.Amir), kai auka faktiškai (arba kaltininko sąmonėje) sutiko atlikti lytinį aktą, tačiau pačiu paskutiniu momentu pasitraukė arba pakankamai stipriai nesureagavo į tokį siūlymą arba elgesį tokiu būdu, kuris galėjo būti traktuojamas kaip siūlymas lytiškai santykiuoti⁵⁶.

Pažymėtina, kad per tiriamą 8 m. laikotarpį stebima išžagintų moterų mažėjimo tendencija.

Statistinių duomenų analizė parodė, kad per tiriamą 2004-2011 m. laikotarpį daugiausiai išžagintų mergaičių užregistruota Kauno apskrityje. Šioje apskrityje iš viso užregistruotos 159

---

⁵⁴ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A)“. *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija*.// Prieiga prie interneto:

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2004&menuo=12&regionas=0&id3=1, F1G5AN; prisijungimo laikas: 2011-06-01;

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2005&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=1#Atas, F1G5AN; prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-1g-a-200612.data.txt&ff=<!--|1G-A|5|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje \(Forma_1G-A\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-1g-a-200612.data.txt&ff=<!--|1G-A|5|-->&tt=Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A));

prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200712/f-1g-a-200712.data.txt&ff=<!--|1G-A|5|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje \(Forma_1G-A\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200712/f-1g-a-200712.data.txt&ff=<!--|1G-A|5|-->&tt=Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A));

prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-1g-a-200812.data.txt&ff=<!--|1G-A|5|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje \(Forma_1G-A\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-1g-a-200812.data.txt&ff=<!--|1G-A|5|-->&tt=Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A));

prisijungimo laikas: 2011-06-01;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200912/f-1g-a-200912.data.txt&ff=<!--|1G-A|5|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje \(Forma_1G-A\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200912/f-1g-a-200912.data.txt&ff=<!--|1G-A|5|-->&tt=Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A));

prisijungimo laikas: 2011-06-01;

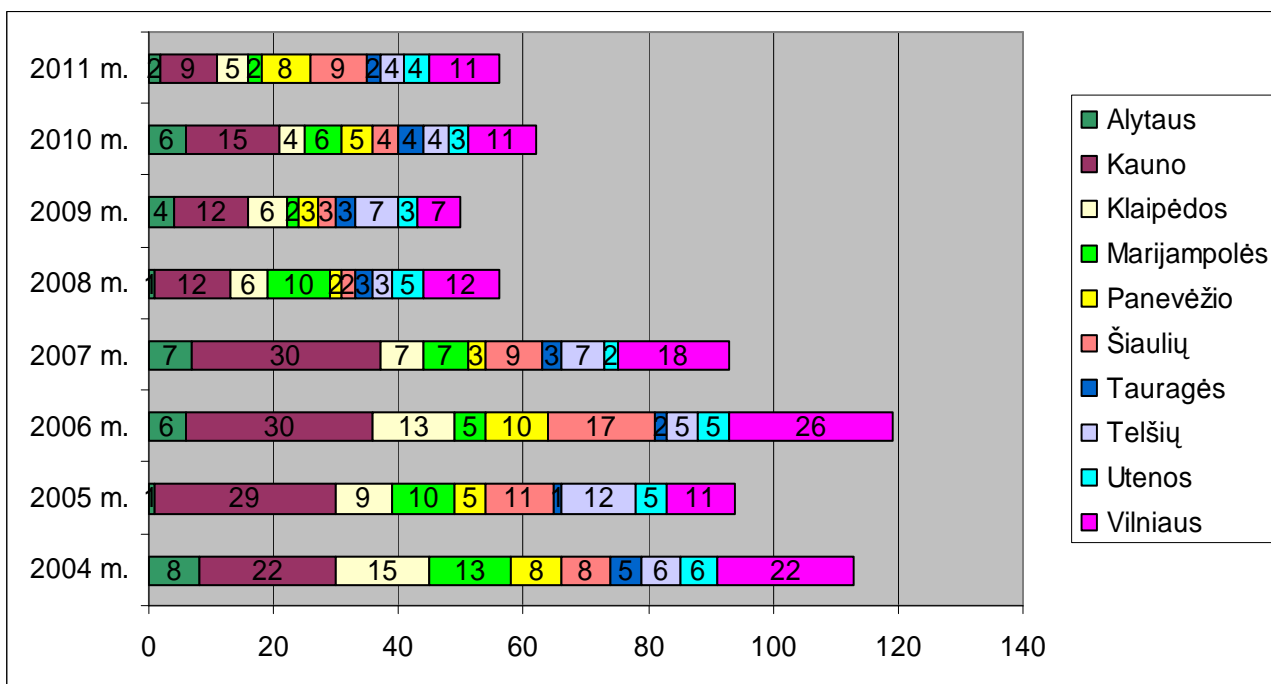
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-1g-a-201012.data.txt&ff=<!--|1G-A|5|-->&tt=Duomenys apie įtariamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje \(Forma_1G-A\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-1g-a-201012.data.txt&ff=<!--|1G-A|5|-->&tt=Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A));

prisijungimo laikas: 2012-10-21.

⁵⁵ K. Jovaišas. Išžaginimų viktimologinis aspektas// Socialistinė teisė. 1988, Nr. 2. P. 30-31.

⁵⁶ I. Michailovič. Viktimologijos raida ir perspektyvos. Teisinės informacijos centras. Vilnius, 2007. P. 33.

nukentėjusios mergaitės. Išžagintų mergaičių minėtoje apskrityje sumažėjo 59,1 proc., lyginant su 2004 m. Vilniaus apskrityje iš viso užregistruota 118 išžagintų mergaičių. Vilniaus apskrityje nukentėjusių mergaičių sumažėjo 50 proc., lyginant su 2004 m. Klaipėdos apskrityje iš viso užregistruotos 65 išžagintos mergaitės. Palyginus su 2004 m., minėtoje apskrityje nukentėjusių mergaičių sumažėjo 66,7 proc. Kiek mažiau nei Klaipėdos apskrityje nukentėjusių išžagintų mergaičių užregistruota Šiaulių apskrityje, iš viso 63. Minėtoje apskrityje išžagintų mergaičių padaugėjo 11,1 proc., lyginant su 2004 m. Iš viso užregistruotos 55 išžagintos mergaitės Marijampolės apskrityje. Šioje apskrityje nukentėjusių nuo išžaginimų mergaičių sumažėjo net 84,6 proc., lyginant su 2004 m. Telšių apskrityje iš viso užregistruotos 48 mergaitės, kurios buvo išžagintos. Nukentėjusių mergaičių nuo išžaginimų Telšių apskrityje sumažėjo 33,3 proc., lyginant su 2004 m. Panevėžio apskrityje mergaičių, kurios buvo išžagintos, iš viso užregistruotos 44. Minėtoje apskrityje nukentėjusiųjų skaičius nepakito, išliko toks pats, tai yra ir 2004 m., ir 2011 m. jų buvo užregistruota po 8. Alytaus apskrityje iš viso buvo užregistruotos 35 mergaitės, nukentėjusios nuo išžaginimų. Minėtoje apskrityje išžagintų mergaičių sumažėjo net 75 proc., lyginant su 2004 m. Dvejomis nukentėjusiomis mergaitėmis mažiau nei Alytaus apskrityje užregistruota Utenos apskrityje, tai yra 33. Utenos apskrityje išžagintų nukentėjusių mergaičių sumažėjo 33,3 proc., lyginant su 2004 m. Tauragės apskrityje iš viso užregistruotos 23 mergaitės, kurios buvo išžagintos. Palyginus su 2004 m., šių mergaičių minėtoje apskrityje sumažėjo 60 proc. (žr. pav. 20).

20 pav. Užregistruotų nukentėjusių nuo išžaginimų (LR BK 149 str.) mergaičių iki 18 m. pasiskirstymas pagal apskritis (2004 – 2011 m.)⁵⁷.

Pažymėtina, kad per tiriamą 2004 - 2011 m. laikotarpį, stebima išžagintų mergaičių mažėjimo tendencija visose apskrityse, išskyrus Šiaulių apskritį, kur nukentėjusių nuo išžaginimų mergaičių stebima didėjimo tendencija, o Panevėžio apskrityje, nukentėjusiųjų skaičius nepakito, išliko toks pat.

Atlikus statistinių duomenų analizę matyti, kad per tiriamą 8 m. laikotarpį, nepilnamečių mergaičių, kurios buvo išžagintos, iš viso užregistruota 645 (100 proc.). Nukentėjusių mergaičių sumažėjo 50,4 proc., palyginus su 2004 m.⁵⁸.

⁵⁷ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (Forma_50N-ITI)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2005&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=2#Atas,F5NI11; prisijungimo laikas: 2011-06-02.

Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50N-ITI)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200712/f-50n-iti-200712.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+\(iki+18+metų\)</B>\(remiantis+išankstiniais+duomenimis\)<B>\(Forma_50N-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200712/f-50n-iti-200712.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+(iki+18+metų)</B>(remiantis+išankstiniais+duomenimis)<B>(Forma_50N-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-06-02;

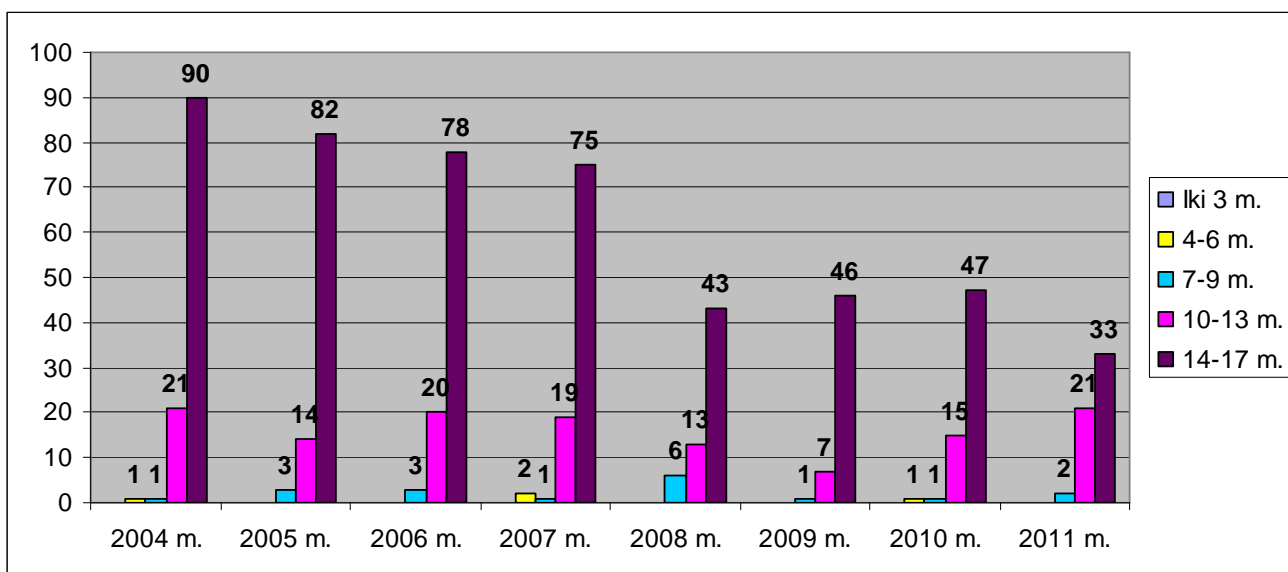
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50n-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+\(iki+18+metų\)</B>\(remiantis+išankstiniais+duomenimis\)<B>\(Forma_50N-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50n-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+(iki+18+metų)</B>(remiantis+išankstiniais+duomenimis)<B>(Forma_50N-ITI);) prisijungimo laikas: 2011-06-02;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50n-sav-201012.data.txt&ff=<!--|50N-SAV|11|-->&tt=Duomenys+apie+nukentėjusius+vaikus+\(iki+18+metų\)</B>\(remiantis+išankstiniais+duomenimis\)<B>\(Forma_50N-SAV\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50n-sav-201012.data.txt&ff=<!--|50N-SAV|11|-->&tt=Duomenys+apie+nukentėjusius+vaikus+(iki+18+metų)</B>(remiantis+išankstiniais+duomenimis)<B>(Forma_50N-SAV);) prisijungimo laikas: 2011-06-02;

[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-50n-iti-201112.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+\(iki+18+metų\)</B>\(remiantis+išankstiniais+duomenimis\)<B>\(Forma_50N-ITI\);](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-50n-iti-201112.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys+apie+ikiteisminio+tyrimo+įstaigose+užregistruotus+nukentėjusius+vaikus+(iki+18+metų)</B>(remiantis+išankstiniais+duomenimis)<B>(Forma_50N-ITI);) prisijungimo laikas: 2012-10-21.

Pažymėtina, kad per 2004 - 2011 m. laikotarpį, stebima nuo išžagintų nukentėjusių nepilnamečių mergaičių mažėjimo tendencija.

Taip pat svarbu aptariant kitus socialinius demografinius bruožus ir nukentėjusios aukos amžius. Analizuojant pateiktus 2004-2011 m. statistinius duomenis matyti, kad daugiausiai užregistruota išžagintų mergaičių, kurių amžius 14-17 metų. Šio amžiaus nukentėjusių mergaičių iš viso užregistruota 494. Minėto amžiaus išžagintų nepilnamečių sumažėjo 63,3 proc., lyginant su 2004 m. 10-13 m. amžiaus iš viso užregistruota 130 išžagintų mergaičių. Minėto amžiaus nukentėjusių mergaičių tiriamuoju laikotarpiu skaičius nepakito ir liko toks pats, tai yra 2004 m. ir 2011 m. jų buvo užregistruota po 21. 7-9 metų amžiaus nukentėjusių mergaičių iš viso užregistruota 18. Šio amžiaus nepilnamečių palyginus su 2004 m., padaugėjo 50 proc. Iš viso užregistruotos 4 išžagintos 4-6 m. amžiaus mergaitės. Šio amžiaus išžaginta nepilnametė 2004 m. buvo užregistruota 1, o 2011 m. – nė vienos. Iki 3 m. nukentėjusių išžagintų mergaičių per tiriamą 2004-2011 m. laikotarpį užregistruota nebuvo. (žr. pav. 21).

21 pav. Nuo išžagintų nukentėjusių užregistruotų nepilnamečių mergaičių pasiskirstymas pagal amžių (2004-2011 m.)⁵⁹.

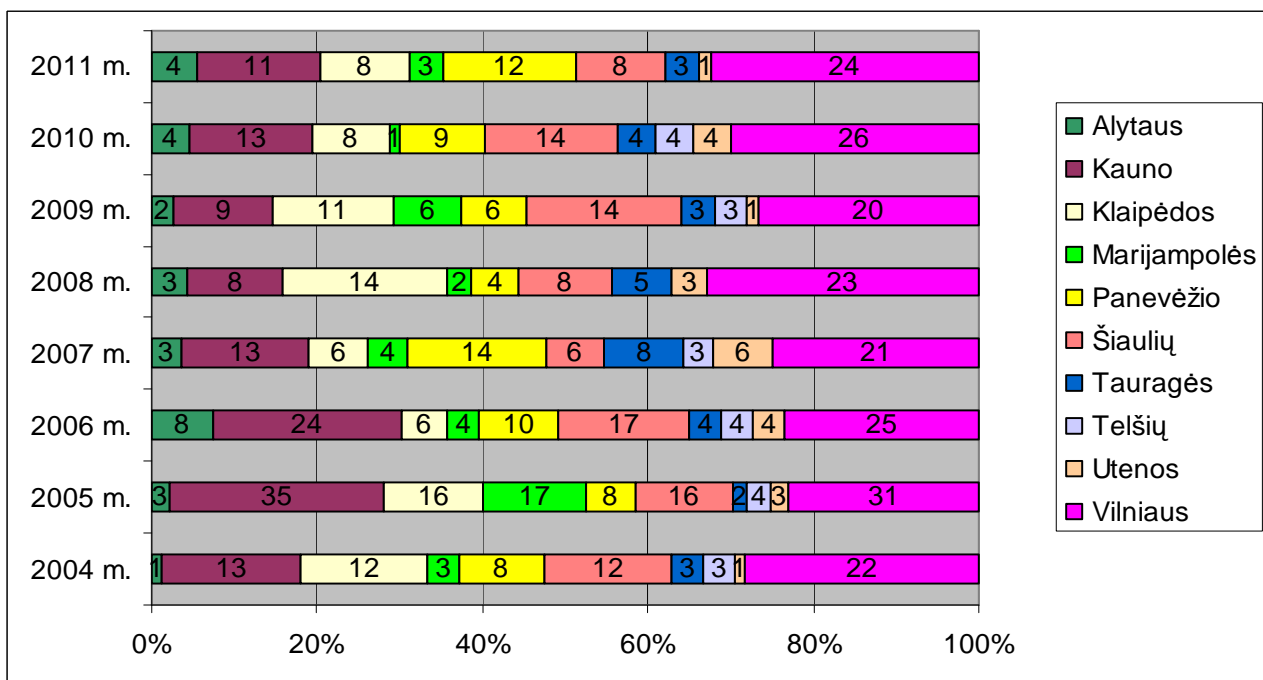
Pažymėtina, kad per tiriamą 2004-2011 m. laikotarpį, stebima 14-17 m. amžiaus nukentėjusių išžagintų nepilnamečių mergaičių mažėjimo tendencija. 7-9 m. amžiaus nukentėjusių išžagintų nepilnamečių mergaičių stebima didėjimo tendencija, o 10-13 m. amžiaus išžagintų mergaičių skaičius tiriamuoju laikotarpiu nepakito ir išliko toks pat.

⁵⁸ Žr. 54 nuorodą.

⁵⁹ Žr. 51 nuorodą.

Toliau aptariami šie seksualinių prievartavimų aukų socialiniai demografiniai bruožai: aukų, nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų, vieta bei nukentėjusiųjų amžius. Nepilnamečių aukų, nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų, pateikiami šie socialiniai demografiniai bruožai: nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų vieta bei nukentėjusiųjų lytis ir amžius.

Statistinių duomenų analizė parodė, kad per tiriamą 2004-2011 m. laikotarpį nukentėjusių suaugusiųjų nuo seksualinių prievartavimų daugiausiai užregistruota Vilniaus apskrityje. Šioje apskrityje iš viso užregistruoti 192 nukentėjusieji. Vilniaus apskrityje šių asmenų padaugėjo 8,3 proc., lyginant su 2004 m. Kauno apskrityje iš viso užregistruoti 126 nuo seksualinių prievartavimų nukentėję asmenys. Minėtoje apskrityje asmenų, kurie buvo seksualiai prievartauti, sumažėjo 15,4 proc., palyginus su 2004 m. Šiaulių apskrityje iš viso užregistruoti 95 nuo seksualinių prievartavimų nukentėję asmenys. Minėtoje apskrityje, palyginus su 2004 m., nukentėjusių sumažėjo 33,3 proc. Klaipėdos apskrityje iš viso užregistruotas 81 nuo seksualinių prievartavimų nukentėjęs asmuo. Šių asmenų minėtoje apskrityje sumažėjo 33,3 proc. Panevėžio apskrityje iš viso užregistruotas 71 asmuo, nukentėjęs nuo seksualinių prievartavimų. Asmenų, nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų, šioje apskrityje padaugėjo 33,3 proc., lyginant su 2004 m. Marijampolės apskrityje iš viso užregistruota 40 nuo seksualinių prievartavimų nukentėjusių asmenų. Šioje apskrityje nuo seksualinių prievartavimų nukentėjusių skaičius nepakito, liko toks pats, tai yra ir 2004 m., ir 2011 m. nukentėjusiųjų buvo užregistruota po 3. Tauragės apskrityje iš viso užregistruoti 32 nuo seksualinių prievartavimų nukentėję asmenys. Minėtoje apskrityje šių asmenų skaičius nepakito, liko toks pats, tai yra ir 2004 m., ir 2011 m. nukentėjusiųjų buvo užregistruota po 3. Alytaus apskrityje iš viso užregistruoti 28 asmenys, nukentėję nuo seksualinių prievartavimų. Minėtoje apskrityje nukentėjusių padaugėjo 75 proc., palyginus su 2004 m. 5 nuo seksualinių prievartavimų nukentėjusiais asmenimis mažiau nei Alytaus apskrityje, užregistruota Utenos apskrityje, iš viso 23. Minėtoje apskrityje šių asmenų skaičius nepakito, liko toks pats, tai yra ir 2004 m., ir 2011 m. nukentėjusiųjų buvo užregistruota po 1. Mažiausiai nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų buvo užregistruota Telšių apskrityje, iš viso 21 asmuo. Minėtoje apskrityje nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų 2004 m. buvo užregistruoti 3 asmenys, o 2011 m. – nė vieno. (žr. pav. 22).

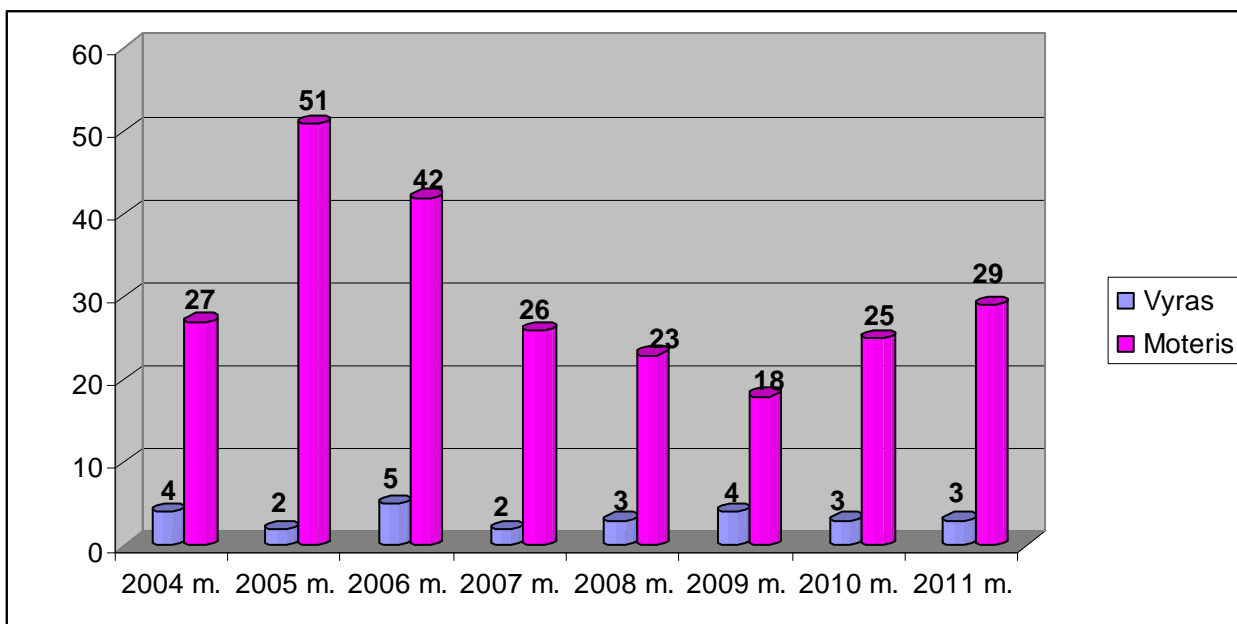

22 pav. Nuo seksualinių prievartavimų užregistruotų nukentėjusiųjų suaugusiųjų (LR BK 150 str.) pasiskirstymas pagal apskritis (2004 – 2011 m.)⁶⁰.

Pažymima, kad per tiriamą 8 m. laikotarpį stebima nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų didėjimo tendencija Vilniaus, Panevėžio ir Alytaus apskrityse. Minėtų nukentėjusių asmenų mažėjimo tendencija stebima Klaipėdos, Kauno ir Šiaulių apskrityse. Marijampolės, Tauragės ir Utenos apskrityje nukentėjusių skaičius per tiriamą 2004-2011 m. laikotarpį nepakito ir liko toks pat.

Seksualinių prievartavimų atveju, palyginus su išžaginimais, tarp nukentėjusiųjų kasmet yra ir dalis vyrų. Kaip matyti iš pateiktų 2004-2011 m. statistinių duomenų, daugiausiai nuo seksualinių prievartavimų nukentėjo moterys. Per tiriamą 8 metų laikotarpį iš viso užregistruota 241 nukentėjusioji moteris (90,3 proc.), o vyrų - 26 (9,7 proc.). Palyginus su 2004 m., nukentėjusių moterų padaugėjo 6,9 proc. Nukentėjusių vyrų sumažėjo 25 proc., lyginant su 2004 m. (žr. pav. 23).

⁶⁰ Žr. 54 nuorodą.

23 pav. Nuo seksualinių prievartavimų (LR BK 150 str.) užregistruotų nukentėjusių asmenų pasiskirstymas pagal lytį (2004-2011 m.)⁶¹.

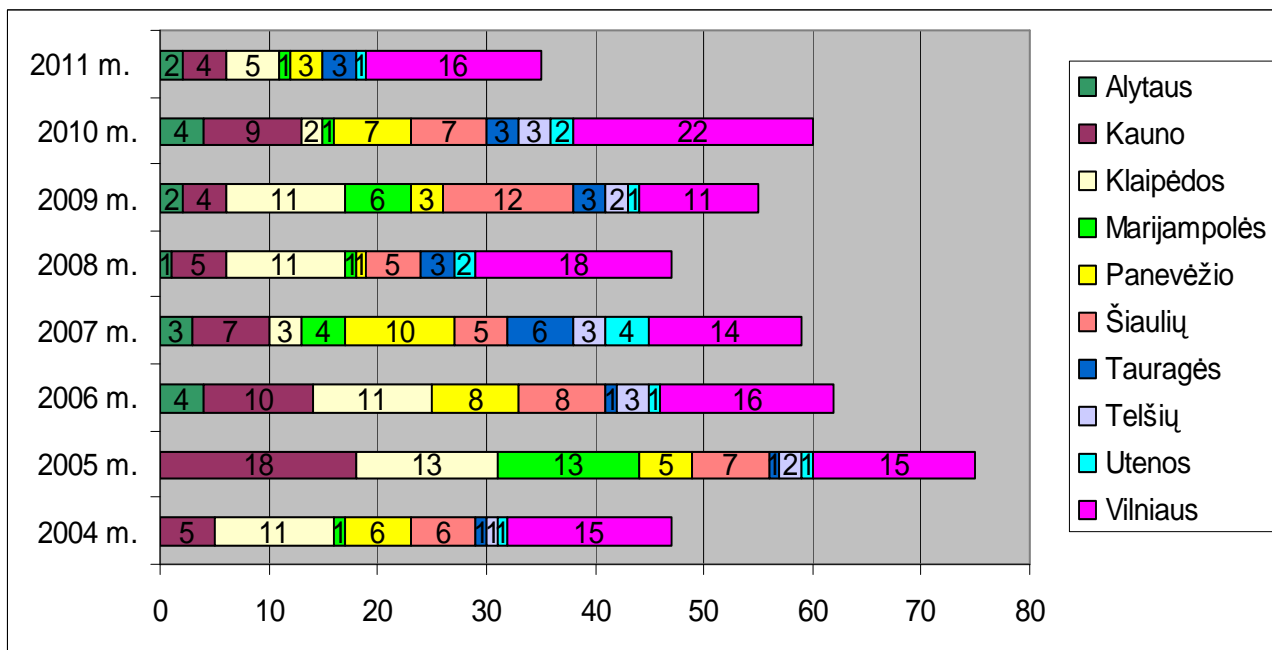
Pažymima, kad per tiriamą 8 m. laikotarpį, stebima nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų moterų didėjimo tendencija, o vyrų atvirkščiai – mažėjimo.

Statistinių duomenų analizė parodė, kad per tiriamą 2004-2011 m. laikotarpį nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų vaikų iki 18 m. daugiausiai užregistruota Vilniaus apskrityje. Šioje apskrityje iš viso užregistruota 127 nuo seksualinių prievartavimų nukentėję vaikai. Vilniaus apskrityje nukentėjusių vaikų padaugėjo 6,3 proc., lyginant su 2004 m. Klaipėdos apskrityje iš viso užregistruoti 67 vaikai, nukentėję nuo seksualinių prievartavimų. Minėtoje apskrityje nukentėjusių vaikų iki 18 m. sumažėjo 54,5 proc. Iš viso Kauno apskrityje užregistruoti 62 nuo seksualinių prievartavimų nukentėję vaikai. Palyginus su 2004 m., šių asmenų minėtoje apskrityje sumažėjo 20 proc. Šiaulių apskrityje iš viso užregistruota 50 vaikų, nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų. Minėtoje apskrityje 2004 m. buvo užregistruoti 6 nukentėję vaikai, o 2011 m. – nė vieno. Iš viso užregistruoti 43 nuo seksualinių prievartavimų nukentėję vaikai Panevėžio apskrityje. Šių vaikų minėtoje apskrityje sumažėjo per pusę, tai yra 50 proc., lyginant su 2004 m. Marijampolės apskrityje iš viso užregistruoti 27 vaikai, nukentėję nuo seksualinių prievartavimų. Šioje apskrityje nukentėjusių vaikų 2004 m. ir 2011 m. buvo užregistruota po 1. Iš viso Tauragės apskrityje užregistruotas 21 vaikas, nukentėjęs nuo seksualinių prievartavimų. Palyginus su 2004 m., šių vaikų Tauragės apskrityje padaugėjo 66,7 proc. Iš viso užregistruota 16 vaikų, nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų, Alytaus apskrityje. 2004 m.

⁶¹ Žr. 54 nuorodą.

nukentėjusių nebuvo užregistruota minėtoje apskrityje, o 2011 m. užregistruoti 2 nuo seksualinių prievartavimų nukentėję vaikai. Telšių apskrityje iš viso buvo užregistruota 14 vaikų, nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų. Minėtoje apskrityje 2004 m. buvo užregistruotas 1 nukentėjęs vaikas, o 2011 m. – nė vieno. Utenos apskrityje iš viso užregistruota 13 nuo seksualinių prievartavimų nukentėjusių vaikų. Per tiriamą laikotarpį Utenos apskrityje nukentėjusių vaikų skaičius nepakito, išliko toks pats. 2004 m. ir 2011 m. jų užregistruota po 1. (žr. pav. 24).

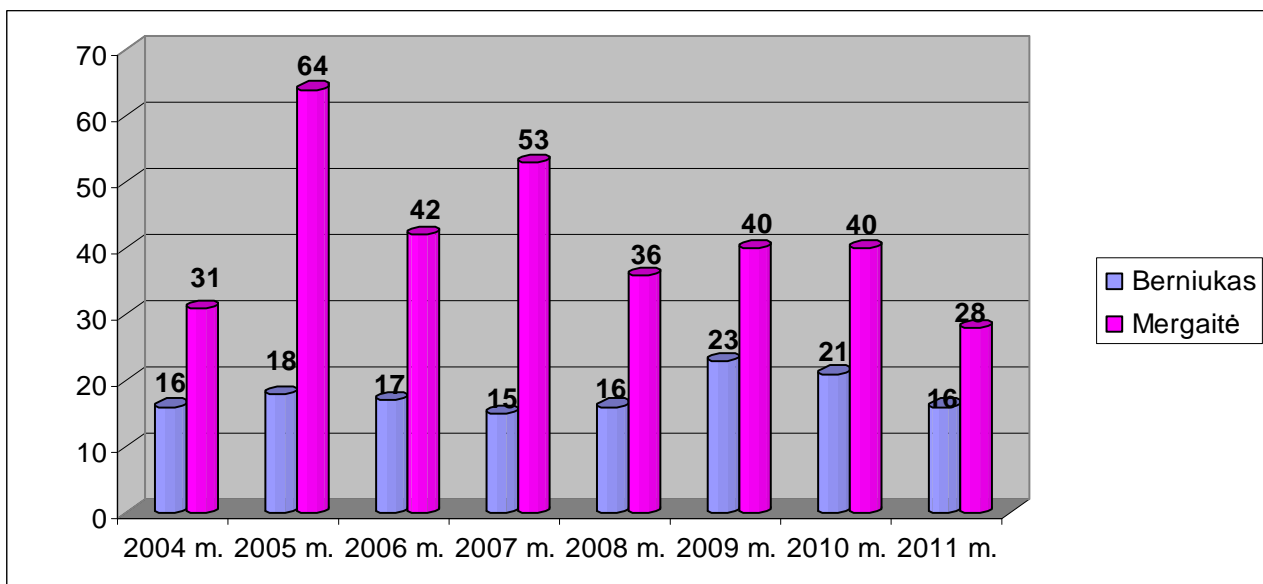

24 pav. Nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų užregistruotų nukentėjusių (LR BK 150 str.) vaikų iki 18 m. pasiskirstymas pagal apskritis (2004 – 2011 m.)⁶².

⁶² Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (Forma_50N-ITI)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto: http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2005&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=2#Atas,F5NI11; prisijungimo laikas: 2011-06-12.
 Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50N-ITI)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto: [http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200712/f-50n-iti-200712.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus \(iki 18 metų\) </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50N-ITI\); prisijungimo laikas: 2011-06-12;](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200712/f-50n-iti-200712.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50N-ITI); prisijungimo laikas: 2011-06-12;)
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50n-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus \(iki 18 metų\) </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50N-ITI\); prisijungimo laikas: 2011-06-12;](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-50n-iti-200812.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50N-ITI); prisijungimo laikas: 2011-06-12;)
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50n-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus \(iki 18 metų\) </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50N-ITI\); prisijungimo laikas: 2011-06-12;](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-50n-iti-201012.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50N-ITI); prisijungimo laikas: 2011-06-12;)

Pažymima, kad per 2004-2011 m. laikotarpį, stebima vaikų iki 18 m., nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų, didėjimo tendencija Vilniaus ir Tauragės apskrityse. Mažėjimo tendencija stebima Klaipėdos, Kauno ir Panevėžio apskrityse, o Marijampolės ir Utenos apskrityse nukentėjusių vaikų iki 18 m. skaičius nepakito ir išliko toks pat.

Seksualinių prievartavimų aukomis daugiausiai tampa ir suaugusios moterys, ir nepilnametės mergaitės. Analizuojant pateiktus 2004-2011 m. statistinius duomenis, matyti, kad nepilnamečių mergaičių, nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų, iš viso užregistruota 334 (70,2 proc.), o berniukų - 142 (29,8 proc.). Palyginus su 2004 m., nepilnamečių mergaičių sumažėjo 9,7 proc. Nepilnamečių nukentėjusių berniukų skaičius tiriamu laikotarpiu nepakito, ir 2004 m., ir 2011 m. nukentėjusiųjų užregistruota po 16. (žr. pav. 25).

25 pav. Nuo seksualinių prievartavimų (LR BK 150 str.) užregistruotų nukentėjusių nepilnamečių pasiskirstymas pagal lytį (2004-2011 m.)⁶³.

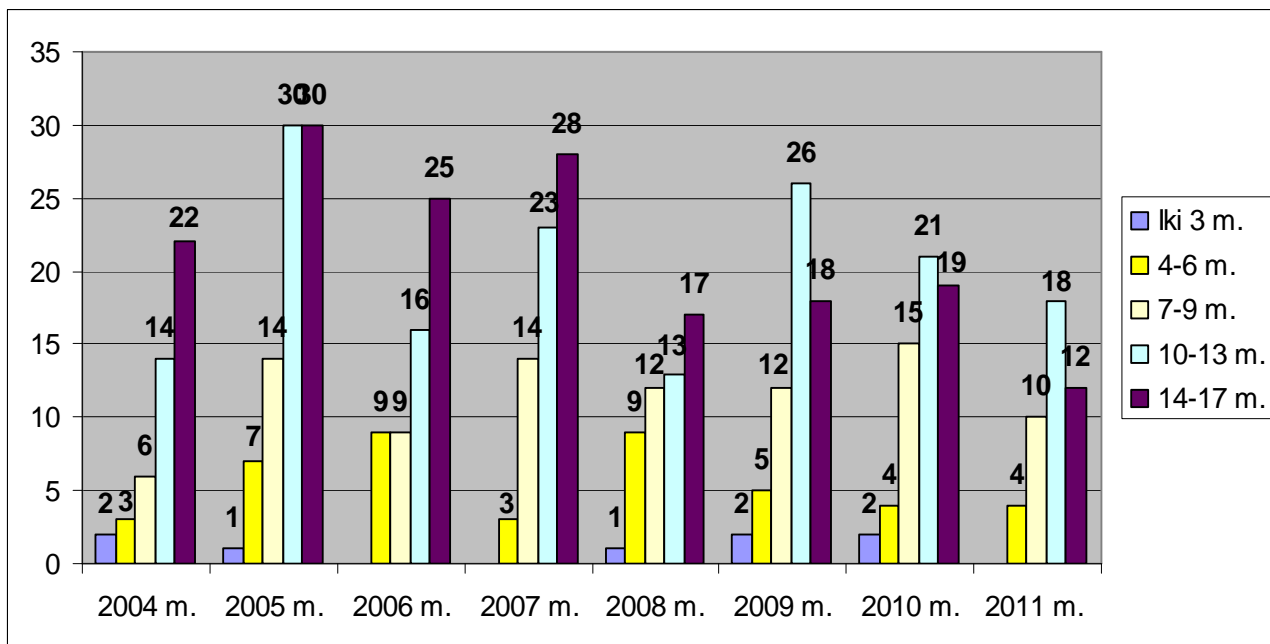
Pažymima, kad per 2004-2011 m. laikotarpį stebima nepilnamečių mergaičių, nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų, mažėjimo tendencija.

Kaip matyti iš pateiktų statistinių duomenų, daugiausiai nuo seksualinių prievartavimų nukentėję vyresnio amžiaus vaikai 14-17 metų. Iš viso per tiriamą 8 m. laikotarpį užregistruotas 171 minėto amžiaus vaikas, nukentėjęs nuo seksualinių prievartavimų. 14-17 m. amžiaus nepilnamečių sumažėjo 45,5 proc., lyginant su 2004 m. 10-13 m. amžiaus nuo seksualinių prievartavimų nukentėjusių nepilnamečių iš viso užregistruotas 161. Palyginus su 2004 m., šių asmenų padaugėjo

[http://wwwold.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=20129/f-50n-iti-20129.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus \(iki 18 metų\) </B>\(remiantis išankstiniais duomenimis\) <B>\(Forma_50N-ITĮ\); prisijungimo laikas: 2012-10-21.](http://wwwold.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=20129/f-50n-iti-20129.data.txt&ff=<!--|50N-ITI|11|-->&tt=Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) </B>(remiantis išankstiniais duomenimis) <B>(Forma_50N-ITĮ); prisijungimo laikas: 2012-10-21.)

⁶³ Žr. 54 nuorodą.

22,2 proc. Iš viso užregistruoti 92 nuo seksualinių prievartavimų nukentėję nepilnamečiai, kurių amžius 7-9 m. Šio amžiaus nukentėjusių nepilnamečių padaugėjo 40 proc., lyginant su 2004 m. 4-6 m. amžiaus iš viso užregistruoti 44 nepilnamečiai, nukentėję nuo seksualinių prievartavimų. Palyginus su 2004 m., minėto amžiaus nukentėjusių vaikų padaugėjo 25 proc. Iš viso užregistruoti 8 nepilnamečiai vaikai iki 3 m. amžiaus, nukentėję nuo seksualinių prievartavimų. Šio amžiaus vaikų 2004 m. buvo užregistruoti 2, o 2011 m. – nė vieno. (žr. pav. 26).

26 pav. Nuo seksualinių prievartavimų (LR BK 150 str.) užregistruotų nukentėjusių nepilnamečių pasiskirstymas pagal amžių (2004-2011 m.)⁶⁴.

Pažymėtina, kad per tiriamą 2004 - 2011 m. laikotarpį, stebima nukentėjusių vaikų nuo seksualinių prievartavimų didėjimo tendencija 10-13 m., 7-9 m., 4-6 m. amžiaus, o 14-17 m. amžiaus - mažėjimo tendencija.

Apibendrinant, 2004-2011 m. statistinius duomenis matyti, kad išžagintų aukų daugiausiai užregistruota Kauno (25,5 proc.) ir Vilniaus (21,3 proc.) apskrityse. Mažiausiai nukentėjusių nuo išžagintų užregistruota Tauragės apskrityje (3,2 proc.). Iš viso per tiriamą 8 m. laikotarpį išžagintų moterų užregistruota 782. Pagal 2004-2011 m. statistinius duomenis matyti, kad išžagintų nepilnamečių mergaičių daugiausiai užregistruota Kauno (24,7 proc.) ir Vilniaus (18,4 proc.) apskrityse. Mažiausiai nuo išžagintų nukentėjusių nepilnamečių užregistruota Tauragės apskrityje (3,6 proc.). Iš viso per tiriamą 8 m. laikotarpį išžagintų mergaičių užregistruota 645. Daugiausiai nepilnamečių, kurios buvo išžagintos, užregistruota 14-17 metų amžiaus (76,5 proc.).

⁶⁴ Žr. 51 nuorodą.

Apibendrinant 2004-2011 metų statistinius duomenis matyti, kad seksualinių prievartavimų aukų daugiausiai buvo užregistruota Vilniaus (27,1 proc.) ir Kauno (17,8 proc.) apskrityse, o mažiausiai – Telšių apskrityje (3 proc.). Daugiausiai nuo seksualinių prievartavimų nukentčia moterys (90,3 proc.).

Apibendrinant 2004-2011 metų statistinius duomenis matyti, kad nepilnamečių, nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų, daugiausiai užregistruota Vilniaus (28,9 proc.) ir Klaipėdos (15,2 proc.) apskrityse, o mažiausiai – Utenos apskrityje (3 proc.). Daugiausiai nukentėjusiųjų nuo seksualinių prievartavimų yra mergaitės (70,2 proc.), jų amžiaus 14-17 metų (35,9 proc.). Mažiausiai nuo seksualinių prievartavimų nukentėjo mergaitės, kurioms yra iki 3 metų (1,7 proc.).

5. SMURTINIŲ NUSIKALTIMŲ AUKŲ IR NUSIKALTĖLIŲ INTERAKCIJOS BENDRA CHARAKTERISTIKA

Visuomenė yra tarpusavio santykius ir ryšius palaikantys individai, todėl nusikaltimas gali būti įvardytas kaip tam tikras jos narių sąveikos aktas (arba išraiškos forma), nesvarbu, ar buvo padarytas turtinio, smurtinio arba kitokio pobūdžio nusikaltimas⁶⁵. Vokiečių kriminologo H. Giopingerio nuomone, nusikaltėlis ir auka negali būti nagrinėjami atskirai⁶⁶. Kiekvienu atveju egzistuoja aukos ir nusikaltėlio saitai.

Nusikaltėlio ir aukos sąveiką atskleidžia terminas „interakcija“. Literatūroje galime aptikti ir kitų šiam reiškiniui apibūdinti vartojamų terminų: aukos ir nusikaltėlio partnerystė, aukos ir nusikaltėlio sąveika, nusikaltėlio ir aukos ryšiai ir pan.⁶⁷

Nusikaltimo aukos ir nusikaltėlio sąveiką atskleidžia interakcijos terminas. Interakcija (*lot. i n t e r – t a r p + lot. a c t i o – veiksmas, vyksmas*) – tai dviejų arba daugiau asmenų tarpusavio sąveika, supratimas ir grįžtamasis poveikis⁶⁸.

Viktimologinės teorijos dėmesį sutelkia ne į vieną konkretų interakcijos dalyvį, o į nusikaltimo auką, nusikaltėlį, jų charakteristiką, sąveiką, jos vaidmenį, indėlį į nusikalstamą visos viktiminės situacijos atomazgą, t. y. į viktimizaciją⁶⁹.

R. Uscila išskiria tris nusikaltimo aukos ir nusikaltėlio interakcijos stadijas⁷⁰:

- *pirmoji* – priešviktiminis laikotarpis, tai yra iki nusikaltimo;
- *antroji* - viktiminio įvykio, tai yra nusikaltimo, metu;
- *trečioji* – postviktiminis laikotarpis, tai yra po nusikaltimo.

Atlikęs mokslinės literatūros analizę bei mokslinius tyrimus R. Uscila pateikia nusikaltimo aukos ir nusikaltėlio interakcijos klasifikaciją, atsižvelgdamas į šiuos kriterijus⁷¹:

- a) buvusius arba esamus nusikaltimo aukos ir nusikaltėlio socialinius ryšius;
- b) sąveikos atsiradimo momentą, trukmę;
- c) nusikaltimo aukos ir nusikaltėlio ryšių specifiką;
- d) aplinkybes, dėl kurių atsirado nusikaltimo aukos ir nusikaltėlio interakcija;
- e) interakcijos dalyvių iniciatyvą;

⁶⁵ Kriminologija. Moksliniai redaktoriai G. Babachinaitė, A. Kiškis ir kt. Vadovėlis. – Vilnius., 2010. – P. 293.

⁶⁶ Kriminologija. Moksliniai redaktoriai G. Babachinaitė, A. Kiškis ir kt. Vadovėlis. – Vilnius., 2010. – P. 288.

⁶⁷ Uscila R. Viktimologijos pagrindai. – Vilnius., 2005. - P. 77.

⁶⁸ Laisvoji enciklopedija „Vikipedija“ //Prieiga prie interneto <http://www.zodynas.lt/tarptautiniu-zodziu/I/interakcija>.

⁶⁹ Kriminologija. Moksliniai redaktoriai G. Babachinaitė, A. Kiškis ir kt. Vadovėlis. – Vilnius., 2010. – P. 294.

⁷⁰ Kriminologija. Moksliniai redaktoriai G. Babachinaitė, A. Kiškis ir kt. Vadovėlis. – Vilnius., 2010. – P. 299.

⁷¹ Uscila R. Viktimologijos pagrindai. – Vilnius., 2005. - P. 101.

- f) interakcijos šalių santykių pobūdį;
- g) interakcijos šalių santykių „pastovumą“.

Konfliktiškas asmens elgesys taip pat gali nulemti nusikalstamą situaciją. Konflikto metu asmenys daugiau ar mažiau sąveikauja tarpusavyje tam tikrą laiko tarpą. Paprastai tai šeiminiai konfliktai tarp tėvų, vaikų, sutuoktinių ar giminaičių, kurie lemia vieno ar kelių šeimos narių viktimizaciją.

Neapdairus, neapgalvotas, lengvabūdiškas elgesys, pasitikėjimas nepažįstamuoju, lankymasis įtartinose vietose gali lemti nusikaltimą, dažnai vagystę, o tikėtina ir išprievartavimą⁷². Žinoma, vagystė ar išžaginimas gali pasibaigti neatsargiu ar tyčiniu nužudymu.

Literatūroje naudojama „viktimaus elgesio“ samprata, kuri reiškia „aukos elgesį“. Ši samprata dažniausiai vartojama kaip amoralaus, neteisėto, provokuojančio ar neatsargaus ir pan. elgesio išraiška.

Atsižvelgiant į nukentėjusiojo elgesį, galima išskirti tris nusikaltimą lemiančias situacijas:

1. Situacijos, kuriose nukentėjusiojo elgesys provokuojančio pobūdžio – neteisėtas, amoralus.
2. Situacijos, kuriose nukentėjusysis elgiasi neatsargiai, taip sukurdamas palankias aplinkybes veikti nusikaltėliui, pvz., asmeninių daiktų palikimas be priežiūros vietoje, kurioje vagystės tikimybė labai didelė;
3. Situacijos, kuriose nukentėjusiojo elgesys teisėtas, tačiau iššaukia neteisėtus nusikaltėlio veiksmus, pvz., kritikuojamas asmuo gali jausti agresiją kritikuojančiojo atžvilgiu⁷³.

Pasitaiko ir nesąmoninga nukentėjusiojo provokacija, kai jis net nesitiki, kad jo neatsargus veiksmas gali iššaukti reakciją, lemiančią pavojingus padarinius. Žmogžudystės, kaip ir daugelio kitų nusikaltimų, aukos, nesuvokdamos galutinių savo poelgio padarinių, nesiima būtiniausių apsaugos priemonių ir sukuria palankią nusikaltimui situaciją⁷⁴.

E. O. Alauchanovas išskiria tris aukų tipus: 1) iniciatyvusis – kai aukos elgesys teigiamo pobūdžio, nepavojingas jos pačios atžvilgiu; 2) pasyvusis – kai auka nesipriešina nusikaltėliui (elgesys neskatina nusikaltimo, tačiau jo ir nenutraukia); 3) nekritisnis – aukoms būdingas neapdairumas, nesugebėjimas tinkamai įvertinti situaciją⁷⁵.

R. Uscila, nagrinėdamas nusikaltėlio ir aukos interakciją, savo darbuose apžvelgė daugelio užsienio mokslininkų atliktų tyrimų rezultatų ypatumus įvairių nusikaltimų atvejais. Paminėtini su smurtiniais nusikaltimais susiję sociologinių, kriminologinių tyrimų duomenys.

⁷² Кудрявцев В. Н. Лекции по криминологии. Москва : Юристъ, 2005. - P. 83-85.

⁷³ Антонян Ю. М. Криминология : избранные лекции. Москва : Логос, 2004. - P. 128.

⁷⁴ Ten pat.

⁷⁵ Алауханов Е. О. Криминологические проблемы предупреждения корыстно-насильственных преступлений. Санкт-Петербург : Юридический центр Пресс, 2005. - P. 73.

Buvo nemažai atlikta tyrimų, kuriais atskleidžiama nusikaltimo aukos ir nusikaltėlio interakcija. Vienas pirmųjų analizavęs nusikaltėlį ir auką, kaip dinaminės tarpusavio sąveikos subjektus, vokiečių kriminologas H. Von Hentingas.

H. Shultz teigė, kad atskirais atvejais nusikaltimas yra nusikaltimo aukos ir nusikaltėlio tarpusavio santykių padarinys⁷⁶.

JAV kriminologas M. E. Wolfgang teigimu, „daugeliu nužudymų atvejų auka pirmoji panaudoja fizinę prievartą nusikaltėlio atžvilgiu“⁷⁷. Auka gali būti viena iš didžiausių savo pagreitintos mirties priežasčių, išskyrus atvejus, kai ji yra nekaltas stebėtojas. M. E. Wolfgang analizavo per ketverius metus padarytus nužudymus ir pateikė šias išvadas⁷⁸:

- 1) nusikaltėliai ir nusikaltimų aukos yra jauni žmonės, kurių amžius nedaug tesiskiria, t.y. nusikaltėlių – nuo 20 iki 25 metų; aukų nuo 25 iki 34;
- 2) 94 proc. nužudymų aukų ir nusikaltėlių buvo tos pačios rasės, o 64 proc. tos pačios lyties;
- 3) daugiau kaip pusę aukų ir nusikaltėlių siejo artimi draugystės ar net giminytės ryšiai;
- 4) apie 50 proc. nužudytųjų ir apie 66 proc. nusikaltėlių turėjo atitinkamą „kriminalinę praeitį“, reputaciją, kuri išskirtinai vyravo tarp vyriškos lyties asmenų;
- 5) 26 proc. nužudymų buvo „paspartinti/ paskatinti“ pačių aukų, t.y. jų veiksmai skatino viktimizaciją jų pačių atžvilgiu;
- 6) 2/3 nužudymų aukų kartu su nusikaltėliu vartojo alkoholinius gėrimus prieš padarant nusikaltimą.

H. Ellenberger⁷⁹ tyrinėjo nusikaltėlio ir aukos interakciją kaip inversijos reiškinį: daugelis asmenų, padariusių smurtinius nusikaltimus, vaikystėje yra patyrę smurtą ir prievartą. Kriminologas pastebi, kad nusikaltėliai žudikai, ypač tie, kurie jau yra padarę smurtinius nusikaltimus, ieško aukų, kurios yra „socialiai izoliuotos“, nes jų viktimizacijai reikia minimalių sąnaudų. Be to, sulaikymo tikimybė labai maža.

Teismo medicinas iš JAV, S. Milgram⁸⁰ tyrė aukos „artumo“ efektą (įtaką, poveikį) nusikaltėjams. Tyrimai parodė, kad kuo auka labiau nutolusi (atitrūkusi) nuo nusikaltėlio, tuo jis abstrakčiau suvokia savo veiksmų sukeltą skausmą kitam asmeniui. Aukai esant arčiau nusikaltėlio, apie ją sunkiau negalvoti. Artimumo sąlygomis nusikaltėlis gali suvokti, kad auka žino, jog bus jo

---

⁷⁶ H. Schultz. Kriminologische und strafrechtliche Bemerkungen zur Beziehung zwischen Tater und Opfer. SchwZStr. 1956. - P. 171-192.

⁷⁷ M. E. Wolfgang. Victim-Precipitated Criminal Homicide//Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science. 1957. Vol. 48. P. 1-13.

⁷⁸ M. E. Wolfgang. Patterns of criminal homicide. Philadelphia:University of Pennsylvania, 1985. P. 23. M. E. Wolfgang. The murder and his Murder. A Review of Reseach David Lester. – New York., 1986. P. 21.

⁷⁹ H. Ellenberger. Psychologische Beziehungen zwischen Verbrecher und Opfer//Zeitschrift fur Psychotherapie und medizinische Psychologie. 4. 1954. P. 261-280.

⁸⁰ S. Milgram. Obedience to Authority. – New York. Harper and Row, 1974. P. 26-30.

viktimizuota, todėl nusikaltėlis tampa labiau sutrikęs bei suvaržytas. Užuojauta ir rūpinimasis auka bei sustiprėjęs suvokimas apie aukos kančias yra varžančios (ribojančios) jėgos.

S. Schafer⁸¹ tyrinėjo smurtinių nusikaltimų aukų ir nusikaltėlių santykius. Jis pateikia tokias išvadas:

a) akivaizdu, kad aukų vaidmuo darant nusikaltimą bei tiriant bylą ignoruojamas;

b) nužudymai bei užpuolimai sunkinančiomis aplinkybėmis dažniausiai padaromi esant stipriam emociniam spaudimui, o darant turtinius nusikaltimus emocijų kyla mažiausiai.

JAV sociologas – kriminologas T. D. Miethe nurodo, kad aukos elgesys ir skatinamojo, inicijuojamojo pobūdžio veiksmai nužudymų atvejais būna nuo 22 iki 38 proc., išžaginimų atvejais – 4 - 19 proc.⁸² Tačiau 58 proc. išžaginimų, 52 proc. smurtinių užpuolimų atveju, 20 proc. nužudymų atveju nusikaltimo auka ir nusikaltėlis nebuvo pažįstami⁸³.

Oficialūs Lietuvos Respublikos Informatikos ir ryšių departamento prie vidaus reikalų ministerijos statistiniai duomenys apie nusikaltėlio ir aukos interakciją pateikiami minimalūs. Statistiniai duomenys apie nusikaltėlio ir aukos interakciją smurtinių nusikaltimų atvejais atskirai nėra pateikiami. Nurodomas tik visų nusikaltimų aukos ir nusikaltėlio ryšys. Smurtinių nusikaltimų aukos ir nusikaltėlio interakcijos bruožai plačiau užregistruota nepilnamečių nukentėjusiųjų kontingente.

Statistinių duomenų 2004 – 2011 m. analizė parodė, kad daugiausiai nepilnamečių buvo nužudyti jų tėvų. Iš viso jų užregistruota 18 vaikų. Tėvų nužudytų nepilnamečių skaičius tiriamu laikotarpiu nepakito, tai yra 2004 m. ir 2011 m. nužudytų vaikų užregistruota po 4. Nužudytų nepilnamečių, nukentėjusių nuo patėvių, iš viso buvo užregistruoti 3, po vieną 2006 m., 2010 m. ir 2011 m. Nukentėjusių nuo kitų šeimos narių nužudytų nepilnamečių iš viso užregistruota 6. 2004 m. neužregistruota nė vieno nukentėjusiojo, o 2011 m. – 1. Iš viso užregistruoti 2 nužudyti vaikai 2009 m., nukentėję nuo giminaičių. Nuo pažįstamų nužudytų nukentėjusių nepilnamečių iš viso užregistruota 13. Palyginus su 2004 m. nuo pažįstamų nukentėjusių nepilnamečių sumažėjo 26 proc. (žr. pav. 27).

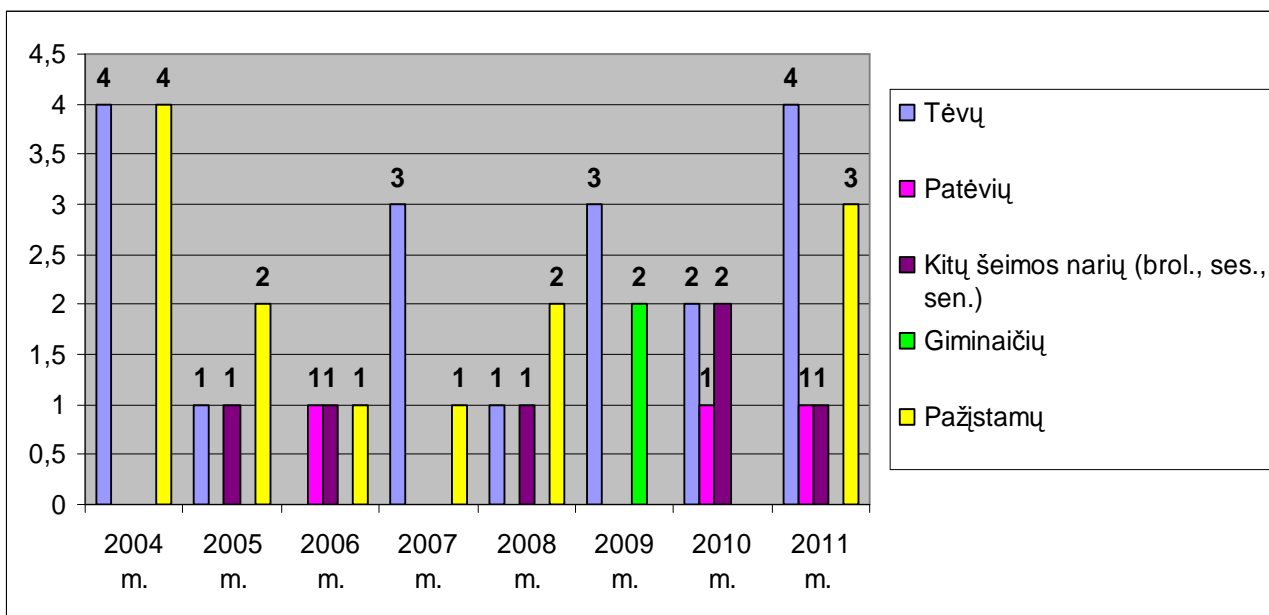
---

⁸¹ S. Schafer. *Victimology. The Victim and His Criminal.* – Virginia: Northwestern University, 1977. P. 70-73.

⁸² T. D. Miethe, *The Myth or Reality of Victim Involvement in Crime//A Review and Comment on Victim Precipitation Research.* Sociological focus. 1985. Vol. 18(2). P. 209-220.

⁷⁸ T. D. Miethe, R. F. Meier. *Crime and Its Social Context. Toward an Integrated Theory of Offenders, Victims, and Situations.* – New York, 1994. P. 102.

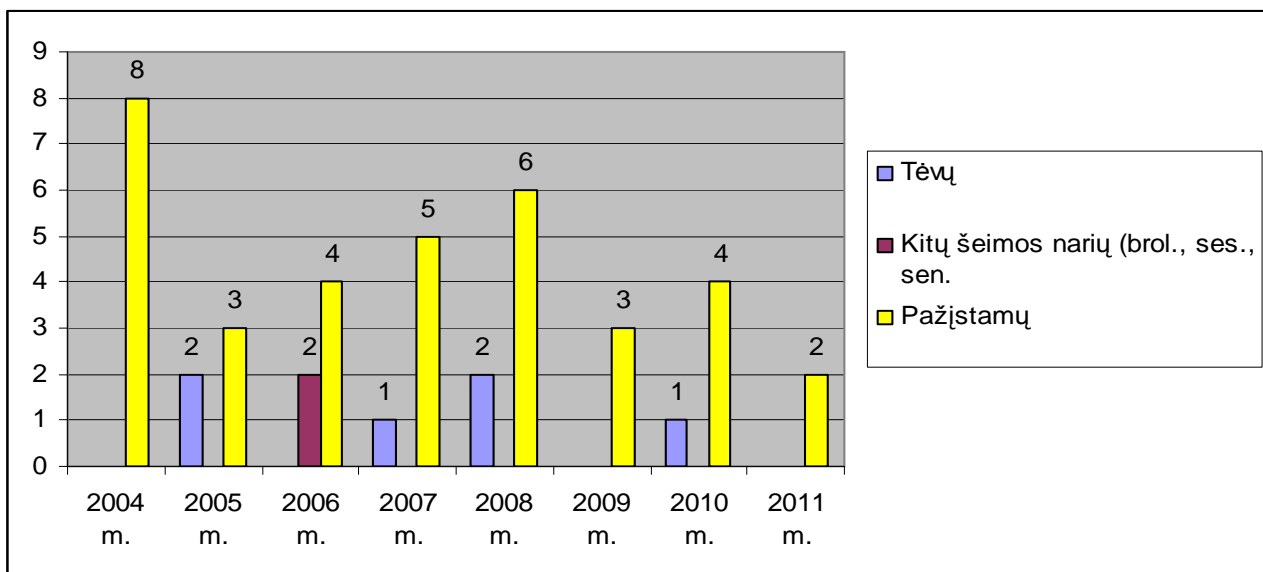

27 pav. Užregistruotų nepilnamečių, nukentėjusių nuo nužudymų (LR BK 129-131 str. su pasikėsinimais), pasiskirstymas pagal tai, nuo ko nukentėjo (2004 – 2011 m.)⁸⁴.

Pažymėtina, kad per tiriamą 2004 - 2011 m. laikotarpį stebima nužudytų vaikų, kurie nukentėjo nuo pažįstamų, mažėjimo tendencija, o nukentėjusių nuo tėvų skaičius nepakito, ir liko toks pats.

Kaip matyti iš pateiktų statistinių duomenų, iš viso per tiriamą 8 m. laikotarpį nuo tėvų nukentėjusių vaikų, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, užregistruoti 6. 2005 m. ir 2008 m. jų buvo užregistruota po 2, 2007 m. ir 2010 m. – po 1. Nukentėjusių nepilnamečių nuo kitų šeimos narių, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, užregistruoti 2 vaikai 2006 m. Nepilnamečių, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, nukentėjusių nuo pažįstamų iš viso užregistruota 35. Palyginus su 2004 m., nuo pažįstamų nukentėjusių vaikų sumažėjo 75 proc. (žr. pav. 28).

⁸⁴ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie itiriamus (kaltinamus) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje (Forma_VSDN)“. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.// Prieiga prie interneto:
http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2005&menuo=12&regionas=0&id3=1&idAta=1#Atas_VSDN5; prisijungimo laikas: 2011-06-14;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-vsdn-200612.data.txt&ff=<!--|VSDN|5|-->&tt=Duomenys apie itiriamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje \(Forma_VSDN\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200612/f-vsdn-200612.data.txt&ff=<!--|VSDN|5|-->&tt=Duomenys apie itiriamus (kaltinamus) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje (Forma_VSDN);); prisijungimo laikas: 2011-06-14;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-vsdn-200812.data.txt&ff=<!--|VSDN|5|-->&tt=Duomenys apie itiriamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje \(Forma_VSDN\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=200812/f-vsdn-200812.data.txt&ff=<!--|VSDN|5|-->&tt=Duomenys apie itiriamus (kaltinamus) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje (Forma_VSDN);); prisijungimo laikas: 2011-06-14;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-vsdn-201012.data.txt&ff=<!--|VSDN|5|-->&tt=Duomenys apie itiriamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje \(Forma_VSDN\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201012/f-vsdn-201012.data.txt&ff=<!--|VSDN|5|-->&tt=Duomenys apie itiriamus (kaltinamus) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje (Forma_VSDN);); prisijungimo laikas: 2011-06-14;
[http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-vsdn-201112.data.txt&ff=<!--|VSDN|5|-->&tt=Duomenys apie itiriamus \(kaltinamus\) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje \(Forma_VSDN\)](http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/txt_file.phtml?fv=201112/f-vsdn-201112.data.txt&ff=<!--|VSDN|5|-->&tt=Duomenys apie itiriamus (kaltinamus) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje (Forma_VSDN);); prisijungimo laikas: 2012-10-21.

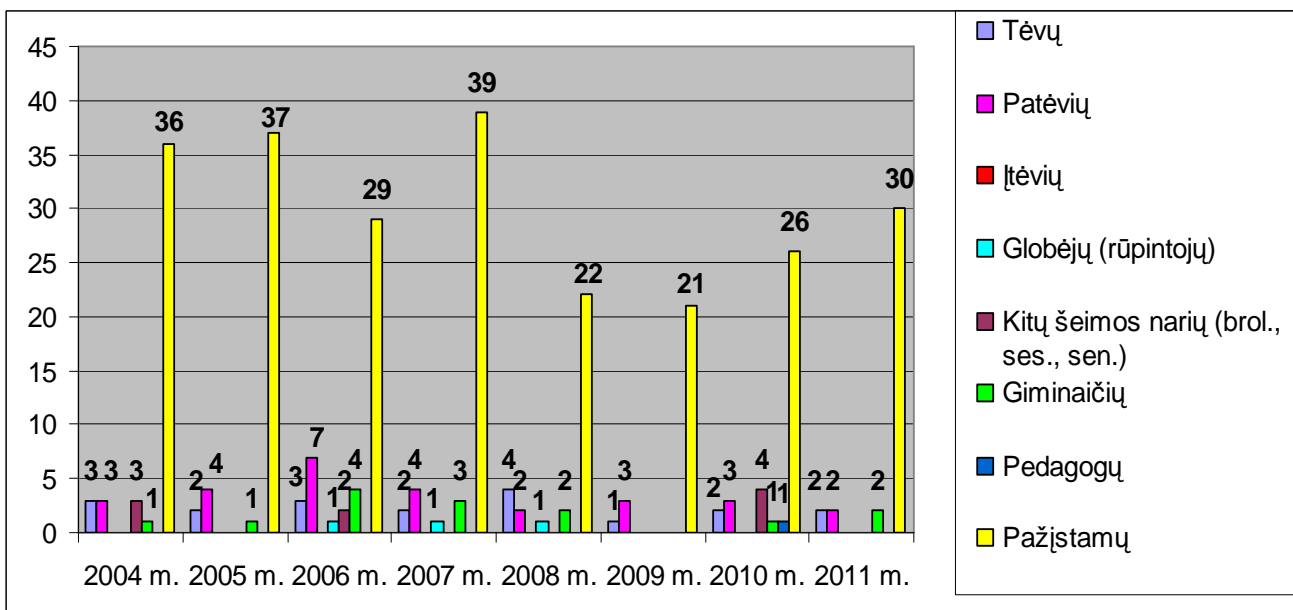

28 pav. Nukentėjusių nuo sunkių sveikatos sutrikdymų (LR BK 135-136 str.), užregistruotų nepilnamečių pasiskirstymas pagal tai, nuo ko nukentėjo (2004 – 2011 m.)⁸⁵.

Pažymėtina, kad per tiriamą 2004 - 2011 m. laikotarpį, stebima nuo pažįstamų nukentėjusių vaikų, kuriems buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, mažėjimo tendencija.

Statistinių duomenų 2004 – 2011 m. analizė parodė, kad iš viso užregistruota 19 išžagintų nepilnamečių mergaičių, nukentėjusių nuo tėvų. Išžagintų nepilnamečių mergaičių, nukentėjusių nuo tėvų, sumažėjo 33,3 proc., palyginus su 2004 m. Iš viso užregistruotos 28 išžagintos nepilnametės mergaitės, nukentėjusios nuo patėvių. Palyginus su 2004 m., patėvių išžagintų nepilnamečių mergaičių sumažėjo 33,3 proc. Iš viso užregistruotos 3 išžagintos mergaitės, nukentėjusios nuo globėjų. Atitinkamai po vieną 2006 m., 2007 m. ir 2008 m. Iš viso užregistruotos 9 išžagintos mergaitės, nukentėjusios nuo kitų šeimos narių. 2004 m. jų užregistruota 3, 2006 m. – 2, o 2010 m. – 4. Iš viso užregistruota 14 išžagintų nepilnamečių mergaičių, kurios nukentėjo nuo giminaičių. Nukentėjusių nuo giminaičių nepilnamečių mergaičių padaugėjo 50 proc., palyginus su 2004 m. Užregistruota viena išžaginta mergaitė, nukentėjusi nuo pedagogo 2010 m. Daugiausiai užregistruota nepilnamečių išžagintų mergaičių, nukentėjusių nuo pažįstamų asmenų. Iš viso jų buvo užregistruota 240. Palyginus su 2004 m., minėtų nukentėjusių mergaičių skaičius sumažėjo 16,7 proc. (žr. pav. 29).

⁸⁵ Žr. 71 nuorodą.

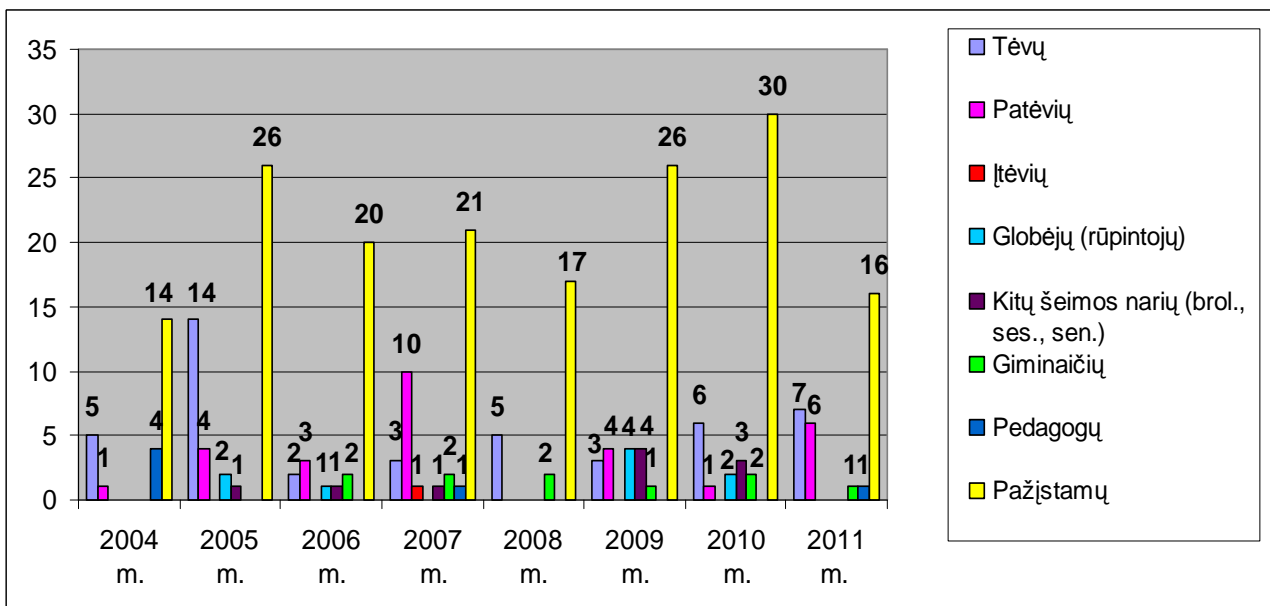

29 pav. Nukentėjusių nuo išžaginimų (LR BK 149 str. su pasikėsinimais), užregistruotų nepilnamečių mergaičių pasiskirstymas pagal tai, nuo ko nukentėjo (2004 – 2011 m.)⁸⁶.

Pažymima, kad per tiriamą 8 m. laikotarpį stebima išžagintų nepilnamečių mergaičių, nukentėjusių nuo pažįstamų, tėvų ir patėvių mažėjimo tendencija. Išžagintų nepilnamečių mergaičių, nukentėjusių nuo giminaičių, stebima didėjimo tendencija.

Analizuojant pateiktus 2004 - 2011 m. statistinius duomenis matyti, kad iš viso užregistruoti 45 nuo tėvų nukentėję vaikai, kurie buvo seksualiai prievartauti. Minėtų vaikų padaugėjo 28,6 proc., palyginus su 2004 m. Nuo patėvių nukentėjusių nepilnamečių, kurie buvo seksualiai prievartauti, iš viso užregistruota 29. Nuo patėvių nukentėjusių nepilnamečių padaugėjo 83,3 proc., palyginus su 2004 m. Iš viso užregistruoti 2 seksualiai prievartauti vaikai, nukentėję nuo įtėvių. Po 1 užregistruota 2007 m. ir 2011 m. Iš viso užregistruoti 9 nuo globėjų nukentėję vaikai, kurie buvo seksualiai prievartaujami. Nuo globėjų 2004 m. ir 2011 m. nenukentėjo nė vienas vaikas. Iš viso užregistruota 10 nepilnamečių, nukentėjusių nuo kitų šeimos narių, kurie buvo seksualiai prievartaujami. 2004 m. ir 2011 m. jų nebuvo užregistruota nė vieno. Iš viso užregistruota 10 nuo giminaičių nukentėjusių vaikų, kurie buvo seksualiai prievartaujami. Nuo giminaičių 2004 m. nenukentėjo nė vienas vaikas, o 2011 m. užregistruotas 1. Iš viso užregistruoti 6 nuo pedagogų nukentėję seksualiai prievartauti vaikai. Nukentėjusių nuo pedagogų vaikų sumažėjo 75 proc., palyginus su 2004 m. Daugiausiai nuo seksualinių prievartavimų nepilnamečių nukentėjo nuo pažįstamų asmenų, iš viso jų užregistruota 170. Palyginus su 2004 m., nepilnamečių, nukentėjusių nuo pažįstamų, padaugėjo 12,5 proc. (žr. pav. 30).

⁸⁶ Žr. 71 nuorodą.

30 pav. Nukentėjusių nuo seksualinių prievartavimų (LR BK 150 str.), užregistruotų nepilnamečių pasiskirstymas pagal tai, nuo ko nukentėjo (2004 – 2011 m.)⁸⁷.

Pažymima, kad per tiriamą 8 m. laikotarpį stebima nepilnamečių, kurie buvo seksualiai prievartauti, nukentėjusių nuo tėvų, patėvių ir pažįstamų didėjimo tendencija. Nukentėjusių vaikų nuo pedagogų pastebima mažėjimo tendencija.

Apibendrinant 2004-2011 metų statistinius duomenis matyti, kad daugiausiai nepilnamečiai nuo smurtinių nusikaltimų nukenčia artimoje aplinkoje, dažniausiai nuo tėvų ir pažįstamų. Nužudymų atvejais daugiausiai nepilnamečių nukentėjo nuo tėvų (42,9 proc.) ir pažįstamų (31 proc.). Sunkių sveikatos sutrikdymų atvejais daugiausiai nepilnamečių nukentėjo nuo tėvų (14 proc.) ir pažįstamų (81,4 proc.). Išžagininimų atvejais daugiausiai nepilnamečių mergaičių nukentėjo nuo pažįstamų (76,4 proc.) ir patėvių (8,9 proc.). Seksualinių prievartavimų atvejais daugiausiai nepilnamečių nukentėjo nuo pažįstamų asmenų (60,9 proc.) ir tėvų (16,1 proc.).

Nusikaltimo auka tam tikrais atvejais nėra suinteresuota atskleisti savo santykių ar ryšių su nusikaltėliu. Motyvai taip elgtis gali būti labai įvairūs. Jei nusikaltėlio asmenybė yra žinoma ar nustatyta, nusikaltimo auką ir nusikaltėlį sieja giminystės ryšiai, auka yra įbauginta, patiria grasinimus ar jaučia gėdą, auka bijo būti viktimizuota pakartotinai. Jei nusikaltėlis nėra žinomas, dėl įvairių priežasčių auka nenori atskleisti viktimizacijos padarinių, kurie gali pakenkti jos reputacijai ir pan.

⁸⁷ Žr. 71 nuorodą.

6. SMURTINIŲ NUSIKALTIMŲ VIKTIMOLOGINĖS PREVENCIJOS GALIMYBĖS (BRUOŽAI)

Lietuvos Respublikos Seimas 2003 m. kovo 20 d. priėmė nutarimą dėl „Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos patvirtinimo“. Šioje programoje pateikiama nusikaltimų prevencijos samprata. Nusikaltimų prevencija, tai „poveikio nusikalstamumui priemonė, kuria siekiama užkirsti kelią nusikaltimams, nustatant ir pašalinant bendrąsias nusikaltimų priežastis bei sąlygas, taip pat individualiai veikiant asmenis, kurie linkę daryti nusikaltimus ar ateityje gali tapti nusikaltėliais arba nusikaltimų aukomis“.

Lietuvoje nusikaltimų prevencija skirstoma į (1) bendrąją (nukreiptą į pagrindinių sąlygas nusikalstamumui sudarančių veiksnių šalinimą arba jų įtakos sumažinimą), (2) specialiąją (nukreiptą į tam tikrų rizikos grupių asmenis, kurie, kaip manoma, yra linkę pažeisti įstatymus, bei jų pozityvios mikroaplinkos formavimą) ir (3) individualiąją (darbą su asmenimis, kurie jau padarė nusikaltimus, siekiant juos apsaugoti nuo nusikaltimų kartojimo)⁸⁸.

Viktimologinė prevencija yra viena iš nusikalstamumo prevencijos rūšių, kai prevencinės priemonės yra nukreiptos į viktimizacijos procesų bei viktimiškumo mažinimą. Taigi viktimologinė prevencija – tai vyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų arba pavienių asmenų specifinė veikla, kuria siekiama šalinti arba sumažinti viktimogeninius veiksnius bei jų keliamus padarinius⁸⁹. Ši prevencijos rūšis pasižymi savo novatoriškumu, netradiciniais sprendimais, daugeliu atvejų grindžiama savanoriškumo principu, t. y. nusikaltimų aukų dalyvavimu. Viktimologinės prevencijos priemonės glaudžiai susijusios su kriminologine prevencija. Norint, kad viktimologinės prevencijos priemonės būtų efektyviai įgyvendintos, jas reikia taikyti kartu su kitomis kriminologinėmis prevencijos priemonėmis, tai padidina jų naudingumą.

Prioritetinė nusikaltimų prevencijos kryptis yra smurtinių nusikaltimų prevencija ir kontrolė, nes šiais nusikaltimais kėsinama pažeisti ar pažeidžiamos svarbiausios žmogaus vertybės- tai yra gyvybė, sveikata, seksualinio apsisprendimo laisvė ar neliečiamumas.

Smurto prevencija – tai išankstiniai veiksmai, kuriais siekiama suformuoti visuomenės nuostatas, skatinančias lyčių lygybę, toleranciją, pagarbą žmogaus teisėms, taikų konflikto sprendimą. Tai taip pat apima paramą, taikomą konkrečioms atvejams, pavyzdžiui, suteikiama galimybė kreiptis informacijos ar pagalbos asmenims, kurie susiduria su grėsme patirti smurtą.

Smurto plitimui didelę įtaką daro televizija, ekrane rodomas blogis glaudžiai susijęs su didėjančiu visuomenės žiaurumu, taip pat tai susiję su didėjančiu alkoholizmu, narkomanija, nedarbu

⁸⁸ Vaikų ir jaunimo neužimtumo ir nusikaltimų prevencija. – Vilnius, 2000, P. 9.

⁸⁹ Uscila R. Viktimologijos pagrindai. – Vilnius, 2005, P. 175.

bei kitais neigimais socialiniais reiškiniais.

J. Gilliganas (2000) teigia, kad „<...> smurtas neatsiranda spontaniškai, jis išskyla kaip mūsų pačių elgesio padarinys. Todėl smurto prevencija reikalauja ne kokių nors ypatingų aktyvių mūsų veiksmų, bet reikalauja nutraukti mūsų ankstesnį ir dabartinį elgesį sukėlusį smurtą. Vieną kartą nutraukus provokuoti smurtą, jis išnyks savaime“⁹⁰.

Viena iš smurto rūšių – smurtas šeimoje (buitinis smurtas). Anot prof. V. Justickio, smurtas šeimoje – tai prievarta silpnesnių, priklausomų šeimos narių – moterų, vaikų, senelių- atžvilgiu⁹¹. Dažniausiai šeiminiis smurtas vyksta artimoje žmonių aplinkoje, tačiau dauguma smurto šeimoje aukų yra moterys. Pasaulinės sveikatos organizacijos organizuotų tyrimų duomenimis nuo 15 iki 71 proc. moterų visame pasaulyje yra patyrusios fizinį partnerio smurtą⁹².

Lietuvoje atliktų A. Purvanecko ir G. Purvaneckienės tyrimų duomenimis, savo vyro fizinį smurtą patyrė 13 proc. moterų, kilusių iš nesmurtinių šeimų, ir net 46 proc. moterų, kurios vaikystėje bent kartą buvo stipriai sumuštos tėvų⁹³.

Vienas iš prioritetinių smurto šeimoje tikslų yra sukurti smurto šeimoje aukų ir visuomenės visapusiško teisinio švietimo politiką, ugdyti nepakantumą smurtui šeimoje⁹⁴. Tiek suaugusius, tiek vaikus būtina informuoti apie smurto žalą asmenybės raidai, ugdant neigiamą smurto vertinimą visuomenėje. Smurto kasdieniniuose santykiuose mažinimas, neigiamas požiūris į smurtą, svarbus vaikų ugdymui, kadangi jie savo vertybes ir nuostatas formuoja priklausomai nuo jų aplinkoje esančių suaugusių žmonių elgesio.

Vaikams, matantiems smurtą šeimose ar kaimynystėje, gresia padidinta rizika patiems tapti agresyviais. Prievarta prieš vaikus yra dar viena iš gerai žinomų padidintos ateities smurto rizikos priežasčių. Siekiant sumažinti šią riziką svarbūs du žingsniai: užkirsti kelią pačiam smurtui prieš vaikus ir, jei to padaryti nebuvo įmanoma, prievartą patyrusiems vaikams padėti atsigauti po traumos, kad jie patys netaptų agresyviais.

Nustačius smurtą šeimoje, teisinės galimybės nubausti smurtautoją baudžiamąja ar administracine tvarka, yra labai ribotos, ypač ribota galimybė atskirti smurtautoją nuo nukentėjusios šeimos – paprastai iš namų turi išeiti auka.

⁹⁰ J. Gilligan. Smurto prevencija. – Vilnius., 2000, P. 82.

⁹¹ V. Justickis. Kriminologija. I dalis. Lietuvos teisės universitetas. – Vilnius., 2001, P 416-417.

⁹² World Health Organization Multi-country Study on Woman's Health and Domestic Violence against Women. Initial results on prevalence, health outcomes and women's responses. Prieiga prie interneto: http://who.int/grnder/violence/who_multicountry_study/Introductio-Capter1-Capter2.pdf ; prisijungimo laikas: 2011-10-26.

⁹³ A. Purvaneckas, G. Purvaneckienė. Moteris Lietuvos visuomenėje. – Vilnius., 2001, P 132.

⁹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1330 „Dėl Valstybinės smurto prieš moteris mažinimo strategijoje bei jos įgyvendinimo priemonių 2007-2009 metų plano patvirtinimo“//Valstybės žinios, 2006, Nr. 144-5474.

2011 metų gruodžio 15 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos Seimo priimtas „Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas“. Šio įstatymo 5 straipsnyje nurodoma, kad nustačius smurto artimoje aplinkoje faktą, bus taikomos šios smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonės:⁹⁵

- 1) įpareigojimas smurtautojui laikinai išsikelti iš gyvenamosios vietos, jeigu jis gyvena su smurtą patyrusiu asmeniu;
- 2) įpareigojimas smurtautojui nesiartinti prie smurtą patyrusio asmens, nebendrauti, neįtakoti ryšių su juo.

Šie įpareigojimai bus taikomi ne trumpiau nei 14 dienų.

Siekiant užkirsti kelią smurtui, būtina imtis šių prevencijos priemonių:

1. organizuoti visuomenės švietimo ir informavimo kampanijas, skatinančias netoleruoti smurto;
2. reikia ruošti specialistus, kurie dirbtų su smurto aukomis bei smurtautojais (tai teisėjų, prokurorų, policijos pareigūnų, asmenų, dirbančių smurto prevencijos ir pagalbos srityse, mokymų, kvalifikacijos kėlimo kursų organizavimas);
3. visuomenės informavimas ir švietimas apie veikas, kurios laikomos smurtinėmis, taip pat teisinė atsakomybės ir pasekmės už jų padarymą (ne retai moterys, nukentėjusios nuo smurtautojo, nesikreipia į teisėsaugos institucijas, nes vartojamo smurto prieš jas nelaiko nusikalstamu);
4. šviesti jaunimą seksualiniais klausimais jau pradinėse klasėse, kad jie suprastų smurtinių veiksmų pobūdį ir netaptų seksualinių nusikaltimų aukomis.

Tyrimo metu buvo atlikta ekspertų apklausa. Apklausta 10 darbuotojų Panevėžio mieste, dirbančių prevencijos srityje su asmenimis, nukentėjusiais nuo smurtinių nusikaltimų. Pagal anketinius duomenis matyti, kad Panevėžio miesto darbuotojų, turinčių bendrą darbo stažą iki 5 metų, yra daugiausiai – ketvirtadalis. Darbuotojų, turinčių nuo 6 iki 10 metų bendrą darbo stažą yra trečdalis. Bendrą darbo stažą nuo 11 iki 15 metų turi vienas darbuotojas. Darbuotojų, turinčių nuo 16 iki 20 metų bendrą darbo stažą yra 2.

Atlikus anketinių duomenų analizę matyti, kad daugiausiai respondentų, dirbančių nusikalstamumo prevencijos ir viktimologinės prevencijos srityje, yra tų, kurių darbo stažas iki 5 metų, iš viso 7. Apklaustas vienas darbuotojas, kurio darbo stažas nuo 6 iki 10 metų. Apklausti du darbuotojai, kurių darbo stažas su prevencinėmis problemomis yra nuo 11 iki 15 metų.

Apklaustos duomenys parodė, kad daugiausia darbuotojų yra šių grupių amžiaus: nuo 26-30 metų ir 31-35 metų po trečdalį. Du apklausti darbuotojai buvo 36-40 metų amžiaus. Po vieną darbuotoją buvo 41-45 metų ir 46-50 metų amžiaus.

---

⁹⁵ Lietuvos Respublikos „Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas“// Valstybės žinios, 2011-06-14, Nr. 72-3475.

Apklauskos anketiniai duomenys parodė, kad daugiausiai yra darbuotojų, turinčių aukštąjį teisinį išsilavinimą, iš viso 7. Pagal apklauskos duomenis po vieną darbuotoją turi aukštesnįjį, aukštąjį neuniversitetinį ar aukštąjį neteisinį išsilavinimą.

Apklauskos duomenys parodė, kad 9 respondentų nuomone nukentėjusieji nuo smurtinių nusikaltimų žino savo teises ir sugeba jomis pasinaudoti baudžiamajame procese. Daugiau nei pusė darbuotojų mano, jog nukentėjusieji nuo smurtinių nusikaltimų pasinaudoja „Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo“ suteikta galimybe gauti kompensaciją dėl patirtos žalos, ir kreipiasi pagalbos. Ketvirtadalis apklaustųjų mano, kad nukentėjusieji nesinaudoja suteikta galimybe gauti kompensaciją dėl patirtos žalos ir nesikreipia pagalbos.

Atliktos apklauskos duomenimis apklaustų darbuotojų nuomone ne visos nusikaltimų aukos imasi saugumo priemonių, kad apsaugotų save ir savo turtą. Ketvirtadalis apklaustų ekspertų nurodė, kad aukos po nusikaltimo nebebendruoja su savo skriaudėju, nepalaiko jokių ryšių, nes jo bijo. 1/5 apklaustų ekspertų nurodė, kad aukos ir toliau gyvena su savo skriaudėju, su juo bendruoja ir nesiima jokių saugumo priemonių, kad vėl netaptų nusikaltimo aukomis. Smurto šeimoje atvejais penktadalis apklaustų ekspertų nurodė, kad aukos po nusikaltimo nebegyvena kartu su savo skriaudėju ar išsikėlė gyventi kitur. Kitais atvejais penktadalis apklaustų darbuotojų nurodė, kad aukos nebevaikšto vienos tamsiu paros metu ar nesilanko kitose vietose, kur galimybė tapti nusikaltimo auka yra didesnė (nepašviestos vietos, pasilinksminimo vietos ir pan.).

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

- Analizuojant oficialius Lietuvos Respublikos 2004-2011 metų statistinius duomenis stebima nužudymų, sunkių sveikatos sutrikdymų ir išžaginimų mažėjimo tendencijos, o seksualinių prievartavimų – didėjimo tendencija.
- Atlikus statistinių duomenų analizę Lietuvoje, stebima smurtinių nusikaltimų aukų, kurios nukentėjo nuo nužudymų, sunkių sveikatos sutrikdymų, išžaginimų ir seksualinių prievartavimų registruoto skaičiaus mažėjimo tendencija.
- Atlikus Lietuvos Respublikos 2004-2011 metų oficialių statistinių duomenų analizę, pasitvirtino darbe iškelta hipotezė, kad dažniausiai smurtinių nusikaltimų aukomis tampa vyrai (išskyrus seksualinius nusikaltimus). Iš viso per tiriamą 8 metų laikotarpį 2004-2011 m. buvo užregistruotas 1571 (68 proc.) nužudytas vyras, o moterų iš viso užregistruota 738 (32 proc.). Nužudytų nepilnamečių berniukų užregistruota iš viso 51 (61,4 proc.), o mergaičių 32 (38,6 proc.). Nuo sunkių sveikatos sutrikdymų nukentėjusių vyrų iš viso užregistruota 1365 (81 proc.), o moterų 321 (19 proc.). Per tiriamą 8 metų laikotarpį nepilnamečių berniukų, kurie nukentėjo nuo sunkaus sveikatos sutrikdymo, iš viso užregistruota 113 (79 proc.), o mergaičių - 30 (21 proc.). Išžaginimų aukomis tampa išimtinai moterys ir mergaitės. Nuo išžaginimų nukentėjusių moterų iš viso užregistruota 782, o mergaičių - 645. Seksualinių prievartavimų aukomis dažniausiai tampa moterys, jų iš viso užregistruota 241 (90,3 proc.), ir mergaitės, jų iš viso užregistruota 334 (70,2 proc.). Pastarųjų nusikaltimų aukomis tampa ir dalis vyrų. Iš viso suaugusiųjų vyrų per tiriamą 8 metų laikotarpį buvo užregistruota 26 (9,7 proc.), berniukų – 142 (29,8 proc.).
- Statistiniai duomenys apie nusikaltėlio ir aukos interakciją smurtinių nusikaltimų atvejais atskirai nėra pateikiami. Yra pateikiami tik nepilnamečių statistiniai duomenys, iš kurių galima spręsti apie tam tikras aukos ir nusikaltėlio charakteristikas. Statistinių duomenų 2004 – 2011 m. analizė parodė, kad daugiausiai smurtinių nusikaltimų (nužudymų, sunkių sveikatos sutrikdymų, išžaginimų ir seksualinių prievartavimų) atvejais nepilnamečiai nukenčia nuo jų tėvų, kitų giminaičių ar pažįstamų asmenų.
- Atliktos apklausos duomenys parodė, kad darbuotojų, dirbančių pagalbos teikimo srityje, susijusioje su nukentėjusiais nuo smurtinių nusikaltimų, nuomone nukentėję asmenys žino savo teises, sugeba jomis pasinaudoti baudžiamajame procese, taip pat jie kreipiasi pagalbos ir pasinaudoja įstatymo suteikta galimybe gauti kompensaciją už patirtą žalą. Tačiau ne visos

aukos imasi saugumo priemonių, kad vėl nepatirtų pakartotinės viktimizacijos ir netaptų smurtinio nusikaltimo auka.

- Reikalingas įvairių programų organizavimas ne tik smurto aukoms, bet ir smurto bei prievartos kaltininkams (smurtautojams). Smurtautojas (jo sutikimu) galėtų būti siunčiamas dalyvauti jo elgesį keičiančiose programose, tai turėtų įgyvendinti kvalifikuoti specialistai, kurie galėtų pakeisti smurtautojo elgesį. Turėtų būti organizuojamos tokios priemonės, kurios padėtų paveikti smurtautoją, kad jis laikytųsi įstatymų, nebedarytų naujų nusikalstamų veikų, atsisakytų smurtinio elgesio savo šeimoje.
- Po smurto atvejo, nukentėjęs asmuo turi būti nukreiptas pas specialistus, kurie galėtų jam suteikti kompleksinę pagalbą. Dažnai pagalba nekentėjusiam nuo smurto neapsiriboja viena paslauga, jam reikalinga kelių specialistų pagalba (pavyzdžiui, psichologo, socialinio darbuotojo, teisininko).
- Būtinai glaudus skirtingų sričių specialistų ar institucijų bendradarbiavimas, kuris gali užkirsti kelią skaudžioms smurto pasekmėms ir užtikrinti visavertę teisių apsaugą. Dabartinis skirtingų specialistų bendradarbiavimas išlieka formalus nei realus, kuomet kelių sričių specialistai galėtų ieškoti geriausių pagalbos formų nukentėjusiajam.
- Būtina dirbti su abiem konfliktuojančiomis pusėmis. Daugelio šioje srityje dirbančių organizacijų veikla grindžiama prielaida, kad pagalbos reikia ne vien smurto aukai, bet ir smurtautojui, todėl daugelis organizacijų organizuoja individualios ir grupinės psichologinės terapijos programas smurtauti linkusiems asmenims.
- Būtina vykdyti prevenciją nepilnamečių vaikų artimojoje aplinkoje, nes dauguma jų nukentia nuo savo tėvų ar pažįstamų asmenų. Būtina šviesti jaunimą seksualiniais klausimais jau pradinėse klasėse, kad jie suprastų smurtinių veiksmų pobūdį ir netaptų seksualinių nusikaltimų aukomis.
- Būtina informuoti ir šviesti visuomenę apie veikas, kurios laikomos smurtinėmis. Informuoti apie teisinę atsakomybę ir pasekmes už jų padarymą.
- Siekiant tobulinti viktimologinę prevenciją nepilnamečių socialinėje grupėje yra svarbu mažinti nedarbą, skatinti vaikų užimtumą ne tik po pamokinėje veikloje, bet ir atostogų ar laisvalaikio metu. Todėl reikalinga organizuoti bei remti papildomą nepilnamečių ugdymą, rengti jaunimo užimtumo programas, kur jaunimas galėtų atskleisti savo gebėjimus, ugdyti atsakomybės jausmą, teikti reikalingą pagalbą šeimoms, kurioms ji būtina, sprendžiant bei pašalinant konfliktinius ir kriminogeninius veiksnius.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

I. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Baudžiamasis kodeksas. // Valstybės žinios, 2002-04-09, Nr. 37-1341.
2. Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodeksas// Valstybės žinios, 2002-03-14, Nr. IX-1162.
3. Lietuvos Respublikos „Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas“// Valstybės žinios, 2011-06-14, Nr. 72-3475.
4. Lietuvos Respublikos baudžiamaisiais įstatymais uždrausta veika padarytos žalos atlyginimo įstatymas// Valstybės žinios, 2002-10-07, Nr. IXP-130(3).
5. Lietuvos Respublikos Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2008 m. lapkričio 14 d. Nr. X-1843.
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1330 „Dėl Valstybinės smurto prieš moteris mažinimo strategijoje bei jos įgyvendinimo priemonių 2007-2009 metų plano patvirtinimo“//Valstybės žinios, 2006, Nr. 144-5474.
7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1330 „Dėl Valstybinės smurto prieš moteris mažinimo strategijoje bei jos įgyvendinimo priemonių 2007-2009 metų plano patvirtinimo“//Valstybės žinios, 2006, Nr. 144-5474.

II. Specialioji literatūra ir kitos publikacijos

8. Kriminologija. Moksliniai redaktoriai G. Babachinaitė, A. Kiškis. – Vilnius., 2010.
9. G.Babachinaitė. Smurtiniai nusikaltimai Lietuvoje//Jurisprudencija. Mokslo darbai 12(4). Lietuvos teisės akademija.– Vilnius., 1999.
10. G.Babachinaitė. Smurtinio nusikalstamumo samprata, tendencijos ir šiuolaikiniai raiškos ypatumai Lietuvoje//Jurisprudencija 1(103). Mokslo darbai 12(4). Mykolo Romerio Universitetas.– Vilnius., 2008.
11. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. 1 knyga. – Vilnius., 2001.
12. Kriminologija. Ats. red. J. Bluvšteinas.- Vilnius, Pradai, 1994.
13. Council Framework Decision of 15 March 2001 on the standing of victim in criminal proceeding. 2001/220/JHA.//Official Journal LO82, 22/03/2001.
14. H. Ellenberger. Psychologische Beziehungen zwischen Verbrecher und Opfer//Zeitschrift fur Psychotherapie und medizinische Psychologie. 4. 1954.
15. V. Justickis. Kriminologija. Vadovėlis. 1 dalis. - Vilnius., 2001.

16. K. Jovaišas. Išžaginių viktimologinis aspektas// Socialistinė teisė. 1988.
17. K. Jovaišas. Smurto šeimoje prevencija: iliuzijų anatomija. Eugrimas. – Vilnius., 2009.
18. J. Gilligan. Smurto prevencija. – Vilnius., 2000.
19. Laisvoji enciklopedija „Vikipedija“ //Prieiga prie interneto: <http://www.zodynas.lt/tarptautiniu-zodziu/I/interakcija>.
20. S.Lamnek, Gewaltkriminalitat. – Eichstat., 1996.
21. I. Michailovič. Viktimologijos raida ir perspektyvos. Teisinės informacijos centras. Vilnius, 2007.
22. T. D. Miethe, R. F. Meier. Crime and Its Social Context. Toward an Integrated Theory of Offenders, Victims, and Situations. – New York, 1994.
23. T. D. Miethe, The Myth or Reality of Victim Involvement in Crime//A Review and Comment on Victim Precipitation Research. Sociological focus. 1985. Vol. 18(2).
24. S. Milgram. Obedience to Authority. – New York. Harper and Row, 1974.
25. Namų advokatas. - Vilnius., 2002.
26. Насти льственная преступность. – М., 1997.
27. Российская криминологическая энциклопедия. – Москва., 2000.
28. A. Purvaneckas, G. Purvaneckienė. Moteris Lietuvos visuomenėje. – Vilnius., 2001.
29. S. Schafer. Victimology. The Victim and His Criminal. – Virginia: Northwestern University, 1977.
30. H. J. Schneider. Einführung in die Kriminologie. – Berlin, New York, 1993.
31. H. Schultz. Kriminologische und strafrechtliche Bemerkungen zur Beziehung zwischen Täter und Opfer. SchwZStr. 1956.
32. Smurtas prieš moteris ir vaikus Lietuvoje. Moterų studijų centras, VU.– Vilnius., 1997.
33. „Smurto prieš moteris šeimoje analizė ir smurto šeimoje aukų būklės įvertinimas“, tyrimo ataskaita, Vilnius, 2008 m. gruodžio mėn.
34. R.Uscila. Viktimologijos pagrindai. – Vilnius, 2005.
35. R.Žukauskienė. Kriminalinio elgesio psichologija. - Vilnius., 2006.
36. Pagrindinės Europos Tarybos rekomendacijos baudžiamojo proceso srityje/Iš anglų kalbos vertė ir parengė Jurka R., Randakevičienė I., Melničenko S.-Vilnius, 2006.- P. 79-83.
37. Vaikų ir jaunimo neužimtumo ir nusikaltimų prevencija. – Vilnius, 2000.
38. United Nation Declaration (29 November 1985) of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power. Centre for International Crime Prevention//Guide for Policy Makers. – New York,1999.

39. M. E. Wolfgang. Patterns of criminal homicide. Philadelphia:University of Pennsylvania, 1985. P. 23. M. E. Wolfgang. The murder and his Murder. A Review of Reseach David Lester. – New York., 1986.
40. M. E. Wolfgang. Victim-Precipitated Criminal Homicide//Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science. 1957. Vol. 48.
41. Jungtinių Tautų „Smurto prieš moteris panaikinimo deklaracija“, 1993 m. Prieiga prie interneto: <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>.
42. World Health Organization Multi-country Study on Woman's Health and Domestic Violence against Women. Initial results on prevalence, health outcomes and womens's responses. Prieiga prie interneto: [http://who.int/gnder/violence/who_multicountry_study/Introductio-Capter1-Capter2.pdf](http://who.int/gender/violence/who_multicountry_study/Introductio-Capter1-Capter2.pdf) ; prisijungimo laikas: 2011-10-26.

III. Interneto puslapiai

43. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų Lietuvos Respublikoje (Forma_50)“. *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.*
44. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus asmenis, nukentėjusius nuo nusikalstamų veikų (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50-ITĮ)“.). *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.*
45. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie užregistruotas nusikalstamas veikas (Forma_1Ž)“. *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.*
46. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotas nusikalstamas veikas (Forma_3Ž-ITĮ)“. *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.*
47. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie nužudymus (Forma_NUŽ)“. *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.*
48. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (Forma_50N-ITĮ)“. *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.*
49. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (remiantis išankstiniais duomenimis) (Forma_50N-ITĮ)“. *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.*
50. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius nepilnamečius Lietuvos Respublikoje (Forma_VSDN)“. *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.*
51. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A)“. *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.*
52. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotus nukentėjusius vaikus (iki 18 metų) (Forma_50N-ITĮ)“. *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.*

53. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos „Duomenys apie įtariamus (kaltinamus) ir nukentėjusius asmenis Lietuvos Respublikoje (Forma_1G-A)“. *Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.*

IV. Teismų praktika

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-550/2005.

SANTRAUKA

Šiame darbe analizuojama tema „Smurtinių nusikaltimų aukų viktimologinė charakteristika“. Darbas skirtas išanalizuoti sunkiausių smurtinių nusikaltimų – nužudymų, sunkių sveikatos sutrikdymų, išžaginimų ir seksualinių prievartavimų – aukų viktimologinę charakteristiką.

Darbe aptariama nusikalstamo smurto samprata, smurtinio nusikaltimo aukos samprata, bendra statistinė sunkiausių smurtinių nusikaltimų ir jų aukų padėtis Lietuvoje, smurtinių nusikaltimų aukų ir nusikaltėlių interakcijos bendra charakteristika bei smurtinių nusikaltimų viktimologinės prevencijos galimybės (bruožai).

Oficialių Lietuvos Respublikos statistinių 2004-2011 metų duomenų analizė atskleidė, kad dažniausiai nužudymų ir sunkių sveikatos sutrikdymų aukomis tampa suaugę vyrai ir nepilnamečiai berniukai, o seksualinių nusikaltimų – išžaginimų ir seksualinių prievartavimų atvejais – aukomis tampa suaugusios moterys ir nepilnametės mergaitės. Nepilnamečiai vaikai dažniausiai nukenčia nuo tėvų ar pažįstamų asmenų.

Darbo pabaigoje buvo padarytos išvados, patvirtinančios darbo įvade suformuluotą hipotezę. Tyrimas atskleidė, kad smurtinių nusikaltimų aukomis dažniausiai tampa vyrai.

Baigiamojo darbo pagrindinės sąvokos: smurtas, smurtinis nusikaltimas, auka, nukentėjusysis, interakcija. Darbe aptarti aukų tipai, interakcijos rūšys.

SUMMARY

The topic of this paper is „Victimological characteristic of violent crime victims“. This work is designed to analyze the most serious crimes – murder, serious health injury, rape and sexual assault – the victims of victimological profile.

The paper discusses the concept of criminal violence, violent crime victim's conception, the overall statistical serious violent crime victims and their situation in Lithuania, violent crime victims and offenders interaction general characteristics and violent crimes victimological prevention options (features).

Official statistics of the Republic of Lithuania for 2004-2011 data analysis revealed that most murders and serious health injuries victims are adult men and underage boys, and sexual crimes – rape and sexual assaults – the victims are adult women and underage girls. Minor children often suffer from their parents or someone they know.

At the end of the findings, confirmed the hypothesis formulated in the introduction to the work. The study revealed that violent crime victims are men.

Final working keywords are: violence, violent crime, victim, interaction. There was discussed the types of victims and species interactions in the work.

ANKETA

1. Jūsų bendras darbo stažas (metais) _____.
2. Jūsų darbo stažas dirbant su prevencijos problemomis (metais) _____.
3. Jūsų amžius (metais) _____.
4. Jūsų išsilavinimas _____.
5. Ar iš Jūsų praktikos nukentėję nuo smurtinių nusikaltimų asmenys žino savo teises (apibraukti)?
  - a) Taip;
  - b) Ne.
6. Ar iš Jūsų praktikos nukentėję nuo smurtinių nusikaltimų asmenys sugeba pasinaudoti savo teisėmis baudžiamajame procese (apibraukti)?
  - a) Taip;
  - b) Ne.
7. Ar nukentėję asmenys pasinaudoja „Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymo“ suteiktomis galimybėmis dėl patirtos žalos kompensacijos, ar kreipiasi pagalbos (apibraukti)?
  - a) Taip;
  - b) Ne.
8. Ar Jūsų nuomone patys nukentėjusieji imasi saugumo priemonių, kad apsaugotų save, savo turtą (apibraukti)?
  - a) Taip;
  - b) Ne.
9. Jūsų nuomone kokių saugumo priemonių imasi nuo smurto nukentėję asmenys (įrašyti).

Ačiū Jums už atsakymus!